

موقعیت شاخص‌های اقتصادی ایران در اقتصاد جهان و کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۸

کد موضوعی: ۲۲۰

شماره مسلسل: ۹۹۹۴

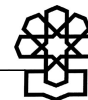
آذر ماه ۱۳۸۸

دفتر: مطالعات اقتصادی

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۳	مقدمه
۴	بخش اول - اهداف و جهت‌گیری‌های سند چشم‌انداز
۴	نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها
۶	بخش دوم - موقعیت شاخص‌های اقتصادی ایران در اقتصاد کشورهای منطقه
۶	۲-۱. تولید ناخالص داخلی
۱۴	۲-۲. رشد اقتصادی
۱۷	۲-۳. نرخ تورم
۱۹	۲-۴. نرخ بیکاری
۲۳	۲-۵. شاخص سهولت کسب‌وکار
۲۶	۲-۶. شاخص‌های نابرابری توزیع درآمد
۳۳	۲-۷. تراز حساب جاری به‌عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی
۳۶	۲-۸. شاخص فرصت دیجیتالی
۴۱	۲-۹. فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT)
۴۹	۲-۱۰. کاربران اینترنت در هر ۱۰۰ نفر جمعیت
۵۴	۲-۱۱. دانشمندان و پژوهشگران شاغل در تحقیق و توسعه
۵۸	۲-۱۲. هزینه‌های تحقیق و توسعه (به‌عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی کشورها)
۶۱	۲-۱۳. رتبه‌بندی جهانی و منطقه‌ای دانشگاه‌ها
۶۴	۲-۱۴. شاخص ضمنی تولید ناخالص داخلی (GDI)
۶۶	۲-۱۵. شاخص ادراک فساد (CPI)
۷۰	۲-۱۶. شاخص ریسک
۷۳	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۷۶	منابع و مأخذ

موقعیت شاخص‌های اقتصادی ایران در اقتصاد جهان و کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۸

چکیده

سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلی حاکم بر آن، سندی است که مقام معظم رهبری آن را ابلاغ و کراراً به تمامی شاخه‌های تشکیلاتی نظام، لازم‌الاتباع بودن آن را گوشزد فرموده‌اند و به همین دلیل سندی لازم‌الاجراست.

با توجه به آنکه کلیدی‌ترین هدف سند چشم‌انداز بیست‌ساله (که در بند «۶» این سند جهت‌گیری شده) دستیابی به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه آسیای جنوب غربی (شامل کشورهای آسیای میانه و قفقاز، خاورمیانه کوچک و کشورهای همسایه) با تأکید بر جنبش نرم‌افزاری و تولید علم، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه، رسیدن به اشتغال کامل و ... است، از این جهت این گزارش صرفاً موقعیت فعلی شاخص‌های اقتصادی (مرتبط با اهداف مذکور در سند چشم‌انداز) را در اقتصاد جهانی (در یک نگاه کلی) و کشورهای منطقه (در یک نگاه تحلیلی) مورد بررسی قرار داده است.

قابل ذکر است که این گزارش فقط نماگرهای اقتصادی ایران را با کشورهای موردنظر به نمایش گذارده و نشان می‌دهد که در موقعیت فعلی (۱۳۸۶-۱۳۸۷) در چه نقطه‌ای قرار داریم و تا تحقق هدف (دستیابی به جایگاه اول اقتصادی)، چقدر فاصله داریم؟ و میزان این شکاف در زمان فعلی (و نه در افق ۱۴۰۴) چقدر است تا با تلاش و عزم و اراده بیشتر، جهت‌گیری‌ها اصلاح و بازسازی شوند.

در یک نگاه کلی، چکیده این گزارش، رتبه شاخص‌های عمده اقتصادی ایران را در بین کشورهای منطقه در سال‌های مورد مطالعه (۲۰۰۷-۲۰۰۸) که در سال ۲۰۰۹ (به شرح منابع مطالعاتی مندرج در پایان این گزارش) منتشر شده است به شرحی که در پی می‌آید، نشان می‌دهد:

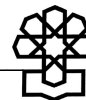

جدول خلاصه نمایش رتبه شاخص‌های کلیدی اقتصاد ایران در بین کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۸

ردیف	شاخص	رتبه منطقه‌ای (کشورهای منطقه چشم‌انداز)	میزان شکاف تا میانگین کشورهای منطقه
۱	ارزش تولید ناخالص داخلی (برحسب برابری قدرت خرید)	۲	۴/۱ برابر بالاتر از میانگین
۲	تولید ناخالص داخلی (برحسب دلار جاری آمریکا)	۳	۲/۴ برابر بالاتر از میانگین
۳	تولید ناخالص داخلی سرانه (برحسب برابری قدرت خرید)	۱۱	۳۷/۳ درصد پایین‌تر از میانگین
۴	تولید ناخالص داخلی سرانه (برحسب دلار جاری آمریکا)	۱۲	۶۷ درصد پایین‌تر از میانگین
۵	رشد اقتصادی (۲۰۰۸)	۲۰	۳/۸ واحد درصد پایین‌تر از میانگین
۶	نرخ تورم	۲۱	۱۱/۲ واحد درصد بالاتر از میانگین
۷	نرخ بیکاری	۱۳	۱/۴ واحد درصد بالاتر از میانگین
۸	سهولت انجام کسب و کار	۱۸	مرکب از ۱۰ شاخص
۹	ضریب جینی	۱۲	۰/۰۲ واحد بالاتر از میانگین
۱۰	۱۰ درصد ثروتمندترین به ۱۰ درصد فقیرترین	۱۱	۲/۶۷ واحد بالاتر از میانگین
۱۱	۲۰ درصد ثروتمندترین به ۲۰ درصد فقیرترین	۱۰	۱/۳ واحد بالاتر از میانگین
۱۲	شاخص توسعه انسانی	۱۱	۰/۰۰۷ واحد بالاتر از میانگین
۱۳	تراز حساب جاری به‌عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی	۱۱	۱۱/۹ واحد درصد پایین‌تر از میانگین
۱۴	شاخص فرصت دیجیتالی DOI	۱۱	۰/۰۵ واحد بالاتر از میانگین منطقه
۱۵	شاخص دستیابی به فناوری اطلاعات و ارتباطات ICT	۹	۴ واحد پایین‌تر از میانگین
۱۶	مخارج فناوری اطلاعات و ارتباطات	۵	۳۴/۳ درصد پایین‌تر از میانگین
۱۷	مخارج ICT از GDP	۷	۲/۹۲ واحد درصد پایین‌تر از میانگین
۱۸	شاخص آمادگی الکترونیکی	۱۰	۱/۷ واحد پایین‌تر از میانگین
۱۹	کاربران اینترنت در هر ۱۰۰ نفر جمعیت	۵	۱۱ نفر بالاتر از میانگین منطقه
۲۰	دانشمندان و پژوهشگران شاغل در R&D به‌ازای هر ۱,۰۰۰,۰۰۰ نفر جمعیت	۳	۱۸۱ نفر بالاتر از میانگین منطقه
۲۱	هزینه‌های تحقیق و توسعه (درصدی از تولید ناخالص داخلی)	۱	۲/۲ برابر بالاتر از میانگین منطقه
۲۲	رتبه‌بندی ۲۰ دانشگاه برتر کشورهای اسلامی	۱	۷ دانشگاه برتر (۲۵ درصد از ۲۰ دانشگاه)
۲۳	رتبه‌بندی ۵۰ دانشگاه برتر کشورهای اسلامی	۲	۹ دانشگاه برتر (۱۸ درصد از ۵۰ دانشگاه)
۲۴	شاخص تعدیل‌کننده GDP	۷	۵۴/۴ درصد پایین‌تر از میانگین منطقه
۲۵	شاخص ادراک فساد (CPI)	۱۶	۳۴/۳ درصد پایین‌تر از میانگین منطقه
۲۶	شاخص ریسک کلی	۱۶	۲۷/۷ درصد پایین‌تر از میانگین منطقه

مأخذ: این جدول خلاصه شده، در متن گزارش موجود است.

به‌طوری که از تابلوی شاخص‌ها ملاحظه می‌شود، هرچند رتبه شاخص‌های مزبور در بین ۲۵ کشور منطقه مورد هدف سند چشم‌انداز، در غالب موارد در موقعیت مناسبی قرار ندارد، اما با کمی تعمق می‌توان دریافت که با اصلاح جهت‌گیری‌ها و بازسازی مجدد اندیشه‌ها و راهبردها از یک طرف و بازسازی نهادها و نهادهای سازشی‌ها از طرف دیگر (تکرار می‌شود بازسازی اندیشه‌ها + ابزارها و نهادها به‌موازات هم) و در عین حال با تهیه و تدوین چهار برنامه پنج‌ساله غلطان (احتراز از

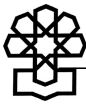
انحراف عملکردها با اهداف برنامه) به احتمال قوی جمهوری اسلامی ایران، می‌تواند هدف سند چشم‌انداز را در دستیابی به جایگاه اول اقتصادی و علمی در سطح منطقه آسیای جنوب غربی محقق سازد.

مقدمه

ماده (۱۵۸) قانون برنامه چهارم، دولت را موظف کرده است که به منظور ارزیابی و سنجش پیشرفت کشور، در چارچوب موازین چشم‌انداز، سیاست‌های کلی نظام و برنامه چهارم، شاخص‌های مرتبط را در تعامل با نماگرهای بین‌المللی، تنظیم و با یکدیگر مقایسه و در تیرماه هر سال نتایج حاصل از اندازه‌گیری شاخص‌های مزبور را به همراه نقاط قوت و ضعف و نیز پیشنهادهای مؤثر برای بهبود وضعیت کشور به مراجع قانونی (نظیر مجلس شورای اسلامی و...) ارائه کند.

قاعدتاً برای تهیه این گزارش باید شاخص‌های مختلف ۲۵ کشور آسیای جنوب غربی شامل کشورهای خاورمیانه کوچک، آسیای مرکزی و قفقاز، منطقه غربی شبه‌قاره و نیز کشورهای حوزه خلیج فارس جمع‌آوری، با شاخص‌های مرتبط داخلی مقایسه و سرانجام نتایج حاصل در قالب یک گزارش نهایی ارائه شود، اما تا این تاریخ که بیش از چهار سال از برنامه پنج‌ساله چهارم سپری شده، آخرین گزارش اقتصادی ارائه شده مربوط به سال ۱۳۸۶ و نظارت بر عملکرد سه‌ساله برنامه چهارم توسعه است؛ لذا هنوز گزارش نهایی سال چهارم ارائه نشده است. آنچه مسلم است چنانچه گزارش عملکرد چهارساله برنامه در زمان مناسب ارائه شود، ارائه راهکارها و عملیات اجرایی برای بهبود وضعیت عملکرد چشم‌انداز و اصلاح انحراف عملکرد از اهداف چشم‌انداز با سهولت بیشتری در سال‌های آغازین چشم‌انداز میسر خواهد بود. به‌ویژه آنکه در آستانه ارائه لایحه برنامه پنجم توسعه با عنوان «عدالت و پیشرفت» بوده و در حال بررسی کارشناسی آن در نهادهای ذیربط هستیم.

با این توصیف گزارش حاضر کوشیده است تا تصویری از موقعیت اقتصادی ایران را در اقتصاد جهان و اقتصاد کشورهای مورد هدف (خاورمیانه و آسیای میانه) از بُعد عملکرد چهارساله اهداف چشم‌انداز و سنجش تحقق یا عدم تحقق آن تبیین کند.

بخش اول - اهداف و جهت‌گیری‌های سند چشم‌انداز

چرا چشم‌انداز بیست‌ساله کشور، سندی گرانبها برای نظام جمهوری اسلامی ایران تلقی می‌شود؟ زیرا در سند چشم‌انداز بیست‌ساله، ایران کشوری توسعه‌یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه (کشورهای آسیای جنوب غربی) ترسیم و تصور شده است. در این افق، جامعه ایرانی، جامعه‌ای است توسعه‌یافته، متکی بر اصول اخلاق و ارزش‌های اسلامی با تأکید بر مردم‌سالاری دینی، عدالت اجتماعی، حفظ کرامت انسان‌ها، بهره‌مندی از امنیت اجتماعی و قضایی، برخوردار از رفاه، امنیت غذایی، تأمین اجتماعی، دستیافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه با تأکید بر رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی و ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل است.

در همین سند، دولت موظف شده است تا برنامه‌ای جامع و عملیاتی برای تحقق اهداف چشم‌انداز تدوین کند. قاعداً تحقق این چشم‌انداز بدون طراحی راهبردهای عملیاتی از طریق چهار برنامه پنج‌ساله، امکانپذیر نیست، زیرا در افق ۱۴۰۴، ایران کشوری است توسعه‌یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه و به‌طور خلاصه هدف اصلی و جهت‌گیری کلیدی سند چشم‌انداز، تبدیل شدن «به کانون منطقه» است.

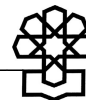
همان‌طور که اشاره شد، تحقق سند چشم‌انداز، بدون اتخاذ راهبردهای عملیاتی امکانپذیر نیست، لذا تدوین راهبردهای رسالت‌آفرین و همگرا، در حقیقت حلقه‌های اتصال بین سند چشم‌انداز و برنامه‌های پنج‌ساله خواهد بود تا بتواند ایران را در آن افق ۱۴۰۴، به کانون منطقه، قلب منطقه یا اصولاً الگوی منطقه مبدل کند.

نقاط قوت و ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها

برای عملی کردن هر چه بیشتر اهداف و جهت‌گیری‌های سند چشم‌انداز، قبل از هر چیز باید نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها را شناسایی کرد تا بتوان تهدیدها را به فرصت و نقاط ضعف را به قوت تغییر جهت داد که در ذیل به مؤلفه‌های چهارگانه ذکر شده در بالا به نحو ایجاز اشاره می‌شود:

الف) نقاط قوت

۱. تنوع و گستره بی‌نظیر اقلیمی، تنوع زیستی و وسعت پهناور سرزمین.
۲. موهبت برخورداری از ذخایر معدنی به‌ویژه هیدروکربوری و نیاز منطقه (و جهان) به این ذخایر.
۳. توانمندی‌های نیروی انسانی (کار) از بُعد ذکاوت و استعدادهای ذاتی.

۴. ذخایر کم نظیر ژنتیکی.
۵. ارزان بودن قیمت کالا و دستمزدها در ایران.
۶. وجود زیرساخت‌های فیزیکی مناسب.
۷. موقعیت ژئوپلیتیکی کشور در جهان با امکان تلاقی سه قاره.
۸. برخورداری از همسایگی با ۱۵ کشور.
۹. برخورداری از امنیت قابل توجه در کشور.

ب) نقاط ضعف

۱. وجود موانع قانونی، نهادی و سازمانی، مدیریتی و فرآیندی در برقراری فضای مناسب و لازم برای سهولت کسب و کار.
۲. ناکافی بودن جزم، عزم، اراده و هماهنگی کافی برای مبدل شدن به کانون منطقه و تحقق اهداف چشم‌انداز.

ج) فرصت‌ها

۱. وجود بازارهای مناسب برای محصولات و تولیدات صنعتی و کشاورزی و خدمات فنی و مهندسی ایران در بین کشورهای منطقه و جهان.
۲. وجود پتانسیل‌های بالفعل و بالقوه برای سرمایه‌گذاری‌های مشترک جهانی (به‌طور اعم) و منطقه‌ای (به‌طور اخص).

د) تهدیدها

۱. ممانعت کشورهای توسعه‌یافته برای مبدل شدن ایران به الگوی منطقه و تلاش آنها برای عدم تحقق اهداف سند چشم‌انداز.
۲. تلاش جهانی برای ایجاد تفرقه بین مسلمانان کشورهای منطقه.
۳. تلاش کشورهای محارب با نظام جمهوری اسلامی ایران برای جذب نیروهای توانمند کشور و فرار سرمایه.

بخش دوم - موقعیت شاخص‌های اقتصادی ایران در اقتصاد کشورهای منطقه

۱-۲. تولید ناخالص داخلی

اندازه‌گیری تمامی کالاها و خدمات نهایی تولید شده در محدوده جغرافیایی اقتصاد یک کشور.

تولید ناخالص داخلی کشورها معمولاً به دو روش ارزیابی و محاسبه می‌شود:^۱

۱. تولید ناخالص داخلی برحسب برابری قدرت خرید (PPP)،^۲

۲. تولید ناخالص داخلی برحسب نرخ مبادله دو پول ملی (معمولاً به دلار آمریکا) و به صورت

جاری.

در مقایسه‌های تطبیقی بین‌الملل، به لحاظ آنکه قدرت خرید یک واحد پول خارجی (مثلاً دلار) در کشورهای مختلف، متفاوت است و قاعدتاً قیمت یک سبد کالا در کشور (A) با قیمت همان سبد کالا در کشور (B) یا کشورهای دیگر به یک پول واحد، برابر نیست و برحسب سطح درآمدهایی که در هر کشور وجود دارد، قدرت خریدهای متفاوت و گوناگونی به دست می‌آید، ناگزیر به منظور ایجاد هماهنگی و وحدت رویه و امکان‌سنجی مقایسه‌های بین‌المللی از شاخص PPP یا برابری قدرت خرید استفاده می‌شود.

به این ترتیب در شاخص‌های بین‌المللی، در هر کشور، قیمت‌ها به واحد پول رایج آن کشور سنجیده می‌شود، لذا می‌توان نسبت قیمت هر یک از محصولات را چنین تعبیر کرد:

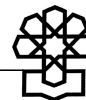
برابری قدرت خرید به صورت «مقدار پولی که در کشور B به پول رایج این کشور لازم است تا بتوان تعدادی از کالاها و خدماتی را خریداری کرد که در کشور A (کشور پایه یا مرجع) با یک واحد پول رایج آن کشور خریداری می‌شود».

بنابراین PPP در کشورهای مختلف، نسبت قیمت مجموعه‌ای از کالاها و خدمات را در کشورهای مختلف به پول رایج آنها به قیمت مجموعه‌ای از همان کالاها و خدمات در کشور مرجع (معمولاً دلار آمریکا) نمایان می‌سازد.

از طرف دیگر تولید ناخالص داخلی کشورها براساس روش مرسوم دیگری یعنی نرخ ارز (نرخ مبادله دو پول ملی) هم محاسبه می‌شود که در اینجا این سؤال مطرح می‌شود: چرا در مقایسه‌های بین‌المللی، محاسبه GDP به روش PPP نمی‌تواند مبنای محاسبه نرخ ارز باشد؟

قاعدتاً این تصور اشتباهی است که آنچه را برای محاسبه GDP به روش PPP انجام شده مبنای محاسبه نرخ ارز قرار داده شود. علل این امر عبارتند از:

۱. جهت اطلاع بیشتر مراجعه شود به: گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس، «ساختار ارزیابی تولید ناخالص داخلی کشور براساس برابری قدرت خرید و نرخ مبادله دو پول ملی»، شماره مسلسل ۸۵۱۶، مردادماه ۱۳۸۶.

۱. نرخ ارز دائماً دچار تغییراتی می‌شود، به همین علت است که نرخ ارز، روزانه اعلام می‌شود.
 ۲. گاهی اوقات بروز جریان‌ها و تنش‌های سیاسی یا بروز برخی وقایع اقتصادی (مثل بحران بورس) یا تحولات حادث شده در برخی از متغیرهای اقتصادی (مثل نرخ سود) و نظایر آن، نرخ ارز نیز دچار تغییر می‌شود.
 ۳. نرخ ارز در کشورهای مختلف، تحت تأثیر پارامترهای متعددی تعیین می‌شود که به‌طور عمده تحت تأثیر عوامل سیاسی و اقتصادی درون‌زا و برون‌زا هستند و به همین جهت نرخ برابری واحد پول هر کشور در مقابل دلار یا یک ارز مشخص دیگر در همه کشورها با یکدیگر تفاوت دارد. اگر قرار باشد که GDP با استفاده از نرخ ارز قبلاً به دلار یا یورو تبدیل شود، اندازه و حجم اقتصاد کشور نیز روزانه با تغییرات نرخ ارز، تغییر خواهد کرد، بدون آنکه به فعالیت‌های اقتصادی هر کشور ارتباطی داشته باشد.
 ۴. مشکل دیگر برای استفاده از نرخ ارز در تبدیل GDP برای مقایسه‌های بین‌المللی آن است که نرخ ارز (یا نرخ ارزها) نسبت قیمت کالاها و خدمات تولید شده را منعکس نمی‌کند. منظور از «مفهوم نسبت» این است که روشن نمی‌کند به‌ازای هر یک دلاری که در آمریکا خرج می‌شود تا یک بطری آب معدنی با علامت تجاری معینی خریداری شود، برای به‌دست آوردن همان مقدار آب معدنی، با همان علامت، چند یورو، خرج می‌شود؟ بنابراین استفاده از نرخ ارز در تبدیل GDP برای مقایسه‌های بین‌المللی، نسبت قیمت کالاها و خدمات را منعکس نمی‌کند. با توجه به مراتب فوق موقعیت ایران را در اقتصاد جهانی و منطقه‌ای از بعد تولید ناخالص داخلی برحسب برابری قدرت خرید و مبادله دو پول ملی، بررسی می‌کنیم.
- الف) تولید ناخالص داخلی ایران برحسب نرخ ارز در سال ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ به ترتیب معادل ۲۹۴ و ۳۳۵/۲ میلیارد دلار و از نظر برابری قدرت خرید در سال ۱۳۸۶ و ۱۳۸۷ به ترتیب معادل ۷۵۲/۹ و ۸۰۵/۴ میلیارد دلار بوده است.
- نسبت تولید ناخالص داخلی برحسب برابری قدرت خرید به تولید ناخالص داخلی در سال ۱۳۸۷ برحسب نرخ دلار جاری آمریکا، بالغ بر ۲/۴ برابر است.
- تولید ناخالص داخلی سرانه ایران برحسب برابری قدرت خرید در سال ۱۳۸۷ بالغ بر ۱۱۰۵۲ دلار و تولید ناخالص داخلی سرانه ایران برحسب دلار آمریکا (جاری) در همان سال بالغ بر ۴۶۰۰ دلار^۱ است. تشریح بیشتر مسئله در ادامه ارائه شده است.

۱. ذکر این نکته ضروری است که برای سال ۱۳۸۶-۱۳۸۷ (۲۰۰۸) ارقام مذکور برای ایران از پرتال صندوق بین‌المللی پول (<http://www.IMF.org>) که به‌صورت پیش‌بینی است، اخذ شده است.

۲-۱-۱. تولید ناخالص داخلی در سطح جهان و منطقه

الف) در سطح جهان

سی کشور دارای بالاترین تولید ناخالص داخلی برحسب برابری قدرت خرید PPP از مجموع ۱۸۱ کشور مورد مطالعه به شرح جدول ۱ عبارتند از:

جدول ۱. سی کشور دارای بالاترین تولید ناخالص داخلی برحسب برابری قدرت

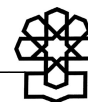
خرید PPP از مجموع ۱۷۷ کشور در سال ۲۰۰۸ (ارقام به میلیارد دلار)

رتبه جهانی	نام کشور	تولید ناخالص داخلی برحسب PPP
۱	آمریکا	۱۴۴۴۱
۲	جمهوری خلق چین	۹۷۹۲۶
۳	ژاپن	۴۳۵۶
۴	هند	۳۲۹۷
۵	آلمان	۲۹۱۸
۶	انگلستان	۲۲۲۸
۷	روسیه	۲۲۶۴
۸	فرانسه	۲۱۲۰
۹	برزیل	۱۹۸۴
۱۰	ایتالیا	۱۸۱۷
۱۱	مکزیک	۱۵۵۰
۱۲	اسپانیا	۱۳۹۵
۱۳	کره جنوبی	۱۳۴۴
۱۴	کانادا	۱۳۰۰
۱۵	اندونزی	۹۰۹/۷
۱۶	ترکیه	۹۱۵/۲
۱۷	جمهوری اسلامی ایران	۸۰۵/۴
۱۸	استرالیا	۷۹۹/۱
۱۹	جمهوری چین (تایوان)	۷۱۲/۱
۲۰	لهستان	۶۶۸/۶
۲۱	هلند	۶۶۷/۵
۲۲	عربستان سعودی	۵۹۲/۹
۲۳	آرژانتین	۵۷۲/۷
۲۴	تایلند	۵۴۷/۱
۲۵	آفریقای جنوبی	۴۹۳/۵
۲۶	مصر	۴۴۲/۴
۲۷	پاکستان	۴۲۲/۴
۲۸	کلمبیا	۳۹۷/۲
۲۹	بلژیک	۳۸۹/۸
۳۰	مالزی	۳۸۴/۴

Source: International Monetary Fund (2008);

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/01/weodata/weoreport.aspx>

* در محاسبه این رقم دولت‌های مرکزی هنگ‌کنگ و ماکائو در نظر گرفته نشده‌اند.

ب) در سطح منطقه

تولید ناخالص داخلی ایران (برحسب برابری قدرت خرید) در بین ۲۳ کشور منطقه (خاورمیانه و آسیای میانه) پس از ترکیه (که مقام اول منطقه را در سال ۲۰۰۸ داشته است)، در ردیف دوم منطقه قرار دارد.

جدول ۲. رتبه جهانی و منطقه‌ای ایران در مقایسه‌های بین‌المللی تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۰۸

رتبه	ارزش	شرح	
		جهانی	منطقه‌ای
۲	۸۰۵/۴ (میلیارد دلار)	۱۷	تولید ناخالص داخلی (برحسب برابری قدرت خرید)
۳	۳۳۵/۲ (میلیارد دلار)	۳۰	تولید ناخالص داخلی (برحسب نرخ ارز)
۱۱	۱۱۰۵۲ (دلار)	۷۴	تولید ناخالص داخلی سرانه (برحسب قدرت خرید)
۱۲	۴۶۰۰ (دلار)	۸۸	تولید ناخالص داخلی سرانه (برحسب نرخ ارز)

Source: International Monetary Fund (2008);
http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/01_weodata/weoreport.aspx

چنانچه ملاحظه می‌شود تولید ناخالص داخلی ایران (برحسب نرخ ارز) در رتبه ۳۰ و از نگاه منطقه‌ای در رتبه سوم کشورهای منطقه قرار دارد.

۲-۱-۲. تولید ناخالص داخلی سرانه

هرچند کشور ایران در زمره هفدهمین کشور جهان از حیث تولید ناخالص داخلی برحسب برابری قدرت خرید (دومین کشور منطقه) قرار دارد، مع‌الوصف به‌لحاظ تولید ناخالص داخلی سرانه برحسب برابری قدرت خرید در رتبه ۷۴ جهان و رتبه ۱۱ کشورهای منطقه قرار دارد.

به همین ترتیب تولید ناخالص داخلی سرانه (برحسب نرخ ارز) در رتبه ۸۸ جهان و رتبه ۱۲ منطقه قرار دارد.

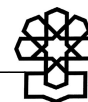
جدول ۳. رتبه‌بندی تولید ناخالص داخلی کشورهای آسیای جنوب غربی (PPP) در سال ۲۰۰۸

ردیف	نام کشورها	تولید ناخالص داخلی (برحسب برابری قدرت خرید)	
		رتبه جهانی*	رتبه در منطقه*
۱	ترکیه	۱۶	۱
۲	ایران	۱۷	۲
۳	عربستان سعودی	۲۲	۳
۴	مصر	۲۶	۴
۵	پاکستان	۲۷	۵
۶	رژیم اشغالگر قدس	۵۰	۶
۷	امارات	۵۲	۷
۸	قزاقستان	۵۵	۸
۹	کویت	۵۸	۹
۱۰	قطر	۶۵	۱۰
۱۱	سوریه	۶۶	۱۱
۱۲	آذربایجان	۷۲	۱۲
۱۳	ازبکستان	۷۵	۱۳
۱۴	عمان	۷۸	۱۴
۱۵	یمن	۸۲	۱۵
۱۶	لبنان	۸۵	۱۶
۱۷	ترکمنستان	۱۰۱	۱۷
۱۸	بحرین	۱۰۴	۱۸
۱۹	افغانستان	۱۰۷	۱۹
۲۰	گرجستان	۱۱۷	۲۰
۲۱	ارمنستان	۱۲۶	۲۱
۲۲	تاجیکستان	۱۳۴	۲۲
۲۳	قرقیزستان	۱۳۷	۲۳
میانگین کشورهای منطقه		۱۹۷/۲ میلیارد دلار	

Source: :International Monetary Fund (2008);

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/01/weodata/weoreport.aspx>

* رتبه‌بندی جهانی و منطقه‌ای: محقق.

جدول ۴. رتبه‌بندی کشورهای آسیای جنوب غربی برحسب تولید ناخالص داخلی سرانه (PPP) در سال ۲۰۰۸

ردیف	نام کشورها	تولید ناخالص داخلی سرانه (برحسب برابری قدرت خرید)	
		رتبه جهانی*	رتبه در منطقه*
۱	قطر	۱	۱
۲	کویت	۱۲	۲
۳	امارات	۱۴	۳
۴	بحرین	۲۰	۴
۵	رژیم اشغالگر قدس	۳۲	۵
۶	عمان	۳۷	۶
۷	عربستان سعودی	۳۹	۷
۸	ترکیه	۶۲	۸
۹	لبنان	۶۳	۹
۱۰	قزاقستان	۷۱	۱۰
۱۱	ایران	۷۴	۱۱
۱۲	آذربایجان	۸۴	۱۲
۱۳	مصر	۱۰۲	۱۳
۱۴	ارمنستان	۱۰۳	۱۴
۱۵	ترکمنستان	۱۰۴	۱۵
۱۶	گرجستان	۱۱۲	۱۶
۱۷	سوریه	۱۱۴	۱۷
۱۸	ازبکستان	۱۳۳	۱۸
۱۹	پاکستان	۱۳۴	۱۹
۲۰	یمن	۱۳۵	۲۰
۲۱	قرقیزستان	۱۳۹	۲۱
میانگین کشورهای منطقه		۱۷۶۴۸ دلار	

Source: :International Monetary Fund (2008);

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/01/weodata/weoreport.aspx>

* رتبه‌بندی جهانی و منطقه‌ای: محقق.

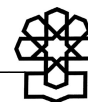
جدول ۵. رتبه‌بندی کشورهای آسیای جنوب غربی برحسب تولید ناخالص داخلی

(به نرخ رسمی مبادله ارز) در سال ۲۰۰۸

ردیف	نام کشورها	تولید ناخالص داخلی (برحسب نرخ رسمی ارز)	
		رتبه جهانی*	رتبه منطقه‌ای*
۱	ترکیه	۱۸	۱
۲	عربستان سعودی	۲۴	۲
۳	ایران	۳۰	۳
۴	امارات متحده عربی	۳۷	۴
۵	رژیم اشغالگر قدس	۴۴	۵
۶	پاکستان	۵۰	۶
۷	مصر	۵۱	۷
۸	کویت	۵۳	۸
۹	قزاقستان	۵۵	۹
۱۰	قطر	۵۸	۱۰
۱۱	عمان	۶۸	۱۱
۱۲	سوریه	۷۰	۱۲
۱۳	آذربایجان	۷۷	۱۳
۱۴	لبنان	۸۶	۱۴
۱۵	ازبکستان	۸۷	۱۵
۱۶	یمن	۸۸	۱۶
۱۷	بحرین	۹۸	۱۷
۱۸	گرجستان	۱۱۶	۱۸
۱۹	ارمنستان	۱۱۸	۱۹
۲۰	افغانستان	۱۱۹	۲۰
۲۱	تاجیکستان	۱۴۱	۲۱
۲۲	قرقیزستان	۱۴۲	۲۲
میانگین کشورهای منطقه		۱۳۷/۹ میلیارد دلار	

Source: :International Monetary Fund (2008);
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/01/weodata/weoreport.aspx>

* رتبه‌بندی جهانی و منطقه‌ای: محقق.

جدول ۶. رتبه‌بندی ۹ کشور خاورمیانه و آسیای میانه برحسب تولید ناخالص داخلی «سرانه»
(بر مبنای نرخ رسمی ارز) در سال ۲۰۰۸

تولید ناخالص داخلی سرانه (برحسب نرخ رسمی مبادله ارز)			نام کشورها	ردیف
رتبه منطقه‌ای*	رتبه جهانی*	تولید ناخالص سرانه (دلار)		
۱	۳	۹۳۲۰۴	قطر	۱
۲	۷	۵۵۵۰۹	امارات متحده عربی	۲
۳	۱۷	۴۵۹۲۰	کویت	۳
۴	۳۰	۲۸۴۰۸	رژیم اشغالگر قدس	۴
۵	۳۱	۲۷۲۴۷	بحرین	۵
۶	۳۵	۲۱۶۴۶	عمان	۶
۷	۴۰	۱۸۱۵۵	عربستان سعودی	۷
۸	۵۵	۱۰۴۷۹	ترکیه	۸
۹	۶۲	۸۷۱۸	قزاقستان	۹
۱۰	۶۷	۷۷۰۷	لبنان	۱۰
۱۱	۸۰	۵۳۴۹	آذربایجان	۱۱
۱۲	۸۸	۴۶۰۰	ایران	۱۲
۱۳	۹۸	۳۹۰۹	اوکراین	۱۳
۱۴	۱۰۰	۳۶۸۴	ارمنستان	۱۴
۱۵	۱۰۲	۳۶۲۵	اردن	۱۵
۱۶	۱۰۳	۳۶۰۵	ترکمنستان	۱۶
۱۷	۱۰۸	۲۹۲۳	گرجستان	۱۷
۱۸	۱۱۲	۲۷۶۷	سوریه	۱۸
۱۹	۱۱۸	۲۱۶۲	مصر	۱۹
۲۰	۱۳۵	۱۱۷۱	یمن	۲۰
۲۱	۱۴۲	۱۰۲۶	ازبکستان	۲۱
۲۲	۱۴۳	۱۰۲۲	پاکستان	۲۲
۲۳	۱۴۵	۹۵۰	قرقیزستان	۲۳
۲۴	۱۵۲	۷۹۵	تاجیکستان	۲۴
۲۵	۱۷۱	۴۱۶	افغانستان	۲۵
میانگین کشورهای منطقه			۱۴۲۲۷ دلار	

Source: :International Monetary Fund (2008);
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/01/weodata/weoreport.aspx>

* رتبه‌بندی جهانی و منطقه‌ای: محقق.

۲-۲. رشد اقتصادی

فرآیندی پایدار که در اثر آن ظرفیت تولیدی اقتصاد طی زمان افزایش می‌یابد و سبب افزایش سطح درآمد ملی می‌شود، رشد اقتصادی تلقی می‌شود.^۱

هرچند توسعه اقتصادی را می‌توان فرآیند بهبود بخشیدن به کیفیت زندگی عموم مردم در سه محور کلیدی زیر دانست:^۲

۱. ارتقای سطح زندگی مردم از طریق فرآیندهای مناسب رشد اقتصادی،
۲. ایجاد شرایطی که موجب عزت نفس مردم شود (از طریق استقرار نظام‌ها و نهادهای اجتماعی، سیاسی، اقتصادی که مشوق شأن و احترام انسان باشد)،
۳. افزایش آزادی‌های مردم در انتخاب، از طریق وسعت بخشیدن به حدود متغیرهای انتخاب آنها (به‌عنوان مثال افزایش در تنوع کالاها و خدمات).

به این ترتیب هرچند تغییرات و دگرگونی‌های ساختی در اقتصاد کشور (در چارچوب نظام ارزش‌های سیاسی و اجتماعی حاکم بر جامعه) توسعه اقتصادی تلقی می‌شود؛ اما در تحلیل نهایی، توسعه اقتصادی بدون رشد مستمر تولید ناخالص داخلی و تغییرات ساختاری از نظر سهم بخش‌های عمده اقتصادی در تولید ملی، تحقق پیدا نمی‌کند. هرچند به‌خوبی می‌دانیم که رشد ناخالص ملی یا سرانه آن به‌خودی‌خود، نمایانگر بهبود واقعی شرایط زندگی نیست. زیرا قبلاً فکر می‌شد رشد سریع، عامل اصلی تعیین‌کننده سطوح زندگی است ولی در حال حاضر این تأکید به مسائلی از قبیل توسعه انسانی، نابرابری‌های درآمد، فقر و بیکاری منتقل شده است.

در چشم‌انداز بیست‌ساله و در افق سال ۱۴۰۴ چنین ترسیم شده است: «ایران کشوری است توسعه‌یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه با هویت اسلامی و انقلابی و... رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی». بنابراین بحث در زمینه رشد اقتصادی یکی از متغیرهایی است که براساس آن می‌توان موقعیت اقتصادی ایران را در سطح جهان و در سطح منطقه مورد ارزیابی قرار داد.

۲-۲-۱. در سطح جهان

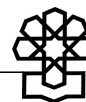
الف) سال ۲۰۰۷ جهان

رشد اقتصادی برخی از کشورهای منطقه (خاورمیانه و آسیای میانه) در سطح جهان و در سال ۲۰۰۷ به این شرح بوده است:

- ارمنستان (رتبه ۵)

1. Mac Millan Dictionary of Modern Economics, Third Edition David Pearce – P 120.

۲. فرهنگ واژه‌ها و اصطلاحات اقتصادی، مایکل تودارو، ترجمه غلامعلی فرجادی، سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۶۴.

- کویت (رتبه ۹۱)
- گرجستان (رتبه ۲۱)
- امارات متحده عربی (رتبه ۱۸)
- ترکیه (رتبه ۷۶)
- ایران (رتبه ۳۴)

ب) سال ۲۰۰۸ جهان

در سال ۲۰۰۸، کشور کویت تنها کشوری بود که با ۴۱ پله ارتقا (از ۹۱ به ۴۹) موقعیت خود را از حیث این شاخص در اقتصاد جهانی بهتر کرد و ایران نیز در زمره کشورهای بود که در موقعیت خود از رتبه ۳۴ (در سال ۲۰۰۷) به رتبه ۱۲۱ (در سال ۲۰۰۸) با تنزل مواجه بوده است. اما سایر کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۸ تحولاتی را به شرح زیر سپری کردند:

- ارمنستان از رتبه ۵ به ۴۱ (نزول)
- کویت از رتبه ۹۱ به ۴۹ (ارتقا)
- گرجستان از رتبه ۲۱ به ۱۳۸ (نزول)
- امارات متحده عربی از رتبه ۱۸ به ۲۸ (نزول)
- ترکیه از رتبه ۷۶ به ۱۵۵ (نزول)
- ایران از رتبه ۳۴ به ۱۲۱ (نزول)

۲-۲-۲. در سطح منطقه

در سال ۲۰۰۸ بالغ بر ده کشور منطقه خاورمیانه و آسیای میانه، توانستند رتبه‌های بالاترین رشد اقتصادی کشورهای منطقه را کسب کنند. کشورهای قطر، آذربایجان، ترکمنستان، ازبکستان، لبنان، تاجیکستان، عمان، قرقیزستان و امارات در زمره این‌گونه کشورها بودند. ایران با نرخ رشد ۲/۵ در رتبه ۲۰ منطقه قرار داشته و کشورهای گرجستان، پاکستان و ترکیه با نرخ‌های رشد اقتصادی برابر با ۲/۱، ۲/۰۳ و ۰/۸۹ رتبه‌های ۲۱، ۲۲ و ۲۳ رشد اقتصادی را در میان کشورهای منطقه تحصیل کردند.

میانگین رشد اقتصادی کشورهای منطقه

میانگین رشد اقتصادی کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۷ معادل ۸/۸ درصد و همین میانگین در مورد همین کشورها در سال ۲۰۰۸ بالغ بر ۶/۳ درصد بوده است. رشد اقتصادی ایران در سال ۲۰۰۸ (۲/۵ درصد) بوده است که از میانگین رشد اقتصادی کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۸ معادل ۳/۸ واحد درصد پایین‌تر بوده است.

برای مطالعه تفصیلی در زمینه رشد اقتصادی کشورهای منطقه و رتبه‌بندی‌های جهانی و منطقه‌ای آن، اطلاعات لازم در جدول ۷ ارائه شده است.

جدول ۷. رتبه‌بندی رشد اقتصادی کشورهای خاورمیانه و آسیای میانه در بین

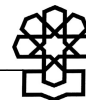
۱۸۰ کشور مورد مطالعه در سال ۲۰۰۸

ردیف	نام کشورها	رشد اقتصادی (درصد)	رتبه جهانی*	رتبه در منطقه*
۱	قطر	۱۶/۴	۱	۱
۲	آذربایجان	۱۱/۶	۴	۲
۳	ترکمنستان	۱۰/۵	۸	۳
۴	ازبکستان	۹	۱۷	۴
۵	لبنان	۸/۵	۲۰	۵
۶	تاجیکستان	۷/۹	۲۲	۶
۷	عمان	۷/۸	۲۳	۷
۸	قرقیزستان	۷/۶	۲۵	۸
۹	امارات	۷/۴	۲۸	۹
۱۰	مصر	۷/۲	۳۳	۱۰
۱۱	ارمنستان	۶/۸	۴۱	۱۱
۱۲	کویت	۶/۳	۴۹	۱۲
۱۳	بحرین	۶/۱	۵۲	۱۳
۱۴	سوریه	۵/۲	۷۴	۱۴
۱۵	عربستان سعودی	۴/۴	۸۸	۱۵
۱۶	رژیم اشغالگر قدس	۴	۹۲	۱۶
۱۷	یمن	۳/۶	۹۵	۱۷
۱۸	افغانستان	۳/۴	۹۹	۱۸
۱۹	قزاقستان	۳/۲	۱۰۳	۱۹
۲۰	ایران**	۲/۵	۱۲۱	۲۰
۲۱	گرجستان	۲/۱	۱۳۸	۲۱
۲۲	پاکستان	۲/۰۳	۱۴۰	۲۲
۲۳	ترکیه	۰/۸۹	۱۵۵	۲۳
	میانگین رشد اقتصادی کشورهای منطقه	۶/۳	-	-

Source: International Monetary Fund, World Economic Outlook Database, April 2009, Gross domestic product, constant prices, Annual percent change (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/01/weodata/weorept.aspx>)

* رتبه‌بندی جهانی و منطقه‌ای: پژوهش.

** شایان ذکر است در نماگرهای اقتصادی منتشره شماره ۵۵ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، نرخ رشد اقتصادی برای شش ماهه اول سال ۱۳۸۷ در حدود ۲/۸ درصد اعلام شده است.

۲-۳. نرخ تورم

سال‌های طولانی است که پدیده تورم یکی از مهمترین چالش‌ها و معضلات اقتصادی کشور است. پدیده تورم در نیمه اول دهه ۱۳۵۰ با افزایش درآمد نفت در ابعاد وسیع‌تری ظاهر شد. پدیده تورم در این دوره ابتدا از بازار کالاها و خدمات آغاز شد، لکن به سرعت به بازار عوامل تولید سرایت کرده و موجبات افزایش هزینه تولید، دستمزدها و افزایش بی‌رویه سهم سود در اقتصاد کشور را فراهم ساخت (بدون آنکه این سود صرف سرمایه‌گذاری مجدد و تولید شود)، در مرحله بعد به لحاظ بروز تنگناهای شدید مربوط به نیروی انسانی و بهره‌وری، مصالح و مواد، تأسیسات زیربنایی، محدودیت بازارهای ارتباطی، حمل‌ونقل، انرژی و نیز سرعت رشد افزایش نقدینگی و ... عدم تعادل‌های موجود تشدید شد و در این جریان، رفع هر تنگنا، عملاً به بهای بروز تنگناهای جدید و پایداری نرخ تورم در اعداد دو رقمی تمام شد.

در سند چشم‌انداز بیست‌ساله برای دستیابی به جایگاه اول اقتصادی، تمهیداتی در جهت کاهش تورم به منظور دستیابی به جامعه‌ای دور از فقر، توزیع مناسب‌تر درآمدها، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و ... پیش‌بینی شده است.

برای حصول به چنین جایگاهی، پدیده تورم و عملکرد آن در اقتصاد کشور و موقعیت ایران در اقتصاد جهانی و منطقه (شامل آسیای میانه، خاورمیانه و کشورهای همسایه) مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۲-۳-۱. نرخ تورم در برخی کشورهای جهان

جدول ۸. کشورهای دارای بالاترین نرخ‌های تورم از میان

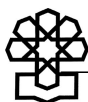
۱۸۲ کشور جهان در سال ۲۰۰۸

نرخ تورم به درصد	نام کشور
۳۰/۴	ونزوئلا (رتبه ۱۷۹ جهان)
۲۷/۲	افغانستان (رتبه ۱۷۸ جهان)
۲۶/۸	مغولستان (رتبه ۱۷۷ جهان)
۲۶/۴	میانمار (رتبه ۱۷۶ جهان)
۲۵/۴	ایران* (رتبه ۱۷۵ جهان)
۲۵/۳	اتیوپی (رتبه ۱۷۴ جهان)

Source: International Monetary Fund, World Economic Outlook Database, April 2009, (<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/01/weodata/weorept.aspx>)

*نرخ تورم برای سال ۱۳۸۷ از آمارهای اقتصادی بانک مرکزی منتشر شده در

نماگرهای اقتصادی شماره ۵۵، صفحه ۱ اخذ شده است.

جدول ۹. کشورهایی با پایین‌ترین نرخ‌های تورم در سال ۲۰۰۸

نرخ تورم به درصد	نام کشور
۳/۵	عراق (رتبه ۱۵ جهان)
۳/۵۳	بحرین (رتبه ۱۸ جهان)
۴/۷	رژیم اشغالگر قدس (رتبه ۲۸ جهان)
۹/۹	عربستان سعودی (رتبه ۱۰۰ جهان)

Source: International Monetary Fund, World Economic Outlook Database, April 2009,
(<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/01/weodata/weorept.aspx>)

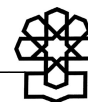
۲-۳-۲. نرخ تورم در سطح کشورهای منطقه

در سطح کشورهای منطقه افغانستان، ایران و قرقیزستان با دارا بودن نرخ‌های تورم به ترتیب ۲۷/۲، ۲۵/۴ و ۲۴/۵ در زمره کشورهای دارنده بالاترین نرخ تورم در سال ۲۰۰۸ محسوب می‌شوند. پایین‌ترین نرخ‌های تورم در سطح کشورهای منطقه مربوط به ارمنستان، رژیم اشغالگر قدس و بحرین است.

در جدول ۱۰ اطلاعات تفصیلی‌تر موقعیت کشورهای منطقه در رتبه‌بندی‌های جهانی و منطقه‌ای از بعد شاخص نرخ تورم نشان داده شده‌اند.

جدول ۱۰. رتبه‌بندی کشورهای خاورمیانه و آسیای میانه از بعد تورم در سال ۲۰۰۸

ردیف	نام کشورها	نرخ تورم (۲۰۰۰=۱۰۰) درصد	رتبه*	
			رتبه جهانی	رتبه منطقه‌ای
۱	افغانستان	۲۷/۲	۱۷۹	۲۲
۲	ایران	۲۵/۴	۱۷۵	۲۱
۳	قرقیزستان	۲۴/۵	۱۷۲	۲۰
۴	آذربایجان	۲۰/۸	۱۶۶	۱۹
۵	تاجیکستان	۲۰/۴	۱۶۵	۱۸
۶	یمن	۱۸/۹	۱۶۲	۱۷
۷	قزاقستان	۱۷/۲	۱۵۸	۱۶
۸	قطر	۱۵/۰۴	۱۵۴	۱۵
۹	ترکمنستان	۱۵/۰۱	۱۵۳	۱۴
۱۰	ازبکستان	۱۲/۷	۱۳۹	۱۳
۱۱	عمان	۱۲/۶	۱۳۶	۱۲
۱۲	پاکستان	۱۱/۹	۱۳۰	۱۱
۱۳	مصر	۱۱/۷	۱۲۷	۱۰
۱۴	امارات	۱۱/۵	۱۲۴	۹

ردیف	نام کشورها	نرخ تورم (۲۰۰۰=۱۰۰) درصد	رتبه*	
			رتبه جهانی	رتبه منطقه‌ای
۱۵	لبنان	۱۰/۸	۱۱۶	۸
۱۶	کویت	۱۰/۵	۱۱۱	۷
۱۷	ترکیه	۱۰/۴	۱۰۸	۶
۱۸	گرجستان	۱۰	۱۰۱	۵
۱۹	عربستان سعودی	۹/۸	۱۰۰	۴
۲۰	ارمنستان	۸/۹	۹۳	۳
۲۱	رژیم اشغالگر قدس	۴/۷	۳۸	۲
۲۲	بحرین	۳/۵	۱۸	۱
میانگین تورم منطقه		۱۴/۲ درصد		

Source: International Monetary Fund, World Economic Outlook Database, April 2009

(<http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/01/weodata/weorept.aspx>)

* رتبه‌بندی (Ranking) منطقه‌ای و جهانی: محقق. بیشتر بودن رتبه نشانه بدتر بودن وضعیت است.

۲-۴. نرخ بیکاری

جمعیت فعال غیرشاغل (بیکار)، فرد یا گروه‌هایی هستند که به علل گوناگون اجتماعی و اقتصادی در پویا (پروسه) کار و تولید کالاها و خدمات جامعه شرکت ندارند.^۱

بیکاری، یکی از شاخص‌های جهت‌دهنده کلیدی در سیاست‌گذاری‌های هر کشور تلقی می‌شود. در یک تحلیل نهایی می‌توان گفت که سایر متغیرهای کلان اقتصادی نظیر رشد اقتصادی، تورم، توزیع عادلانه درآمد، اشتغال، سرمایه‌گذاری، تولید و نظایر آن از همبستگی کاملی با سطح اشتغال و بیکاری در اقتصاد برخوردار است. به همین جهت در ارزیابی عملکرد دولت‌ها نسبت به روند تغییر و تحولات شاخص بیکاری حساسیت بالایی وجود دارد و این حساسیت کاملاً طبیعی و پذیرفتنی است.

۲-۴-۱. نرخ بیکاری در کشورهای جهان

در بین کشورهای جهان، گابون با ۲۱ درصد به‌عنوان دارنده بالاترین نرخ بیکاری و کشور اندونزی با دارا بودن ۹/۷ درصد پایین‌ترین نرخ بیکاری در میان کشورهای جهان را دارا هستند. بالغ بر ۴۹ کشور جهان دارای نرخ‌های تورمی دو رقمی (از گابون با ۲۱ درصد) تا سوریه (۱۰ درصد) قرار دارند. موقعیت جهانی ایران از بعد نرخ بیکاری رتبه ۱۴ بوده است.

۱. به بیان دیگر مطابق با تعریف استاندارد بین‌المللی ILO مبنی بر اینکه حداقل یک ساعت انجام فعالیت اقتصادی در طول دوره مراجعه آمارگیر، فرد، شاغل محسوب می‌شود؛ یعنی بیکاری در نهایت به معنای فقدان کلی کار در نظر گرفته می‌شود. جهت اطلاع بیشتر مراجعه شود به: «بررسی تطبیقی نحوه آمارگیری نیروی کار، محاسبه جمعیت شاغل و فعال اقتصادی در ایران»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۸۲۸۱، ص ۲۱، اسفندماه ۱۳۸۵.

۲-۴-۲. نرخ بیکاری در کشورهای منطقه

در بین کشورهای منطقه (خاورمیانه و آسیای میانه) قطر، ازبکستان و کویت با نرخ‌های بیکاری برابر با ۰/۷، ۰/۸ و ۲/۲ درصد به ترتیب در ۳ رتبه اول منطقه قرار دارند. ایران نیز در این رتبه‌بندی با نرخ بیکاری ۱۱ درصد در رتبه ۱۳ منطقه و ۱۲۵ جهانی قرار دارد. بالاترین نرخ بیکاری منطقه متعلق به لبنان با ۲۰ درصد نرخ بیکاری می‌باشد.

۲-۴-۳. میانگین جهانی و منطقه‌ای نرخ بیکاری

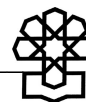
میانگین جهانی نرخ بیکاری در بین کشورهای جهان براساس آخرین آمار سال ۲۰۰۸ همان‌طور که در انتهای جدول ۱۱ نیز آورده شده است، معادل ۷/۹ درصد و میانگین منطقه‌ای آن، ۹/۶ درصد است.

به طوری که ملاحظه می‌شود کشور ایران با دارا بودن نرخ بیکاری ۱۱ درصد، رتبه ۱۲۵ کشورهای دارنده کمترین نرخ بیکاری در جهان و سیزدهمین کشور دارنده کمترین نرخ بیکاری در بین کشورهای منطقه بوده که به این ترتیب نرخ بیکاری ایران از متوسط جهانی این نرخ (یعنی ۷/۹ درصد) و متوسط منطقه‌ای آن (یعنی ۹/۶ درصد) به مراتب بالاتر است.

جدول ۱۱. رتبه‌بندی کشورهای جهان از بعد نرخ بیکاری در سال ۲۰۰۸ برحسب نزولی^۱ (ارقام به درصد)

رتبه‌بندی		نرخ بیکاری	نام کشورها یا مناطق	رتبه‌بندی		نرخ بیکاری	نام کشورها یا مناطق
رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی			رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی		
	۱۵	۲/۱	برمودا		۱	۰	آندورا
	۱۶	۲/۱	جزایر فارو		۲	۰	موناکو
	۱۷	۲/۱	مولداوی	۱	۳	۰/۷	قطر
	۱۸	۲/۲	جرسی	۲	۴	۰/۸	ازبکستان
۳	۱۹	۲/۲	کویت		۵	۰/۹	گرنزی
	۲۰	۲/۴	نروژ		۶	۱	ایسلند
	۲۱	۲/۴	لائوس		۷	۱/۳	لیختن اشتاین
۴	۲۲	۲/۴	امارات		۸	۱/۵	جزیره مان
	۲۳	۲/۵	کامبوجیا		۹	۱/۶	بلاروس
	۲۴	۲/۵	بنگلادش		۱۰	۱/۷	وانواتو
	۲۵	۲/۵	بوتان		۱۱	۱/۷	تایلند
	۲۶	۲/۵	اوکراین		۱۲	۱/۹	پاپوآ گینه نو
	۲۷	۲/۶	سنگاپور		۱۳	۱/۹	کوبا
	۲۸	۲/۹	کره جنوبی		۱۴	۲	کیریباتی

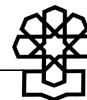
1. http://www.photius.com/rankings/economy/unemployment_rate_2008_0.html

رتبه‌بندی		نرخ بیکاری	نام کشورها یا مناطق	رتبه‌بندی		نرخ بیکاری	نام کشورها یا مناطق
رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی			رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی		
	۶۳	۵/۵	کاستاریکا		۲۹	۳	جبل الطارق
	۶۴	۵/۶	نیکاراگوئه		۳۰	۳/۱	سوئیس
	۶۵	۵/۸	نیجریه		۳۱	۳/۱	مالزی
	۶۶	۵/۹	لاتویا		۳۲	۳/۲	گواتمالا
	۶۷	۶	کانادا		۳۳	۳/۲	ایتوانی
	۶۸	۶	مونترسات		۳۴	۳/۲	مونگولیا
	۶۹	۶/۱	چین		۳۵	۳/۵	نیوزیلند
	۷۰	۶/۲	السالوادور		۳۶	۳/۵	دانمارک
	۷۱	۶/۲	جزایر ویرجین		۳۷	۳/۶	جزایر ویرجین بریتانیا
	۷۲	۶/۳	سریلانکا		۳۸	۳/۷	مکزیک
	۷۳	۶/۵	ترینیداد و توباگو		۳۹	۳/۸	سن مارینو
	۷۴	۶/۶	جمهوری چک		۴۰	۳/۸	قبرس
	۷۵	۶/۶	فنلاند		۴۱	۳/۸	ژاپن
	۷۶	۶/۷	ایتالیا		۴۲	۳/۹	جزایر ماریانای شمالی
	۷۷	۶/۸	مالتا		۴۳	۳/۹	تایوان
	۷۸	۶/۹	آروبا		۴۴	۴	برونئی
	۷۹	۷	شیلی		۴۵	۴	هنگ‌کنگ
	۸۰	۷	روسیه		۴۶	۴/۱	ماکائو
	۸۱	۷/۱	مجارستان		۴۷	۴/۲	پالائو
۵	۸۲	۷/۱	قزاقستان		۴۸	۴/۲	ویتنام
	۸۳	۷/۲	پاناما		۴۹	۴/۳	اتریش
	۸۴	۷/۲	هند		۵۰	۴/۴	جزایر کایمن
۶	۸۵	۷/۴	ارمنستان		۵۱	۴/۴	لوگزامبورگ
	۸۶	۷/۴	پرو		۵۲	۴/۵	سنت کیتس ونویس
۷	۸۷	۷/۵	پاکستان		۵۳	۴/۵	سوئد
	۸۸	۷/۶	اسپانیا		۵۴	۴/۵	هلند
	۸۹	۷/۶	بلژیک		۵۵	۴/۵	رومانی
	۹۰	۷/۶	باهاماس		۵۶	۴/۶	آمریکا
	۹۱	۷/۶	فیجی		۵۷	۴/۷	استرالیا
۸	۹۲	۷/۶	رژیم اشغالگر قدس		۵۸	۴/۷	استونی
	۹۳	۷/۸	اسلوونی		۵۹	۵	ایرلند
	۹۴	۷/۹	فیلیپین		۶۰	۵/۲	برمه
	۹۵	۸	بلغارستان		۶۱	۵/۳	نامیبیا
	۹۶	۸	آفریقای مرکزی		۶۲	۵/۴	انگستان
	۱۳۲	۱۲/۵	گرنادا		۹۷	۸	بولیوی

رتبه بندی		نرخ بیکاری	نام کشورها یا مناطق	رتبه بندی		نرخ بیکاری	نام کشورها یا مناطق
رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی			رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی		
	۱۳۳	۱۲/۸	لهستان		۹۸	۸	آنگویلا
۱۵	۱۳۴	۱۳	عربستان سعودی		۹۹	۸	پرتغال
	۱۳۵	۱۳	ساحل عاج		۱۰۰	۸	فرانسه
	۱۳۶	۱۳	آلبانی		۱۰۱	۸/۴	یونان
	۱۳۷	۱۳	تونگا	۹	۱۰۲	۸/۵	آذربایجان
	۱۳۸	۱۳/۱	جزایر کوک		۱۰۳	۸/۵	اتحادیه اروپا
	۱۳۹	۱۳/۵	اردن		۱۰۴	۸/۶	اسلواکی
۱۶	۱۴۰	۱۳/۸	گرجستان		۱۰۵	۸/۹	آرژانتین
	۱۴۱	۱۳/۹	تونس		۱۰۶	۹/۱	آلمان
	۱۴۲	۱۴	سنت هلنا		۱۰۷	۹/۱	ونزوئلا
	۱۴۳	۱۴/۱	الجزایر		۱۰۸	۹/۲	جزیره موریس
	۱۴۴	۱۴/۶	مالی		۱۰۹	۹/۳	گرینلند
	۱۴۵	۱۴/۷	مونتنگرو		۱۱۰	۹/۴	بلیز
	۱۴۶	۱۵	سینت وینسنت و گرنادینس		۱۱۱	۹/۵	سورینامی
۱۷	۱۴۷	۱۵	بحرین		۱۱۲	۹/۷	اندونزی
۱۸	۱۴۸	۱۵	عمان	۱۰	۱۱۳	۹/۷	ترکیه
	۱۴۹	۱۵	مراکش		۱۱۴	۹/۸	برزیل
	۱۵۰	۱۵/۲	والیس و فوتونا		۱۱۵	۹/۸	اکوادور
	۱۵۱	۱۵/۵	جمهوری دومینیک	۱۱	۱۱۶	۱۰	سوریه
	۱۵۲	۱۵/۹	پاراگوئه		۱۱۷	۱۰	جزایر تورکس و کایکوس
	۱۵۳	۱۷	آنتیل هلند	۱۲	۱۱۸	۱۰/۱	مصر
	۱۵۴	۱۷/۱	کالدونیای جدید		۱۱۹	۱۰/۲	جامائیکا
۱۹	۱۵۵	۱۸	قزاقستان		۱۲۰	۱۰/۳	سنت پیر و ماژلان
	۱۵۶	۱۸	عراق		۱۲۱	۱۰/۳	اروگوئه
	۱۵۷	۱۸/۶	کرانه باختری		۱۲۲	۱۰/۶	کلمبیا
	۱۵۸	۱۸/۷	سودان		۱۲۳	۱۰/۷	باربادوس
	۱۵۹	۱۸/۸	صربستان		۱۲۴	۱۱	آنتیگوا و باربودا
	۱۶۰	۲۰	کوموروس	۱۳	۱۲۵	۱۱	ایران
	۱۶۱	۲۰	سنت لوسیا		۱۲۶	۱۱/۴	گوام
	۱۶۲	۲۰	موریتانی		۱۲۷	۱۱/۷	پولینزی
۲۰	۱۶۳	۲۰	لبنان		۱۲۸	۱۱/۸	کرواسی
	۱۶۴	۲۱	کیپ ورد		۱۲۹	۱۲	نیوئه
	۱۶۵	۲۱	گابون		۱۳۰	۱۲	پورتوریکو
				۱۴	۱۳۱	۱۲	تاجیکستان
۹/۶	۷/۹						میانگین جهانی و منطقه‌ای

۲-۵. شاخص سهولت کسب و کار

شاخص اصلی سهولت کسب و کار که توسط برخی از مؤسسات مطالعات اقتصادی از جمله بانک جهانی اعلام می‌شود، متشکل از ۱۰ شاخص فرعی است که میانگین ۱۰ شاخص مزبور، شاخص اصلی را تشکیل می‌دهد. ضمن آنکه شاخص‌های فرعی نیز به نوبه خود، متشکل از مجموعه‌ای از شاخص‌های ریزتر و در حقیقت میانگین این زیرشاخص‌ها هستند.

به این ترتیب رتبه هر کشور در شاخص اصلی سهولت کسب و کار از میانگین ۱۰ شاخص فرعی و همچنین از یک زاویه دیگر رتبه‌بندی هر یک از کشورها در هر یک از شاخص‌های فرعی نیز از محاسبه میانگین شاخص‌های جزئی‌تر تعریف شده به دست می‌آید. با نگاهی اجمالی به این شاخص‌های فرعی، مشاهده می‌شود که گروهی از این شاخص‌ها میزان سیطره بوروکراسی مانند تعداد مراحل و قدم‌هایی که برای شروع کسب و کار یا ثبت مالکیت تجاری باید طی شود یا میزان حمایت از حقوق مالکیت و حقوق کسب و کار و انعکاس آن بر کسب و کارهای گوناگون، به خصوص SMEها را ارزشیابی می‌کند.

برخی از شاخص‌ها هم، زمان مورد نیاز و هزینه‌های لازم جهت اقامه رسیدگی به حل و فصل امور تجاری، بازرگانی خارجی و طی مراحل ورشکستگی یک مؤسسه اقتصادی می‌پردازد. همچنین گروه عمده‌ای از شاخص‌ها نیز میزان «انعطاف مقررات به‌کارگیری نیروهای کار» را مورد ارزشیابی قرار می‌دهد.

با توجه به مراتب فوق، موقعیت ایران در بین ۱۴۷ کشور جهان در سال ۲۰۰۸ براساس جدول ۱۳ در رتبه ۱۴۷ است. این موقعیت در سال ۲۰۰۷ رتبه ۱۱۸ بوده که نشان‌دهنده ۱۹ رتبه تنزل موقعیت است.

علاوه بر شاخص سهولت انجام کسب و کار، شاخص دیگر «شروع به کسب و کار» است که زیرمجموعه این شاخص عبارتند از: تعداد مراحل که یک بنگاه یا یک کارآفرین برای آغاز کسب و کارش باید طی طریق کند یا شاخص زیرمجموعه دیگر، مدت زمان لازم برای طی این مراحل است و سرانجام هزینه و حداقل سرمایه‌ای که مورد نیاز است (هزینه به صورت درصدی از درآمد سرانه ناخالص بیان می‌شود).

جدول زیر شاخص‌های شروع به کسب و کار را در ایران - کشورهای منطقه - و کشورهای

OECD در ۲۰۰۸ - ۲۰۰۹ نشان می‌دهد.

جدول ۱۲. نمادهای مربوط به شاخص شروع به کسب و کار

شاخص	ایران	کشورهای منطقه	کشورهای OECD
مدت زمان مورد نیاز (روز)	۹	۲۰/۷	۱۳/۰
میزان هزینه به صورت درصدی از درآمد سرانه	۳/۹	۳۴/۱	۴/۷
مراحل تأسیس (تعداد مراحل)	۷	۷/۹	۵/۷

Source: Doing Business 2009 data for the selected economy.
<http://www.doingbusiness.org/ExploreEconomies/?economyid=91>

در جمع‌بندی نهایی می‌توان گفت موقعیت ایران در بین ۱۴۷ کشور مورد مطالعه از بعد شاخص سهولت انجام کار رتبه ۱۳۷ است.

موقعیت ایران در بین کشورهای منطقه (خاورمیانه و آسیای میانه) رتبه ۱۸ است که به این ترتیب کشور ایران از بعد این شاخص در بین کشورهای منطقه، پس از گرجستان، عربستان سعودی، بحرین، امارات، آذربایجان، قطر، قرقیزستان، ارمنستان، کویت، قزاقستان، عمان، ترکیه، پاکستان، یمن، اردن، مصر و لبنان قرار می‌گیرد.

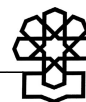
در بین کشورهای منطقه کشور گرجستان در رابطه با شاخص سهولت انجام کسب و کار با رتبه جهانی ۱۱ در رتبه اول منطقه، عربستان سعودی با رتبه جهانی ۱۳ مقام دوم منطقه و بحرین با رتبه جهانی ۲۰ در رتبه ۳ منطقه‌ای قرار دارند. در انتهای رتبه‌بندی منطقه‌ای از شاخص سهولت انجام کسب و کار نیز کشورهای ایران و سوریه با رتبه‌های جهانی ۱۳۷ و ۱۴۳ در رتبه‌های ۱۸ و ۱۹ منطقه قرار دارند.

جدول ۱۳. رتبه‌بندی کشورهای جهان از بعد شاخص‌های سهولت انجام کسب و کار

در ۲۰۰۸-۲۰۰۹

رتبه‌بندی منطقه	رتبه‌بندی جهانی	کشورها	رتبه‌بندی*		کشورها
			منطقه	جهانی	
	۷	ایرلند		۱	سنگاپور
	۸	کانادا		۲	نیوزیلند
	۹	استرالیا		۳	هنگ‌کنگ (چین)
	۱۰	نروژ		۴	آمریکا
۱	۱۱	گرجستان		۵	انگلستان
	۱۲	تایلند		۶	دانمارک

۱. اطلاعات این جدول از <http://www.doingbusiness.org/EconomyRankings/> اخذ شده است که اطلاعات برای دوره زمانی ماه ژوئن ۲۰۰۸ تا ماه می ۲۰۰۹ می‌باشند. در ضمن برای وقوف کامل از شاخص‌های متشکله تجمیعی شاخص‌های کسب و کار در کشورهای جهان، به مأخذ اشاره شده در ذیل جدول مراجعه شود.

رتبه بندی		کشورها	رتبه بندی*		کشورها
منطقه	جهانی		منطقه	جهانی	
	۵۱	مکزیک	۲	۱۳	عربستان سعودی
	۵۲	تونگا		۱۴	ایسلند
	۵۳	اسلوونی		۱۵	ژاپن
	۵۴	فیجی		۱۶	فنلاند
	۵۵	رومانی		۱۷	موریتانی
	۵۶	پرو		۱۸	سوئد
	۵۷	ساموآ		۱۹	کره جنوبی
	۵۸	بلاروس	۳	۲۰	بحرین
	۵۹	وانواتو		۲۱	سوئیس
	۶۰	مغولستان		۲۲	بلژیک
۹	۶۱	کویت		۲۳	مالزی
	۶۲	اسپانیا		۲۴	استونی
۱۰	۶۳	قزاقستان		۲۵	آلمان
۱۱	۶۵	عمان		۲۶	لیتوانی
	۶۶	نامیبیا		۲۷	لاتویا
	۶۷	رواندا		۲۸	اتریش
	۶۸	باهاماس		۳۰	هلند
	۶۹	تونس		۳۱	فرانسه
	۷۰	سنت وینسنت و گرنادین		۳۲	مقدونیه
	۷۱	مونتنگرو	۴	۳۳	امارات
	۷۲	لهستان		۳۴	آفریقای جنوبی
۱۲	۷۳	ترکیه		۳۵	پورتوریکو
	۷۴	جمهوری چک		۳۶	سنت لوسیا
	۷۵	جامائیکا		۳۷	کلمبیا
	۷۶	سنت کیتس ونویس	۵	۳۸	آذربایجان
	۷۷	پاناما	۶	۳۹	قطر
	۷۸	ایتالیا		۴۰	قبرس
	۷۹	کیریباتی	۷	۴۱	قرقیزستان
	۸۰	بلیز		۴۲	اسلواکی
	۸۱	ترینیداد و توباگو	۸	۴۳	ارمنستان
	۸۲	آلبانی		۴۴	بلغارستان
	۸۳	دومینیکا		۴۵	بوتسوانا
	۸۴	السالوادور		۴۶	تایوان
۱۳	۸۵	پاکستان		۴۷	مجارستان
	۸۶	جمهوری دومینیکن		۴۸	پرتغال
	۸۷	مالدیو		۴۹	شیلی
	۸۸	صربستان		۵۰	آنتیگوا و باربودا

رتبه بندی		کشورها	رتبه بندی*		کشورها
منطقه	جهانی		منطقه	جهانی	
	۱۱۸	آرژانتین		۸۹	چین
	۱۱۹	بنگلادش		۹۰	زامبیا
	۱۲۰	روسیه		۹۱	گرنادا
	۱۲۱	کاستاریکا		۹۲	غنا
	۱۲۲	اندونزی		۹۳	ویتنام
	۱۲۳	نپال		۹۴	مولداوی
	۱۲۴	پاراگوئه		۹۵	کنیا
	۱۲۵	نیجریه		۹۶	برونئی
	۱۲۶	بوتان		۹۷	پالاو
	۱۲۷	میکرونزی		۹۸	جزایر مارشال
	۱۲۸	مراکش	۱۴	۹۹	یمن
	۱۲۹	برزیل	۱۵	۱۰۰	اردن
	۱۳۰	لسوتو		۱۰۱	گینه
	۱۳۱	تانزانیا		۱۰۲	پاپوا گینه نو
	۱۳۲	مالاوی		۱۰۳	کرواسی
	۱۳۳	هند		۱۰۴	جزایر سلیمان
	۱۳۴	ماداگاسکار		۱۰۵	سریلانکا
	۱۳۵	موزامبیک	۱۶	۱۰۶	مصر
	۱۳۶	الجزایر		۱۰۷	اتیوپی
۱۸	۱۳۷	ایران	۱۷	۱۰۸	لبنان
	۱۳۸	اکوادور		۱۰۹	یونان
	۱۳۹	نوار غزه		۱۱۰	گواتمالا
	۱۴۰	گامبیا		۱۱۱	سیشل
	۱۴۱	هندوراس		۱۱۲	اوگاندا
	۱۴۲	اوکراین		۱۱۳	کوزوو
۱۹	۱۴۳	سوریه		۱۱۴	اروگوئه
	۱۴۴	فیلیپین		۱۱۵	سوازیلند
	۱۴۵	کامبوج		۱۱۶	بوسنی و هرزگوین
	۱۴۶	کیپ ورد		۱۱۷	نیکاراگوئه
	۱۴۷	بورکینافاسو			

* World Bank, Doing Business Data base, <http://www.Doing Business/Economic Ranking/Default.aspx/2009>.

۲-۶. شاخص‌های نابرابری توزیع درآمد

با مطالعه شاخص‌های نابرابری توزیع درآمد، نخستین مقوله‌ای که مورد تحقیق قرار می‌گیرد،

شاخص‌های فقر است و در بحث شاخص‌های فقر، خود فقر، به سطوحی شکسته می‌شود:

۱-۶-۲. فقر شدید (یا فقر خشن)

در این سطح از بحث فقر، آن دسته از گروه‌های جمعیت هستند که درآمد کافی برای تأمین حداقل کالری مورد نیاز انسانی خود را ندارند.^۱ هر فرد روزانه بین ۲۰۰۰ تا ۲۳۰۰ کالری^۲ (و در برخی از تحقیقات پزشکی حداقل تا ۲۵۰۰ کالری) را باید از طریق تغذیه تأمین کند. اما در بسیاری از کشورهای جهان، قاعدتاً بخشی از جمعیت حتی درآمدی برای تأمین ۲۵۰۰ کالری (و برای یک خانواده چهار نفری تا ۸۰۰۰ کالری) را ندارند و به این ترتیب دچار فقر خشن هستند و به تعبیری می‌توان این نوع فقر را، خط بقا نیز نامگذاری کرد.

البته به این نوع فقر، فقر شکمی هم اطلاق می‌شود. یعنی افرادی که به حداقل سیری نیز نمی‌رسند و دچار انواع بیماری‌های ناشی از بدی یا کمبود تغذیه هستند. تصور می‌رود قائلین به این تلقی، بی‌انصافی بزرگی را مرتکب می‌شوند، زیرا با این تعریف خود از «خط بقا»، قائل شدن حداقلی فقط برای زنده ماندن (و نه زندگی کردن) را ارائه می‌دهند و لذا با این تعریف، انسان، از کرامت انسانی خود دور می‌شود.

۲-۶-۲. فقر مطلق^۳

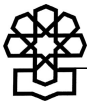
هر فرد حداقل نیازهای پایه برای معیشت دارد که عدم تأمین آنها وی را دچار مشکل می‌کند. در نتیجه خط فقر مطلق میزان درآمدی است که شخص با کمتر از آن نمی‌تواند احتیاجات اصلی خود را تأمین کند. برای این منظور قیمت این کالاها محاسبه و با یکدیگر جمع می‌شود. در این نوع فقر، افراد، امکان تأمین حداقل غالب نیازهای انسانی را (نیازهای اساسی) نظیر بهداشت و درمان، پوشاک، سرپناه (مسکن)، آموزش و نظایر آن را ندارند، حتی اگر جمعیت واقع در این نوع خط فقر، حداقل سیری شکمی را هم داشته باشند.

۱. در برخی متون اقتصادی از این مقوله با عنوان «خط فقر غذایی» و یا «food Poverty Line» یاد می‌کنند. جهت اطلاع بیشتر مراجعه شود به آدرس: www.worldbank.org/html/prdph/lsm/research/povline/pl-no30pdf

۲. معادل لاتین این نوع فقر Chronic Poverty است. جهت اطلاع از مفهوم و نحوه محاسبه آن به آدرس ذیل مراجعه شود: <http://ftpaiza.org/dp2659.pdf>

شایان ذکر است که روش‌های محاسبه این نوع فقر می‌تواند براساس میزان مصرف یا درآمد خانوار باشد. ۲. ذکر این نکته ضروری است که وزارت رفاه، (معاونت برنامه‌ریزی و هدفمند کردن یارانه‌ها) براساس سبد مطلوب غذایی براساس ۲۰۰۰ کالری وزارت بهداشت و درمان، مرکز آمار ایران (آمار هزینه - درآمد خانوار) و بانک مرکزی (قیمت خرده‌فروشی است) سبد غذایی مطلوب در ایران برای بالغین ۲۰۸۰ کیلوکالری اما طبق استاندارد جهانی ۲۴۷۰ کیلوکالری است. وزارت رفاه، خط فقر را براساس ۲۰۰۰ کیلوکالری در روز محاسبه می‌کند.

۳. معادل لاتین Absolute Poverty Line جهت اطلاع بیشتر مراجعه شود به آدرس‌های ذیل: <http://web.worldbank.org/WBSITE> (Poverty Analysis - choosing & Estimating a Poverty line) <http://jubileescotland.org.uk/dollaraday.htm>

۳-۶-۲. فقر نسبی

فقر نسبی^۱ نیز سطحی از فقر است که نابرابری درآمدها و یا مصرف را در جامعه توضیح می‌دهد و معرف آن گروه از جمعیت است که درآمدها کمتر از ۵۰ درصد از میانگین درآمد یا مصرف جامعه است.^۲ در همه انواع فقر، مقوله اصلی همان فقر درآمدی یا نابرابری درآمدی مورد توجه قرار می‌گیرد، یعنی همه چیز در اینجا موقوف به درآمد افراد در زندگی است و برحسب درجات آن گروه‌های درآمدی را طبقه‌بندی می‌کنند.

به نظر نمی‌رسد، قائل شدن به تعریف نوظهوری به نام خط بقاء، تعریفی علمی و مورد قبول محافل تحقیقاتی جهانی (که روی شاخص‌های توسعه انسانی فعالیت می‌کنند) تلقی شود. چون با قبول خط بقاء، عملاً مفهوم ارتقای کیفیت زندگی (که از تکالیف حتمی دولت برای بسترسازی در جهت تحقق آن و پذیرش عدالت اجتماعی است) بی‌معنا می‌شود، با پذیرش خط بقاء، عملاً رابطه بسیار بدیهی درآمد پایین با تأمین حداقل‌های نیازهای اساسی انسانی مثل بهداشت و درمان، سرپناه، آموزش، تغذیه و نظایر آن، نادیده گرفته می‌شود. با توجه به همین مسئله است که برای سنجش و ارزیابی کیفیت زندگی از شاخص توسعه انسانی برنامه توسعه سازمان ملل که از سال ۱۹۹۱ به مرحله اجرا درآمده است، استفاده می‌شود. این شاخص ترکیبی از ۲۳ عامل (که مهم‌ترین آنها، سطح درآمد سرانه حقیقی، نرخ باسوادی، آموزش، بهداشت، سطح تغذیه، امید به زندگی و نیز تعداد زنانی که در نیروی کار حضور دارند) است، در سنجش و ارزیابی نابرابری‌های درآمدی و سنجش توسعه انسانی و کیفیت زندگی استفاده می‌شود.

موقعیت ایران از بعد شاخص‌های نابرابری توزیع درآمد

الف) ضریب جینی

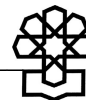
یکی از شاخص‌های مهم توزیع درآمد، ضریب جینی یا ضریب تمرکز در منحنی لورنز است. این ضریب بین دو حد (صفر) و (صد) قرار می‌گیرد. چنانچه ضریب جینی برای توزیعی که به وسیله منحنی لورنز نشان داده شده، مساوی صفر باشد، مفهوم آن این است که خط واقعی توزیع درآمدها روی خط تساوی کامل ۴۵ درجه (روی دو محور OX و OY) منطبق است. اما چنانچه ضریب مزبور برابر (صد) باشد، معنای آن این است که در جامعه مورد بررسی، نابرابری کامل در توزیع درآمدها وجود دارد.

1. Relative Poverty Line

۲. جهت اطلاع بیشتر مراجعه شود به آدرس ذیل:

<http://web.worldbank.org/WBSITE/Externa/TOPICS/EXTPOVERTY.aspx>

Coudouel, A., J. Hentschel and wodon, "Poverty Measurement and Analysis in Jklugman editor, A Source book for Poverty Reduction Strategies, Volume 1: core Techniques and Cross – Cutting Issues, world Bank, Washington, D.C 2002.

در مطالعات تطبیقی بین‌المللی، متأسفانه اطلاعات مربوط به ضریب جینی برای همه کشورهای خاورمیانه و آسیای میانه در دست نبوده است و از این جهت اطلاعات ۱۵ کشور منطقه مورد مقایسه قرار می‌گیرد.

ضریب جینی در ایران مطابق با آخرین آمار ارائه شده از سوی مرکز آمار ایران^۱ به شرح جدول ۱۲ معادل ۰/۳۸۷ که رتبه ۱۲ کشورهای منطقه است و در رتبه‌های پایین‌تر از ایران کشورهای ترکمنستان، گرجستان و ترکیه قرار دارند و سایر کشورهای منطقه بالاتر از ایران بوده‌اند.

ب) ده درصد ثروتمندترین به ده درصد فقیرترین جمعیت

شاخص‌های نسبت ده درصد ثروتمندترین به ده درصد فقیرترین گروه‌ها در ایران ۱۲/۸۷^۲ و موقعیت ایران از بعد این شاخص رتبه ۱۱ کشورهای منطقه را داراست (جدول ۱۳).

آذربایجان از بعد شاخص ده درصد ثروتمندترین به ده درصد فقیرترین با نسبت ۲/۹ و پاکستان با ۶/۷ رتبه‌های ۱ و ۲ کشورهای منطقه را دارا هستند.

میانگین این نسبت در کل کشورهای منطقه مورد مطالعه ۱۰/۲ است که در مقایسه با عدد متناظر برای ایران در همین نسبت (۱۲/۸۷) به میزان ۲/۶۷ واحد کوچک‌تر است.

ج) بیست درصد ثروتمندترین به بیست درصد فقیرترین جمعیت

شاخص نسبت بیست درصد ثروتمندترین به بیست درصد فقیرترین گروه‌ها در ایران با نسبت (۷/۵) و موقعیت ایران یک پله پایین‌تر (از شاخص ده درصد ثروتمندترین به ده درصد فقیرترین) در رتبه ۱۰ قرار گرفته است. میانگین این نسبت در کل کشورهای منطقه مورد مطالعه ۶/۲ است که فاصله ایران در همین نسبت (۷/۵) نشان‌دهنده شکافی معادل ۱/۳ واحد بالاتر از میانگین کشورهای منطقه است.

د) شاخص توسعه انسانی (HDI)

رتبه جهانی ایران در زمینه شاخص توسعه انسانی (۸۸) و رتبه منطقه‌ای ایران در بین کشورهای منطقه (۱۱) و عدد شاخص مزبور (در سال مورد مطالعه ۲۰۰۷ که در سال ۲۰۰۹ منتشر شده است) معادل ۰/۷۸۲ است. کویت، قطر، امارات متحده عربی و بحرین با دارا بودن رتبه‌های جهانی (۳۱)، (۳۳)، (۳۵)، (۳۹)، رتبه‌های منطقه‌ای (۱) الی (۴) را در بین کشورهای منطقه دارا هستند.

میانگین شاخص توسعه انسانی در بین کشورهای منطقه خاورمیانه و آسیای میانه ۰/۷۷۵ است که کمی کمتر از شاخص در مورد ایران (۰/۷۸۲) است (جدول ۱۷).

۱. جهت اطلاع بیشتر مراجعه شود به:

<http://www.sciorg.ir/content/userfiles/imigration/immigration/pageval/gini-87-2.pdf>

۲. مطابق با آخرین آمار ارائه شده از سوی مرکز آمار ایران سهم مذکور به تفکیک شهری و روستایی برای سال ۱۳۸۷ معادل ۱۲/۳۳ و ۱۲/۴۱ درصد بوده است که متوسط این دو رقم در اینجا آورده شده است.

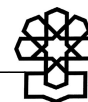

جدول ۱۴. رتبه‌بندی ضریب جینی کشورهای خاورمیانه و آسیای میانه از بعد شاخص‌های نابرابری توزیع درآمد

ضریب جینی ^(۱)			ردیف
رتبه در منطقه	عدد شاخص	نام	
۱	۰/۳۱۲	پاکستان	۱
۲	۰/۳۲۱	مصر	۲
۳	۰/۳۲۹	قرقیزستان	۳
۴	۰/۳۳۶	تاجیکستان	۴
۵	۰/۳۳۸	ارمنستان	۵
۶	۰/۳۳۹	قزاقستان	۶
۷	۰/۳۶۵	آذربایجان	۷
۸	۰/۳۶۷	ازبکستان	۸
۹	۰/۳۷۷	یمن	۹
۱۰	۰/۳۷۷	اردن	۱۰
۱۱	۰/۳۹۲	رژیم اشغالگر قدس	۱۱
۱۲	۰/۳۸۷	ایران	۱۲
۱۳	۰/۴۰۸	ترکمنستان	۱۳
۱۴	۰/۴۰۸	گرجستان	۱۴
۱۵	۰/۴۳۳	ترکیه	۱۵
—	میانگین ضریب جینی کشورهای منطقه ۰/۳۶۷		

(1) <http://hdrstats.undp.org/indicators/147.html>, Source: World Bank. 2009b. World Development Indicators 2009, CD-ROM. Washington, D.C

* به‌منظور دسترسی به جداول گزارش توسعه انسانی در سال ۲۰۰۹ به نشانی ذیل مراجعه شود:
- http://hdr.undp.org/en/media/hdr_2009_tables.pdf

جدول ۱۵. رتبه‌بندی کشورهای خاورمیانه و آسیای میانه از بعد شاخص‌های نابرابری توزیع درآمد در سال ۲۰۰۷-۲۰۰۸ (دهک‌های هزینه - درآمد)^۱

ردیف	کشورها		نسبت ۱۰ درصد ثروتمندترین به ۱۰ درصد فقیرترین ^(۱)
	نام	عدد شاخص	
۱	آذربایجان	۲/۹	رتبه در منطقه
۲	پاکستان	۶/۷	۱
۳	مصر	۷/۲	۲
۴	قرقیزستان	۷/۳	۳
۵	ارمنستان	۷/۹	۴
۶	تاجیکستان	۸/۲	۵
۷	قزاقستان	۸/۵	۶
۸	اردن	۱۰/۲	۷
۹	ازبکستان	۱۰/۳	۸
۱۰	یمن	۱۰/۶	۹
۱۱	ایران*	۱۲/۸۷	۱۰
۱۲	ترکمنستان	۱۲/۹	۱۱
۱۳	رژیم اشغالگر قدس	۱۳/۴	۱۲
۱۴	گرجستان	۱۵/۹	۱۳
۱۵	ترکیه	۱۷/۴	۱۴
—	میانگین منطقه به شرح فوق	۱۰/۲	۱۵

(1) <http://www.hdrstats.undp.org/indicators/145.html>, Human Development Report 2009

به منظور دسترسی به جداول گزارش توسعه انسانی در سال ۲۰۰۹ به نشانی ذیل مراجعه شود:

- http://hdr.undp.org/en/media/hdr_2009_tables.pdf

* نسبت مربوط به ایران براساس آخرین گزارش مرکز آمار ایران در پرتال مرکز آمار ایران اخذ شده و متوسط شهری (۱۳/۴۱) و روستایی (۱۲/۳۳) بوده است.

جهت اطلاع بیشتر مراجعه شود به: <http://www.sci.org.ir>

جدول ۱۶. رتبه‌بندی کشورهای خاورمیانه و آسیای میانه از بعد شاخص‌های نابرابری توزیع درآمد در سال ۲۰۰۷-۲۰۰۸ (دهک‌های هزینه - درآمد)^۱

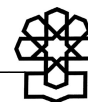
ردیف	کشورها		نسبت ۲۰ درصد ثروتمندترین به ۲۰ درصد فقیرترین ^(۱)
	نام	شاخص	
۱	پاکستان	۴/۳	
۲	قرقیزستان	۴/۴	
۳	ارمنستان	۵	
۴	مصر	۵/۱	
۵	تاجیکستان	۵/۲	
۶	قزاقستان	۵/۶	
۷	یمن	۵/۶	
۸	آذربایجان	۶	
۹	ازبکستان	۶/۲	
۱۰	ایران*	۷/۵	
۱۱	ترکمنستان	۷/۷	
۱۲	گرجستان	۸/۳	
۱۳	ترکیه	۹/۳	
—	میانگین منطقه به شرح فوق	۶/۲	

(1) <http://www.hdrstats.undp.org/indicators/145.html>, Human Development Report 2007/2008, -page 281-284, table/15

به منظور دسترسی به جداول گزارش توسعه انسانی در سال ۲۰۰۷-۲۰۰۸ به نشانی ذیل مراجعه شود:
http://hdr.undp.org/en/media/hdr_2007/2008_tables.pdf

* شاخص مربوط به ایران از مرکز آمار ایران به آدرس <http://www.sci.org.ir> اخذ شده است و در گزارش مذکور نسبت ۲۰ درصد ثروتمندترین به ۲۰ درصد فقیرترین برای شهری و روستایی در سال ۱۳۸۷ به ترتیب معادل (۷/۲۵ و ۷/۸) بوده است.

۱. در مأخذهای مورد مطالعه، اطلاعات مربوط به سایر کشورهای خاورمیانه و آسیای میانه در دسترس نبوده است.

جدول ۱۷. رتبه‌بندی کشورهای خاورمیانه و آسیای میانه از بعد شاخص توسعه انسانی (منتشره سال ۲۰۰۹)^۱

رتبه	نام کشورها	روند شاخص			
		سال		در گزارش اخیر	
		۲۰۰۵	*۲۰۰۷	رتبه در منطقه	تغییر رتبه جهانی طی ۲۰۰۵-۲۰۰۷
۱	کویت	۰/۸۹۱	۰/۹۱۶	۱	از ۳۳ به ۳۱ ارتقا
۲	قطر	۰/۸۷۵	۰/۹۱۰	۲	از ۳۵ به ۳۳ ارتقا
۳	امارات	۰/۸۶۸	۰/۹۰۳	۳	از ۳۹ به ۳۵ ارتقا
۴	بحرین	۰/۸۶۶	۰/۸۹۵	۴	از ۴۱ به ۳۹ ارتقا
۵	عمان	۰/۸۱۴	۰/۸۴۶	۵	از ۵۸ به ۵۶ ارتقا
۶	عربستان سعودی	۰/۸۱۲	۰/۸۴۳	۶	از ۶۱ به ۵۹ ارتقا
۷	قزاقستان	۰/۷۹۴	۰/۸۰۴	۷	از ۷۳ به ۸۲ تنزل
۸	لبنان	۰/۷۷۲	۰/۸۰۳	۸	از ۸۸ به ۸۳ ارتقا
۹	ارمنستان	۰/۷۷۵	۰/۷۹۸	۹	از ۸۳ به ۸۴ تنزل
۱۰	آذربایجان	۰/۷۴۶	۰/۷۸۷	۱۰	از ۹۸ به ۸۶ ارتقا
۱۱	ایران	۰/۷۵۹	۰/۷۸۲	۱۱	از ۹۴ به ۸۸ ارتقا
۱۲	گرجستان	۰/۷۵۴	۰/۷۷۸	۱۲	از ۹۶ به ۸۹ ارتقا
۱۳	سوریه	۰/۷۲۴	۰/۷۴۲	۱۳	از ۱۰۸ به ۱۰۷ ارتقا
۱۴	ترکمنستان	۰/۷۱۳	۰/۷۳۹	۱۴	از ۱۰۹ به ۱۰۹ بدون تغییر
۱۵	ازبکستان	۰/۷۰۲	۰/۷۱۰	۱۵	از ۱۱۳ به ۱۱۹ تنزل
۱۶	قرقیزستان	۰/۶۹۶	۰/۷۱۰	۱۶	از ۱۱۶ به ۱۲۰ تنزل
۱۷	مصر	۰/۷۰۸	۰/۷۰۳	۱۷	از ۱۱۲ به ۱۲۳ تنزل
۱۸	تاجیکستان	۰/۶۷۳	۰/۶۸۸	۱۸	از ۱۲۲ به ۱۲۷ تنزل
۱۹	یمن	۰/۵۰۸	۰/۵۷۵	۱۹	از ۱۵۳ به ۱۴۰ ارتقا
۲۰	پاکستان	۰/۵۵۱	۰/۵۷۲	۲۰	از ۱۳۶ به ۱۴۱ تنزل
		۰/۷۷۵		میانگین کشورهای منطقه به شرح فوق	

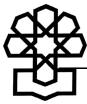
<http://www.HDR.Undp.org/hd2009.pdf>

* آخرین آمار شاخص توسعه انسانی که در گزارش توسعه انسانی سال ۲۰۰۹ منتشر شده، مربوط به سال ۲۰۰۷ است.

۲-۷. تراز حساب جاری به عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی

تراز حساب جاری یکی از نماگرهای مهمی است که از مجموع تراز بازرگانی، خالص خدمات و خالص انتقالات حاصل می‌شود. تراز بازرگانی مابه‌التفاوت ارزش صادرات و واردات و خالص خدمات مابه‌التفاوت پرداخت‌ها و دریافت‌ها و بالاخره خالص انتقالات، خالص مابه‌التفاوت دریافت‌ها و پرداخت‌های خصوصی و دولتی را نشان می‌دهد.

تراز حساب جاری در یک برآیند کلی، تحولات شاخص‌های تجارت خارجی را منعکس می‌کند

که نسبت آن به تولید ناخالص داخلی، یکی از نماگرهای مهم در مطالعات بین‌المللی است. صندوق بین‌المللی پول کشورهای جهان را در زمینه شاخص تراز حساب جاری به‌عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۰۸ رتبه‌بندی کرده است.

۱-۷-۲. در سطح جهان

۱. کویت با (۴۴/۷ درصد)، لیبی (۳۹/۱ درصد)، آذربایجان (۳۵/۴ درصد)، قطر (۳۵/۳ درصد)، عربستان (۲۸/۹ درصد)، ترینیداد و توباگو (۲۶/۸ درصد)، الجزایر (۲۳/۲ درصد)، آنگولا (۲۱/۲ درصد) و ترکمنستان (۱۹/۶ درصد)، دارنده بالاترین تراز حساب جاری مثبت در بین کشورهای جهان هستند.

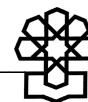
۲. پایین‌ترین تراز حساب جاری نسبت به تولید ناخالص داخلی، مربوط به کشورهای آفریقای جنوبی، زامبیا، روآندا و اوکراین است که همگی دارای تراز حساب جاری منفی هستند.

۲-۷-۲. در سطح کشورهای منطقه

در سطح کشورهای منطقه نیز کویت با رتبه ۱ جهانی و رتبه ۱ منطقه (۴۴/۷ درصد)، آذربایجان رتبه ۳ جهانی و رتبه ۲ منطقه‌ای (۳۵/۴ درصد)، قطر (۳۵/۳ درصد)، عربستان سعودی (۲۸/۹ درصد)، ترکمنستان (۱۹/۶ درصد)، امارات (۱۵/۸ درصد)، ازبکستان (۱۳/۶ درصد)، بحرین (۱۰/۶ درصد)، عمان (۶/۱ درصد)، قزاقستان (۵/۳ درصد) و ایران (۵/۲ درصد) در زمره یازده کشور دارای تراز حساب جاری بالا (به‌عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی) هستند.

میانگین جهانی تراز حساب جاری (به‌عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی) در سطح جهان معادل (۳/۶ درصد) و در سطح کشورهای منطقه، میانگین شاخص مزبور ۱۷/۱ درصد است که جمهوری اسلامی ایران با دارا بودن شاخص مزبور در سطح ۵/۲ درصد برای سال ۲۰۰۸ در سطحی پایین‌تر از میانگین کشورهای منطقه قرار دارد.

جدول ۱۷ رتبه‌بندی کشورهای جهان را از منظر شاخص مزبور نشان می‌دهد.

جدول ۱۸. رتبه‌بندی کشورهای جهان در زمینه شاخص تراز حساب جاری
به‌عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی در سال (۲۰۰۸)^۱

رتبه‌بندی		درصد حساب جاری به GDP	نام کشورها	رتبه‌بندی		درصد حساب جاری به GDP	نام کشورها
رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی			رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی		
۱۱	۳۲	۵/۲	ایران	۱	۱	۴۴/۷	کویت
	۳۳	۴/۵	نیجریه		۲	۳۹/۱	لیبی
	۳۴	۴/۴	هلند	۲	۳	۳۵/۴	آذربایجان
	۳۵	۳/۲	میانمار	۳	۴	۳۵/۳	قطر
	۳۶	۳/۲	ژاپن	۴	۵	۲۸/۹	عربستان سعودی
	۳۷	۲/۹	اتریش		۶	۲۶/۸	ترینیداد و توباگو
	۳۸	۲/۸	پاپوا گینه نو		۷	۲۳/۲	الجزایر
	۳۹	۲/۵	نیپال		۸	۲۱/۲	آنگولا
	۴۰	۲/۵	فنلاند	۵	۹	۱۹/۶	ترکمنستان
	۴۱	۲/۵	فیلیپین		۱۰	۱۹/۱	عراق
	۴۲	۲/۴	ساحل عاج		۱۱	۱۸/۴	نروژ
	۴۳	۲/۴	اکوادور		۱۲	۱۷/۳	کابن
	۴۴	۲/۳	نامیبیا	۶	۱۳	۱۵/۸	امارات
	۴۵	۱/۴	آرژانتین		۱۴	۱۴/۸	سنگاپور
۱۲	۴۶	۱/۲	رژیم اشغالگر قدس		۱۵	۱۴/۲	هنگ‌کنگ
	۴۷	-۰/۹۴	بنگلادش	۷	۱۶	۱۲/۶	ازبکستان
	۴۸	-۰/۶۴	کانادا		۱۷	۱۲/۳	ونزوئلا
۱۳	۴۹	-۰/۵۵	مصر		۱۸	۱۱/۷	بوتان
	۵۰	-۰/۵۳	دانمارک		۱۹	۱۱/۵	بولیوی
	۵۱	-۰/۳۵	کامرون	۸	۲۰	۱۰/۶	بحرین
	۵۲	-۰/۱۶	سورینامی		۲۱	۹/۹	چین
	۵۳	-۰/۱۰	اندونزی		۲۲	۹/۸	گینه استوایی
	۵۴	-۰/۰۶	تایلند		۲۳	۹/۱	سوئیس
	۵۵	-۰/۶۷	کره		۲۴	۹/۱	لوگزامبورگ
	۵۶	-۰/۰۹	کیریباتی		۲۵	۸/۳	سوئد
	۵۷	-۱/۴۱	پاراگوئه		۲۶	۷/۰۲	بوتسوانا
	۵۸	-۱/۴۲	مکزیک		۲۷	۶/۴	آلمان
۱۴	۵۹	-۱/۴۹	افغانستان		۲۸	۶/۴	تایوان
	۶۰	-۱/۵۸	فرانسه		۲۹	۶/۱	روسیه
	۶۱	-۱/۶۹	انگلستان	۹	۳۰	۶/۱	عمان
	۶۲	-۱/۷۹	برزیل	۱۰	۳۱	۵/۳	قزاقستان

1. <http://www.IMF.org/external/pubs/ft/weo/2008>.

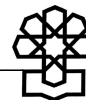

رتبه بندی		درصد حساب جاری به GDP	نام کشورها	رتبه بندی		درصد حساب جاری به GDP	نام کشورها
رتبه منطقه ای	رتبه جهانی			رتبه منطقه ای	رتبه جهانی		
	۸۳	-۵/۵۲	لهستان		۶۳	-۱/۹۶	گینه بیسائو
	۸۴	-۵/۵۶	مراکش	۱۵	۶۴	-۱/۹۹	یمن
۱۷	۸۵	-۵/۶۷	ترکیه		۶۵	-۲/۰۲	شیلی
	۸۶	-۵/۸۰	اتیوپی		۶۶	-۲/۵	بلژیک
	۸۷	-۵/۸۷	اسلونی		۶۷	-۲/۶۹	اریتره
	۸۸	-۶/۲	وانواتو		۶۸	-۲/۷۵	هند
	۸۹	-۶/۲۵	مالاوی		۶۹	-۲/۸۱	کلمبیا
	۹۰	-۶/۳۰	مالتا		۷۰	-۳/۰۷	جمهوری چک
	۹۱	-۶/۳۱	اسلواکی		۷۱	-۳/۱	هائیتی
	۹۲	-۶/۳۹	سوازیلند		۷۲	-۳/۱۶	ایتالیا
۱۸	۹۳	-۶/۵۲	قرقیزستان		۷۳	-۳/۲۲	اوگاندا
	۹۴	-۶/۶۴	توگو		۷۴	-۳/۲۳	لسوتو
	۹۵	-۶/۶۷	کنیا		۷۵	-۳/۲۷	پرو
	۹۶	-۶/۷۶	جمهوری کنگو		۷۶	-۳/۶	اروگوئه
	۹۷	-۶/۸۱	جزایر سلیمان	۱۶	۷۷	-۳/۹۷	سوریه
	۹۸	-۷/۱۵	السالوادور		۷۸	-۴/۲۳	استرالیا
	۹۹	-۷/۱۹	اوکراین		۷۹	-۴/۴۵	تونس
	۱۰۰	-۷/۲۴	رواندا		۸۰	-۴/۵۰	ایرلند
	۱۰۱	-۷/۳۶	زامبیا		۸۱	-۴/۷۲	آمریکا
	۱۰۲	-۷/۴۰	آفریقای جنوبی		۸۲	-۴/۷۷	گوآتمالا
۱۷/۱ درصد	۳/۶ درصد	میانگین جهانی و منطقه ای		—	—	—	—

Source: <http://www.IMF.org/external/pubs/ft/weo/2008>.

۸-۲. شاخص فرصت دیجیتالی

پیشرفت علوم و فنون یکی از مؤلفه‌های قطعی در توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورها به‌شمار می‌رود. تاریخ اقتصاد ملل ثابت می‌کند که اختراع، نوآوری و ابتکار، نقشی قاطع در تسریع رشد اقتصادی کشورهای توسعه‌یافته در طول زمان داشته است و دستیابی به فنون و تحولات فنی (ناشی از پیشرفت علوم) ارتقای سطح ملل در حال توسعه را با سرعت بیشتری امکانپذیر ساخته است. به‌عبارت بهتر مطالعه تطبیقی ممالک توسعه‌یافته به‌خوبی مبین آن است که هیچ کشور توسعه‌یافته‌ای ملاحظه نشده است که بدون برخورداری از تحولات علمی و فنی توانسته باشد به توسعه اقتصادی، دست یافته باشد. منابع لازم برای توسعه اقتصادی هر اندازه هم که محدود و ثابت فرض شوند، مع‌الوصف نحوه بهره‌برداری از همین منابع محدود و ثابت، تابع درجه

به کارگیری از تحولات علمی و فنی است.

شاخص فرصت دیجیتالی، یکی دیگر از شاخص‌های سنجش دانش‌بری اقتصاد کشورهاست. شاخص مزبور اصطلاحاً DOI^۱ نامیده می‌شود که کشورهای جهان توسط اتحادیه بین‌المللی مخابرات^۲ (در بخش جامعه اطلاعاتی) با استفاده از این شاخص ترکیبی، رتبه‌بندی شده‌اند. این مطالعه مربوط به دوره ۲۰۰۵-۲۰۰۶ است.^۳

۱-۸-۲. DOI در سطح جهان

۱. برترین کشورهایی که دارای بالاترین شاخص فرصت دیجیتالی در سال مورد مطالعه (۲۰۰۵-۲۰۰۶) بوده‌اند عبارتند از:

- کره (۰/۸۰) رتبه اول، ژاپن (۰/۷۷) رتبه دوم، دانمارک (۰/۷۶) رتبه سوم و همچنین رتبه‌های چهارم به بعد به ترتیب عبارتند از:

- ایسلند (۰/۷۴)، سنگاپور (۰/۷۲)، هلند (۰/۷۱)، تایوان (چین) با (۰/۷۱)، هنگ‌کنگ (چین) با (۰/۷۰) و سوئد (با ۰/۷۰).

۲. پایین‌ترین کشورهای جهان نیز قرقیزستان با (۰/۲۵)، ترکمنستان (۰/۲۲)، تاجیکستان (۰/۲۱) و نپال (۰/۱۹) بوده‌اند.

۲-۸-۲. DOI در سطح کشورهای منطقه

در بین کشورهای منطقه، امارات متحده عربی، ترکیه و عربستان سعودی رتبه‌های برتر شاخص فرصت دیجیتالی را در سال مورد مطالعه دارا بوده‌اند.

جمهوری اسلامی ایران با دارا بودن عدد شاخص ۰/۳۷، رتبه ۸۹ جهانی و رتبه ۱۱ کشورهای منطقه را داراست.

میانگین جهانی شاخص DOI معادل ۰/۴۹ و میانگین همین شاخص در مورد کشورهای منطقه معادل ۰/۳۲ است. شاخص فرصت دیجیتالی ایران معادل ۰/۳۷ (که نزدیک با میانگین کشورهای منطقه است) می‌باشد.

جدول ۱۹ اطلاعات تفصیلی مورد نیاز در مورد این شاخص را ارائه می‌دهد.

1. Digital Opportunity Index.

2. ITU(International Telecommunication Union-WSIS).

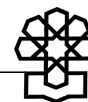
۳. جهت اطلاع بیشتر مراجعه شود به محتوای پایگاه اینترنتی اتحادیه بین‌المللی مخابرات درخصوص جامعه اطلاعاتی به آدرس:

<http://itu.int/wsis/index.htm>

جدول ۱۹. رتبه‌بندی کشورهای جهان براساس شاخص فرصت دیجیتالی
در سال ۲۰۰۵-۲۰۰۶

رتبه‌بندی		شاخص فرصت دیجیتالی (DOI)*	نام کشورها یا مناطق
رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی		
	۱	۰/۸۰	کره
	۲	۰/۷۷	ژاپن
	۳	۰/۷۶	دانمارک
	۴	۰/۷۴	ایسلند
	۵	۰/۷۲	سنگاپور
	۶	۰/۷۱	هلند
	۷	۰/۷۱	تایوان (چین)
	۸	۰/۷۰	هنگ‌کنگ (چین)
	۹	۰/۷۰	سوئد
	۱۰	۰/۶۹	انگلستان
	۱۱	۰/۶۹	فنلاند
	۱۲	۰/۶۹	نروژ
	۱۳	۰/۶۹	لوکزامبورگ
	۱۵	۰/۶۹	مکائو (چین)
	۱۶	۰/۶۹	سوئیس
	۱۷	۰/۶۷	کانادا
	۱۸	۰/۶۷	اتریش
	۱۹	۰/۶۶	آلمان
	۲۰	۰/۶۶	آمریکا
	۲۱	۰/۶۵	اسپانیا
	۲۲	۰/۶۵	استرالیا
	۲۳	۰/۶۵	بلژیک
	۲۴	۰/۶۵	استونی
	۲۵	۰/۶۵	نیوزیلند
	۲۶	۰/۶۴	فرانسه
	۲۷	۰/۶۳	ایتالیا
	۲۸	۰/۶۳	باهاماس
	۲۹	۰/۶۲	اسلوانی
	۳۰	۰/۶۱	ایرلند
	۳۱	۰/۶۱	پرتغال
	۳۲	۰/۶۱	لیتوانی
۱	۳۳	۰/۶۰	بحرین
	۳۴	۰/۵۹	مجارستان
۲	۳۵	۰/۵۹	امارات متحده عربی
۳	۳۶	۰/۵۸	قطر

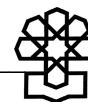

رتبه بندی		شاخص فرصت دیجیتالی (DOI)*	نام کشورها یا مناطق
رتبه منطقه ای	رتبه جهانی		
	۳۷	۰/۵۷	قبرس
	۳۸	۰/۵۷	شیلی
	۳۹	۰/۵۷	جمهوری چک
	۴۰	۰/۵۵	جمهوری اسلواکی
	۴۱	۰/۵۴	لاتویا
	۴۲	۰/۵۴	بلغارستان
	۴۳	۰/۵۳	قبرس
	۴۴	۰/۵۲	رومانی
	۴۵	۰/۵۲	روسیه
۴	۴۶	۰/۵۲	ترکیه
	۴۷	۰/۵۱	لهستان
	۴۸	۰/۵۱	آرژانتین
	۴۹	۰/۵۱	جامائیکا
	۵۰	۰/۵۰	مالزی
	۵۱	۰/۵۰	موریتوس
	۵۲	۰/۵۰	ترینیداد و توباگو
	۵۳	۰/۵۰	کویت
	۵۴	۰/۴۹	مونتنگرو
	۵۵	۰/۴۸	اروگوئه
	۵۶	۰/۴۸	بوسنی
	۵۷	۰/۴۸	برزیل
	۵۸	۰/۴۷	مکزیک
	۵۹	۰/۴۷	مراکش
	۶۰	۰/۴۷	صربستان
	۶۱	۰/۴۷	گرانادا
	۶۲	۰/۴۶	کاستاریکا
۵	۶۳	۰/۴۶	عربستان سعودی
	۶۴	۰/۴۶	ونزوئلا
	۶۵	۰/۴۵	چین
	۶۶	۰/۴۵	بلاروس
	۶۷	۰/۴۵	اردن
	۶۸	۰/۴۵	کلمبیا
۶	۶۹	۰/۴۴	عمان
	۷۰	۰/۴۳	تایلند
	۷۱	۰/۴۲	الجزایر
	۷۲	۰/۴۲	بلیز
	۷۳	۰/۴۲	آفریقای جنوبی
	۷۴	۰/۴۱	تونس
۷	۷۵	۰/۴۱	گرجستان

رتبه بندی		شاخص فرصت دیجیتالی (DOI)*	نام کشورها یا مناطق
رتبه منطقه ای	رتبه جهانی		
	۷۶	۰/۴۱	پاناما
	۷۷	۰/۴۱	اوکراین
	۷۸	۰/۴۱	مصر
	۷۹	۰/۴۰	لبنان
۸	۸۰	۰/۴۰	قزاقستان
	۸۱	۰/۴۰	السالوادور
	۸۲	۰/۴۰	پرو
	۸۳	۰/۴۰	اکوادور
	۸۴	۰/۳۹	فیجی
	۸۵	۰/۳۸	بوتسوانا
۹	۸۶	۰/۳۸	آذربایجان
	۸۷	۰/۳۸	فیلیپین
۱۰	۸۸	۰/۳۷	سوریه
۱۱	۸۹	۰/۳۷	ایران
	۹۰	۰/۳۷	سنگال
	۹۱	۰/۳۷	آلبانی
	۹۲	۰/۳۷	گواتمالا
	۹۳	۰/۳۶	لیبی
	۹۴	۰/۳۵	پاراگوئه
	۹۵	۰/۳۵	سری لانکا
	۹۶	۰/۳۴	اندونزی
۱۲	۹۷	۰/۳۳	ارمنستان
	۹۸	۰/۳۱	نیکاراگوئه
۱۳	۹۹	۰/۳۱	ازبکستان
	۱۰۰	۰/۳۱	هند
	۱۰۱	۰/۲۹	ویتنام
۱۴	۱۰۲	۰/۲۹	پاکستان
۱۵	۱۰۳	۰/۲۸	یمن
	۱۰۴	۰/۲۶	لسوتو
	۱۰۵	۰/۲۵	بنگلادش
۱۶	۱۰۶	۰/۲۵	قرقیزستان
۱۷	۱۰۷	۰/۲۲	ترکمنستان
۱۸	۱۰۸	۰/۲۱	تاجیکستان
	۱۰۹	۰/۱۹	نپال
۰/۳۲	-	۰/۴۹	میانگین جهانی و منطقه ای

* DOI: Digital Opportunity Index

۹-۲. فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT)

در دهه اخیر انقلاب عظیمی در فناوری اطلاعات رخ داده است. این انقلاب عظیم سبب شده است تا دولت‌ها از کارکردهای حیرت‌انگیز آن در بازآرایی ساختارهای مدیریتی خود، حداکثر بهره‌برداری را به عمل آورند. اینک عصر شبکه‌های درون‌سازمانی بسر آمده است و به عصر شبکه‌های فراسازمانی و بالاتر از آن فرامرزی مجازی نظیر اینترنت و دادوستدهای الکترونیکی تحول یافته است. مضافاً آنکه این تحول در اطلاعات و ارتباطات، دستاوردهای خیره‌کننده‌ای در کاهش هزینه‌های دولت‌ها ایجاد کرده است و مهمتر از همه موجبات تحول از رویکردهای سنتی به رویکردهای نوین فناورانه را فراهم آورده است که در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۲۰. تحولات مهندسی مجدد در عرصه‌های اطلاعاتی و ارتباطات

رویکردهای سنتی	رویکردهای نوین
اطلاعات فقط در مجاری مشخص و رسمی و خاص در جریان است	دسترسی به اطلاعات در کل سازمان در جریان است
اطلاعات در شبکه‌های درون‌سازمانی در جریان است	اطلاعات در شبکه‌های فراسازمانی در جریان است
وجود مخفی‌کاری اطلاعات، شفاف نبودن اطلاعات و مجاری آنها	نبود زمینه‌های اطلاعات نهانی و مخفی‌کاری در انتقال اطلاعات
تصمیم‌سازی در سیستم‌های اطلاعاتی جزیره‌ای	تصمیم‌سازی در سیستم‌های مرتبط و شبکه‌ای
از اتکای به اطلاعات و دانش فردی	به اشتراک و گسترش دانش جمعی
از اتکای صرف به افراد محدود و نخبه	به ساختارهای مداوماً یادگیرنده (یادگیری جمعی نظام‌مند)
از نظام کارطلب	به نظام دانش‌طلب و مغزافزار

مأخذ: نظریه حکمرانی خوب (توانمندسازی دولت)، مرکز پژوهش‌ها، شماره مسلسل ۶۹۴۷، اردیبهشت‌ماه ۱۳۸۳.

به این ترتیب شاخص دستیابی به فناوری اطلاعات و ارتباطات ICT یکی دیگر از شاخص‌های سنجش دانش‌بری اقتصاد است که مؤسسات بین‌المللی، کشورهای جهان را از منظر این شاخص، رتبه‌بندی کرده‌اند.

۹-۲-۱. ICT در سطح جهان

۱. ده کشور یا منطقه برتر جهان که دارای بالاترین شاخص دستیابی به فناوری اطلاعات و ارتباطات در سطح جهان در سال ۲۰۰۵ بوده‌اند به ترتیب عبارتند از:

سوئد با شاخص ۳۷۷/۶۹ رتبه اول، لوکزامبورگ با شاخص ۳۷۱/۱۰ رتبه دوم، هنگ‌کنگ (چین) ۲۶۵/۵۴ و هلند (رتبه چهارم) و رتبه‌های پنجم به بعد به ترتیب دانمارک ۲۶۰/۷۹، سوئیس ۲۵۴/۶۰، سنگاپور ۳۴۶/۶۸، انگلستان ۳۴۶/۳۷، ایسلند ۳۴۰/۵۷ و بالاخره نروژ با شاخص ۳۳۸/۵۳.

۲. پایین‌ترین کشورهای جهان نیز گینه، میانمار، اتیوپی، افغانستان، نیجر و چاد که شاخص‌های زیر ۲۲ را دارا هستند قرار دارند.

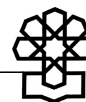

۲-۹-۲. ICT در سطح کشورهای منطقه

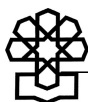
قطر، بحرین، کویت، ترکیه، عربستان سعودی و اوکراین، شش کشور برتر منطقه از نظر دارا بودن شاخص دستیابی به فناوری اطلاعات و ارتباطات هستند. جمهوری اسلامی ایران، رتبه ۱۱ کشورهای منطقه و رتبه ۶۹ جهانی را از بعد شاخص مزبور داراست. میانگین جهانی شاخص دستیابی به فناوری اطلاعات و ارتباطات ۱۶۱/۴۲ و میانگین همین شاخص در سطح کشورهای منطقه، ۹۳/۷۱ است که جمهوری اسلامی ایران با دارا بودن عدد شاخص ۸۹/۷۴ دارای یک شکاف ۴ واحدی با میانگین شاخص مزبور در کشورهای منطقه است. جدول ۲۱ اطلاعات تفصیلی رتبه‌بندی کشورهای جهان از نظر شاخص دستیابی به فناوری اطلاعات و ارتباطات ICT را به‌طور کامل ارائه داده است.

جدول ۲۱. رتبه‌بندی کشورهای جهان از نظر شاخص دستیابی به فناوری اطلاعات و ارتباطات ICT در سال ۲۰۰۵

رتبه‌بندی		شاخص ICT	نام کشورها	رتبه‌بندی		شاخص ICT	نام کشورها یا مناطق
رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی			رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی		
	۵۲	۱۲۷/۰۶	بلیز		۱	۳۷۷/۶۹	سوئد
	۵۳	۱۲۴/۶۸	مکزیک		۲	۳۷۱/۱۰	لوکزامبورگ
	۵۴	۱۲۳/۴۶	بلغارستان		۳	۳۶۵/۵۴	هنگ‌کنگ
	۵۵	۱۲۲/۸۱	پرتوریکو		۴	۳۶۲/۸۲	هلند
	۵۶	۱۲۰/۰۹	بلاروس		۵	۳۶۰/۷۹	دانمارک
۶	۵۷	۱۱۶/۲۰	عربستان سعودی		۶	۳۵۴/۶۰	سوئیس
	۵۸	۱۱۳/۴۴	بوسنی		۷	۳۴۶/۶۸	سنگاپور
	۵۹	۱۰۹/۴۱	چین		۸	۳۴۶/۳۷	انگلستان
	۶۰	۱۰۵/۳۲	کلمبیا		۹	۳۴۰/۵۷	ایسلند
	۶۱	۱۰۴/۵۰	پرو		۱۰	۳۳۸/۵۲	نروژ
	۶۲	۱۰۲/۲۶	اوکراین		۱۱	۳۳۷/۱۶	کانادا
	۶۳	۱۰۲/۱۷	اردن		۱۲	۳۲۴/۲۱	بلژیک
۷	۶۴	۱۰۰/۴۴	عمان		۱۳	۳۲۳/۸۵	آمریکا
	۶۵	۹۹/۲۰	تایلند		۱۴	۳۲۲/۷۳	استرالیا
	۶۶	۹۶/۴۲	اکوادور		۱۵	۳۰۵/۶۰	اتریش
	۶۷	۹۵/۱۲	تونس		۱۶	۳۰۳/۴۲	آلمان
۸	۶۸	۹۰/۲۸	گرجستان		۱۷	۳۰۲/۷۱	تایوان (چین)
۹	۶۹	۸۹/۷۴	ایران		۱۸	۲۹۶/۷۱	رژیم اشغالگر قدس

رتبه‌بندی		شاخص ICT	نام کشورها	رتبه‌بندی		شاخص ICT	نام کشورها یا مناطق
رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی			رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی		
۱۰	۷۰	۸۷/۳۰	ارمنستان		۱۹	۲۹۳/۵۱	فنلاند
۱۱	۷۱	۸۵/۳۲	قزاقستان		۲۰	۲۸۶/۳۲	ایرلند
۱۲	۷۲	۸۲/۹۰	آذربایجان		۲۱	۲۸۰/۴۵	ماکائو (چین)
	۷۳	۷۸/۸۲	مصر		۲۲	۲۸۰/۰۸	کره
	۷۴	۷۸/۸۱	فیلیپین		۲۳	۲۷۸/۳۴	فرانسه
	۷۵	۷۷/۵۹	پاراگوئه		۲۴	۲۶۹/۸۱	استونی
۱۳	۷۶	۷۶/۵۳	سوریه		۲۵	۲۵۷/۷۳	نیوزیلند
	۷۷	۷۵/۵۵	الجزیره		۲۶	۲۵۶/۹۰	ژاپن
۱۴	۷۸	۶۷/۷۲	قرقیزستان		۲۷	۲۵۵/۶۸	ایتالیا
	۷۹	۶۷/۶۸	اندونزی		۲۸	۲۴۹/۲۸	اسپانیا
	۸۰	۶۴/۱۸	نیکاراگوئه		۲۹	۲۴۶/۱۳	اسلونی
	۸۱	۶۳/۳۵	هندوراس		۳۰	۲۰۹/۵۷	پرتغال
۱۵	۸۲	۵۸/۵۴	ازبکستان		۳۱	۲۰۲/۷۲	جمهوری چک
	۸۳	۵۳/۵۵	هند		۳۲	۲۰۱/۶۳	لیتوانی
۱۶	۸۴	۵۳/۲۹	ترکمنستان	۱	۳۳	۱۹۶/۹۲	قطر
۱۷	۸۵	۴۶/۴۷	یمن		۳۴	۱۹۲/۴۱	مجارستان
۱۸	۸۶	۴۵/۵۰	پاکستان		۳۵	۱۹۰/۹۹	امارات متحده عربی
	۸۷	۴۵/۲۰	تاجیکستان		۳۶	۱۸۸/۹۲	جمهوری اسلواکی
	۸۸	۴۲/۲۶	کنیا	۲	۳۷	۱۸۲/۴۰	بحرین
	۸۹	۳۱/۵۱	سومالی		۳۸	۱۶۶/۳۶	لهستان
	۹۰	۳۱/۲۴	تانزانیا		۳۹	۱۶۵/۱۶	جامائیکا
	۹۱	۲۹/۶۶	اوگاندا		۴۰	۱۶۲/۳۴	یونان
	۹۲	۲۷/۹۱	نپال		۴۱	۱۵۷/۶۵	شیلی
	۹۳	۲۲/۹۲	مالی	۳	۴۲	۱۵۳/۸۸	کویت
	۹۴	۲۲/۷۹	مالاوی		۴۳	۱۵۰/۴۵	رومانی
	۹۵	۲۱/۴۶	گینه		۴۴	۱۵۰/۱۹	مالزی
	۹۶	۱۹/۱۱	میانمار		۴۵	۱۴۳/۳۱	اروگوئه
	۹۷	۱۷/۶۸	اتیوپی		۴۶	۱۴۰/۴۰	آرژانتین
	۹۸	۱۴/۹۱	افغانستان	۴	۴۷	۱۳۹/۱۵	لبنان
	۹۹	۱۴/۷۵	نیجر		۴۸	۱۳۷/۲۷	روسیه
	۱۰۰	۱۳/۸۲	چاد		۴۹	۱۳۶/۴۴	برزیل
—	—	—	—		۵۰	۱۳۰/۵۸	کاستاریکا
۹۳/۷	۱۶۱/۴۲	—	میانگین جهانی و منطقه‌ای	۵	۵۱	۱۲۸/۵۳	ترکیه

۳-۹-۲. مخارج فناوری اطلاعات و ارتباطات در جهان و منطقه

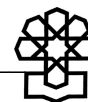
یکی دیگر از شاخص‌های سنجش دانش‌بری اقتصاد، مخارجی است که توسط کشورهای جهان در زمینه فناوری اطلاعات و ارتباطات صورت می‌گیرد. جدول ۲۲ نشان‌دهنده مخارج فناوری اطلاعات و ارتباطات ۷۷ کشور جهان است که از گزارش سالانه WITSA^۱ در سال ۲۰۰۶ گرفته شده است. لازم به اشاره است که داده‌های جدول ۲۲ برای سال ۲۰۰۸ به صورت پیش‌بینی در ویتسا سال ۲۰۰۶ آورده شده‌اند.

همان‌طور که جدول ۲۲ نشان می‌دهد، ایران از نظر مخارج فناوری اطلاعات و ارتباطات بعد از کشورهای ترکیه، رژیم اشغالگر قدس، پاکستان و عربستان سعودی با مخارج ICT به ترتیب ۴۳/۲، ۱۲/۳، ۱۰/۷ و ۸/۳ میلیارد دلار در رتبه پنجم منطقه با مخارج ICT و ۶/۷ میلیارد دلار قرار دارد. در ضمن در منطقه کشورهای کویت و اردن با ارقامی معادل ۱/۴ و ۱/۳ میلیارد دلار در رتبه‌های آخر منطقه قرار دارند. در ضمن ایران در مورد مخارج ICT با متوسط منطقه به میزان ۳/۵ میلیارد دلار اختلاف داشته و پایین‌تر از متوسط منطقه قرار دارد.

جدول ۲۲. رده‌بندی کشورهای جهان از نظر مخارج ICT در سال ۲۰۰۸ (میلیارد دلار)

رتبه‌بندی		مخارج ICT	نام کشورها یا مناطق	رتبه‌بندی		مخارج ICT	نام کشورها یا مناطق
رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی			رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی		
۱	۱۶	۴۳/۲	ترکیه		۱	۱۲۳۵/۵	آمریکا
	۱۷	۳۸/۹	روسیه		۲	۴۰۶/۷	ژاپن
	۱۸	۳۷/۷	سوئد		۳	۲۲۳/۴	آلمان
	۱۹	۳۶/۸	سوئیس		۴	۲۱۱/۶	چین
	۲۰	۳۳/۳	مکزیک		۵	۲۰۲/۴	انگلستان
	۲۱	۳۰/۹	بلژیک		۶	۱۸۰/۴	فرانسه
	۲۲	۲۸/۹	آفریقای جنوبی		۷	۹۹/۷	ایتالیا
	۲۳	۲۷/۳	چین تایپه		۸	۷۸/۶	هند
	۲۴	۲۳/۲	اتریش		۹	۷۶/۱	کانادا
	۲۵	۲۲/۱	نروژ		۱۰	۷۱/۴	برزیل
	۲۶	۱/۹	سريلانكا		۱۱	۶۶/۴	کره جنوبی
	۲۷	۱۹/۸	هنگ‌ک‌نگ		۱۲	۶۰/۰	استرالیا
	۲۸	۱۹/۳	لهستان		۱۳	۲۲/۰	دانمارک
	۲۹	۱۸/۸	فنلاند		۱۴	۵۷/۰	اسپانیا
	۳۰	۱۸/۳	آرژانتین		۱۵	۵۴/۶	هلند

1. World Information Technology and Services Alliance
2. WITSA 2006 ; <http://www.witsa.org>

رتبه بندی		مخارج ICT	نام کشورها یا مناطق	رتبه بندی		مخارج ICT	نام کشورها یا مناطق
رتبه منطقه ای	رتبه جهانی			رتبه منطقه ای	رتبه جهانی		
	۵۵	۴/۱	مراکش		۳۱	۱۶/۶	سنگاپور
	۵۶	۳/۹	اسلواکی		۳۲	۱۵/۵	اندونزی
	۵۷	۳/۳	الجزایر		۳۳	۱۳/۹	جمهوری چک
	۵۸	۲/۳	بنگلادش		۳۴	۱۲/۸	ایرلند
	۵۹	۲/۲	تونس		۳۵	۱۲/۸	مالزی
	۶۰	۱/۸	کاستاریکا		۳۶	۱۲/۷	یونان
۷	۶۱	۱/۸	مصر	۲	۳۷	۱۲/۳	رژیم اشغالگر قدس
	۶۲	۱/۷	اروگوئه		۳۸	۱۲/۰	نیوزیلند
	۶۳	۱/۶	اسلونی		۳۹	۱۱/۹	ویتنام
	۶۴	۱/۶	پاناما		۴۰	۱۱/۶	اوکراین
	۶۵	۱/۵	بلغارستان		۴۱	۱۱/۶	کلمبیا
	۶۶	۱/۴	اکودور		۴۲	۱۱/۰	پرتغال
۸	۶۷	۱/۴	کویت	۳	۴۳	۱۰/۷	پاکستان
۹	۶۸	۱/۳	اردن		۴۴	۱۰/۷	تایلند
	۶۹	۱/۳	کامرون		۴۵	۹/۸	فیلیپین
	۷۰	۱/۱	سنگال		۴۶	۹/۴	مجارستان
	۷۱	۱/۱	جامائیکا		۴۷	۸/۴	شیلی
	۷۲	۰/۶	کنیا	۴	۴۸	۸/۳	عربستان سعودی
	۷۳	۰/۶	بولیوی		۴۹	۸/۱	ونزوئلا
	۷۴	۰/۶	زیمبابوه	۵	۵۰	۶/۷	ایران
	۷۵	۰/۵	هندوراس	۶	۵۱	۶/۴	امارات
					۵۲	۶/۲	پرو
					۵۳	۵/۳	نیجریه
۱۰/۲	۴۹/۷	--	میانگین جهانی و منطقه ای		۵۴	۴/۴	رومانی

۴-۹-۲. مخارج ICT از GDP در جهان و منطقه

جدول ۲۳ که در ادامه آورده شده است، نشانگر آمار مربوط به درصد تخصیص GDP به مخارج ICT برای ۷۴ کشور جهان است.

مطابق این جدول کشور ایران به دنبال کشورهای پاکستان، رژیم اشغالگر قدس، ترکیه، اردن، امارات و عربستان سعودی به ترتیب با ارقامی برابر با ۹/۸۳، ۸/۶۴، ۸/۴۱، ۷/۸۰، ۴/۳۰ و ۲/۵۱ درصد، در رتبه هفتم منطقه با رقمی برابر با ۲/۳۲ درصد قرار دارد. به طوری که بعد از ایران تنها دو کشور کویت و مصر قرار دارند. همان طور که می بینیم، ایران تنها ۲/۳۲ درصد از GDP خود را برای فناوری اطلاعات و ارتباطات هزینه کرده است که در مقایسه کشورهای رقیب ما در منطقه

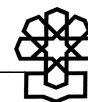

نظیر ترکیه رقم بسیار پایینی است.

شایان ذکر است که اختلاف درصد تخصیص GDP از ICT برای ایران (۲/۳۲ درصد) با متوسط منطقه (۵/۲۵ درصد) برابر با ۲/۹۳ درصد است.

جدول ۲۳. رده‌بندی کشورهای جهان از نظر مخارج ICT از GDP در سال ۲۰۰۸^۱ (درصد)

رتبه‌بندی		درصد مخارج از ICT از GDP	نام کشورها یا مناطق	رتبه‌بندی		درصد مخارج از ICT از GDP	نام کشورها یا مناطق
رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی			رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی		
	۲۲	۷/۴۷	زیمبابوه		۱	۱۶/۶۷	ویتنام
	۲۳	۷/۳۷	هند		۲	۱۱/۵۲	آفریقای جنوبی
	۲۴	۷/۳۶	مالزی		۳	۱۰/۲۱	سنگاپور
	۲۵	۷/۳۴	سريلانكا		۴	۹/۹۸	جامائیکا
	۲۶	۷/۳۰	جمهوری چک	۱	۵	۹/۸۳	پاکستان
	۲۷	۷/۲۸	فنلاند		۶	۹/۶۶	نیوزیلند
	۲۸	۷/۲۵	برزیل		۷	۹/۴۲	هنگ‌کنگ
	۲۹	۷/۱۰	انگلستان		۸	۹/۴۱	سنگال
	۳۰	۷/۰۲	پرو		۹	۸/۸۱	پاناما
	۳۱	۷/۰۱	چین		۱۰	۸/۶۷	اوکراین
	۳۲	۶/۹۱	هلند	۲	۱۱	۸/۶۴	رژیم اشغالگر قدس
	۳۳	۶/۸۲	ژاپن		۱۲	۸/۶۱	کلمبیا
	۳۴	۶/۷۸	استرالیا	۳	۱۳	۸/۴۱	ترکیه
	۳۵	۶/۷۶	کره جنوبی		۱۴	۸/۴۰	آمریکا
	۳۶	۶/۶۵	چین تایپه		۱۵	۸/۱۶	آرژانتین
	۳۷	۶/۵۷	مراکش		۱۶	۸/۱۳	فیلیپین
	۳۸	۶/۴۹	فرانسه		۱۷	۸/۱۰	اروگوئه
	۳۹	۶/۴۵	دانمارک		۱۸	۸/۰۹	کاستاریکا
	۴۰	۶/۳۲	شیلی	۴	۱۹	۷/۸۰	اردن
	۴۱	۶/۲۸	بلژیک		۲۰	۷/۷۴	سوئیس
	۴۲	۶/۱۵	آلمان		۲۱	۷/۵۹	سوئد
	۶۷	۳/۳۶	کنیا		۴۳	۵/۸۵	مجارستان
	۶۸	۳/۱۷	اسلونی		۴۴	۵/۸۱	تونس
	۶۹	۳/۰۴	بنگلادش		۴۵	۵/۷۰	نروژ
	۷۰	۲/۸۳	الجزایر		۴۶	۵/۷۰	کانادا
۶	۷۱	۲/۵۱	عربستان سعودی		۴۷	۵/۶۸	اتریش
۷	۷۲	۲/۳۲	ایران		۴۸	۵/۳۵	بولیوی

رتبه‌بندی		درصد مخارج از ICT GDP	نام کشورها یا مناطق	رتبه‌بندی		درصد مخارج از ICT GDP	نام کشورها یا مناطق
رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی			رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی		
۸	۷۳	۱/۹۰	کویت		۴۹	۵/۳۱	اسلواکی
۹	۷۴	۱/۵۴	مصر		۵۰	۵/۱۸	کامرون
					۵۱	۴/۷۹	پرتغال
					۵۲	۴/۷۹	هندوراس
					۵۳	۴/۶۶	لهستان
					۵۴	۴/۴۶	نیجریه
					۵۵	۴/۴۴	ایرلند
					۵۶	۴/۴۳	تایلند
					۵۷	۴/۴۱	ایتالیا
				۵	۵۸	۴/۳۰	امارات
					۵۹	۴/۲۳	ونزوئلا
					۶۰	۴/۱۵	اکوادور
					۶۱	۴/۰۹	یونان
					۶۲	۳/۹۱	اندونزی
					۶۳	۳/۸۲	بلغارستان
					۶۴	۳/۶۶	اسپانیا
					۶۵	۳/۵۵	مکزیک
					۶۶	۳/۵۳	رومانی
۵/۲۵	۶/۳۳	--	میانگین جهانی و منطقه‌ای		۶۷	۳/۴۴	روسیه

۵-۹-۲. شاخص آمادگی الکترونیکی^۱

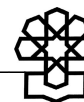
شاخص آمادگی الکترونیکی عبارت است از: یک مقدار عددی از کیفیت زیرساخت ICT یک کشور که نشان‌دهنده توانایی مصرف‌کنندگان، تجار و دولت‌های آن کشور در بکارگیری ICT جهت کسب سود بیشتر است.

جدول ۲۴ نشان‌دهنده شاخص آمادگی الکترونیکی برای ۷۰ کشور جهان می‌باشد. مطابق جدول ۲۴، کشور ایران در منطقه از نظر این شاخص در رتبه آخر با امتیازی برابر با ۳/۱۸ قرار دارد. قبل از ایران در این رتبه‌بندی، کشورهای رژیم اشغالگر قدس، امارات، ترکیه، عربستان سعودی، اردن، مصر و پاکستان، قزاقستان و آذربایجان قرار دارند. لازم به اشاره است که ایران با امتیاز ۳/۱۸ از میانگین امتیاز منطقه که برابر با ۴/۸۸ است، به میزان ۱/۷ واحد اختلاف داشته و پایین‌تر از متوسط منطقه قرار دارد.

جدول ۲۴. رده‌بندی کشورهای جهان از نظر شاخص آمادگی الکترونیکی در سال ۲۰۰۸^۱

رتبه‌بندی		شاخص آمادگی الکترونیکی	نام کشورها یا مناطق	رتبه‌بندی		شاخص آمادگی الکترونیکی	نام کشورها یا مناطق
رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی			رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی		
	۳۳	۶/۳۰	مجارستان		۱	۸/۹۵	آمریکا
	۳۴	۶/۱۶	مالزی		۲	۸/۹۱	هنگ‌کنگ
۲	۳۵	۶/۰۹	امارات		۳	۸/۸۵	سوئد
	۳۶	۶/۰۶	اسلواکی		۴	۸/۸۳	استرالیا
	۳۷	۶/۰۳	لاتویا		۵	۸/۸۳	دانمارک
	۳۸	۶/۰۳	لیتوانی		۶	۸/۷۴	سنگاپور
	۳۹	۵/۹۵	آفریقای جنوبی		۷	۸/۷۴	هلند
	۴۰	۵/۸۸	مکزیک		۸	۸/۶۸	انگلستان
	۴۱	۵/۸۳	لهستان		۹	۸/۶۷	سوئیس
	۴۲	۵/۶۵	برزیل		۱۰	۸/۶۳	اتریش
۳	۴۳	۵/۶۴	ترکیه		۱۱	۸/۶۰	نروژ
	۴۴	۵/۵۶	آرژانتین		۱۲	۸/۴۹	کانادا
	۴۵	۵/۴۶	رومانی		۱۳	۸/۴۲	فنلاند
۴	۴۶	۵/۲۳	عربستان سعودی		۱۴	۸/۳۹	آلمان
	۴۷	۵/۲۲	تایلند		۱۵	۸/۳۴	کره جنوبی
	۴۸	۵/۱۹	بلغارستان		۱۶	۸/۲۸	نیوزیلند
	۴۹	۵/۱۷	جامائیکا		۱۷	۸/۲۲	برمودا
	۵۰	۵/۰۷	ترینیداد و توباگو		۱۸	۸/۰۸	ژاپن
	۵۱	۵/۰۷	پرو		۱۹	۸/۰۵	تایوان
	۵۲	۵/۰۶	ونزوئلا		۲۰	۸/۰۴	بلژیک
۵	۵۳	۵/۰۳	اردن		۲۱	۸/۰۳	ایرلند
	۵۴	۴/۹۶	هند		۲۲	۷/۹۲	فرانسه
	۵۵	۴/۹۰	فیلیپین		۲۳	۷/۷۸	مالتا
	۵۶	۴/۸۵	چین	۱	۲۴	۷/۶۱	رژیم اشغالگر قدس
۶	۵۷	۴/۸۱	مصر		۲۵	۷/۵۵	ایتالیا
	۵۸	۴/۷۱	کلمبیا		۲۶	۷/۴۶	اسپانیا
	۵۹	۴/۴۲	روسیه		۲۷	۷/۳۸	پرتغال
	۶۰	۴/۳۵	سریلانکا		۲۸	۷/۱۰	استونی
	۶۱	۴/۳۱	اوکراین		۲۹	۶/۹۳	اسلونی
	۶۲	۴/۲۵	نیجریه		۳۰	۶/۷۲	یونان
	۶۳	۴/۱۷	اکوادور		۳۱	۶/۶۸	جمهوری چک
۷	۶۴	۴/۱۰	پاکستان		۳۲	۶/۵۷	شیلی
					۶۵	۴/۰۳	ویتنام

1. <http://www-935.ibm.com/services/us/index.wss/ibvstudy/gbs/a1031418?cntx=a 1005266>

رتبه‌بندی		شاخص آمدگی الکترونیکی	نام کشورها یا مناطق	رتبه‌بندی		شاخص آمدگی الکترونیکی	نام کشورها یا مناطق
رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی			رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی		
				۸	۶۶	۳/۸۹	قزاقستان
					۶۷	۳/۶۱	الجزایر
					۶۸	۳/۵۹	اندونزی
				۹	۶۹	۳/۲۹	آذربایجان
۴/۸۸	۶/۳۸	---	میانگین جهانی و منطقه‌ای	۱۰	۷۰	۳/۱۸	ایران

۱۰-۲. کاربران اینترنت در هر ۱۰۰ نفر جمعیت

تعداد کاربران اینترنت در هر ۱۰۰ نفر جمعیت، یکی دیگر از شاخص‌های دانش‌بری اقتصاد است. گزارش بانک جهانی، ۱۵۰ کشور مورد مطالعه را از منظر این شاخص رتبه‌بندی کرده است.

۱-۱۰-۲. در سطح جهان

۱. کشورهای هلند (۸۹/۰ نفر)، نروژ (۸۷/۴ نفر)، سوئد (۷۶/۹ نفر)، نیوزیلند (۷۶/۵ نفر) و استرالیا (۷۳/۹ نفر) در زمره ۵ کشور دارای بیشترین تعداد کاربران اینترنت در هر ۱۰۰ نفر جمعیت در سال ۲۰۰۶ هستند.
۲. پایین‌ترین دارندگان کاربر اینترنت در هر ۱۰۰ نفر جمعیت در سال ۲۰۰۶، از میان ۱۵۰ کشور جهان، کشورهای نیجر، بنگلادش و میانمار هستند که پایین‌تر از ۱ نفر در هر ۱۰۰ نفر جمعیت کاربر داشته‌اند.

۲-۱۰-۲. در سطح کشورهای منطقه

در سطح کشورهای منطقه، امارات متحده عربی (۴۰/۲ نفر)، قطر (۳۵/۳ نفر)، کویت (۳۱/۴ نفر)، رژیم اشغالگر قدس (۲۶/۴ نفر) و ایران (۲۵/۷ نفر) به‌ترتیب دارنده بالاترین تعداد کاربر اینترنت در هر ۱۰۰ نفر جمعیت هستند.

میانگین جهانی تعداد کاربران اینترنت در هر ۱۰۰ نفر (معادل ۲۲/۵ نفر) و میانگین منطقه‌ای این شاخص (برابر ۱۴/۷ نفر) است.

جمهوری اسلامی ایران با رتبه ۵۱ جهانی و رتبه ۵ در منطقه (۲۵/۷ نفر کاربر) دارای ۱۱ نفر کاربر بیشتر از متوسط منطقه است.

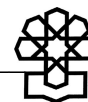
جدول ۲۵ اطلاعات مربوط به رتبه‌بندی کشورهای جهان و منطقه را از دیدگاه این شاخص

نشان می‌دهد.

جدول ۲۵. رتبه‌بندی ۱۵۰ کشور جهان از بعد کاربران اینترنت در هر ۱۰۰ نفر جمعیت (مشمول بر کشورهای منطقه آسیای میانه و خاورمیانه)^۱ در سال ۲۰۰۶

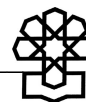
رتبه بندی	تعداد کاربران اینترنت در هر ۱۰۰ نفر جمعیت		نام کشورها یا مناطق	ردیف
	رتبه جهانی	رتبه در منطقه		
	۱	۸۹/۰	هلند	۱
	۲	۸۷/۴	نروژ	۲
	۳	۷۶/۹	سوئد	۳
	۴	۷۶/۵	نیوزیلند	۴
	۵	۷۳/۹	استرالیا	۵
	۶	۷۳/۴	لوکزامبورگ	۶
	۷	۷۰/۵	کره جنوبی	۷
	۸	۷۰/۵	جزایر فارو	۸
	۹	۶۹/۵	آمریکا	۹
	۱۰	۶۸/۵	ژاپن	۱۰
	۱۱	۶۴/۳	ایسلند	۱۱
	۱۲	۶۳/۰	لیختن اشتاین	۱۲
	۱۳	۶۲/۳	اسلونی	۱۳
	۱۴	۵۸/۳	دانمارک	۱۴
	۱۵	۵۸/۲	سوئیس	۱۵
	۱۶	۵۶/۶	استونی	۱۶
	۱۷	۵۶/۳	بلاروس	۱۷
	۱۸	۵۵/۵	فنلاند	۱۸
	۱۹	۵۵/۴	انگلستان	۱۹
	۲۰	۵۵/۰	هنگ‌کنگ	۲۰
	۲۱	۵۳/۸	سان مارینو	۲۱
	۲۲	۵۰/۷	اتریش	۲۲
	۲۳	۴۹/۱	فرانسه	۲۳
	۲۴	۴۹/۰	ایتالیا	۲۴
	۲۵	۴۶/۹	آلمان	۲۵
	۲۶	۴۶/۸	لاتویا	۲۶
	۲۷	۴۶/۲	قبرس	۲۷
	۲۸	۴۵/۷	جزایر کایمن	۲۸
	۲۹	۴۳/۳	برونئی	۲۹
	۳۰	۴۳/۲	مالزی	۳۰
	۳۱	۴۲/۱	اسپانیا	۳۱
	۳۲	۴۱/۹	مکائو	۳۲
	۳۳	۴۱/۸	اسلواکی	۳۳

رتبه‌بندی		تعداد کاربران اینترنت در هر ۱۰۰ نفر جمعیت	نام کشورها یا مناطق	ردیف
رتبه در منطقه	رتبه جهانی			
۱	۳۴	۴۰/۲	امارات	۳۴
	۳۵	۳۸/۳	سنگاپور	۳۵
	۳۶	۳۸/۱	آنتیگوا و باربودا	۳۶
	۳۷	۳۵/۵	کرواسی	۳۷
۲	۳۸	۳۵/۳	قطر	۳۸
	۳۹	۳۴/۸	مجارستان	۳۹
	۴۰	۳۴/۵	جمهوری چک	۴۰
	۴۱	۳۴/۳	سیشل	۴۱
	۴۲	۳۳/۷	ایرلند	۴۲
	۴۳	۳۳/۶	کالدونیای جدید	۴۳
	۴۴	۳۲/۴	رومانی	۴۴
	۴۵	۳۱/۹	لیتوانی	۴۵
۳	۴۶	۳۱/۴	کویت	۴۶
	۴۷	۳۰/۳	پرتغال	۴۷
	۴۸	۲۸/۸	لهستان	۴۸
	۴۹	۲۷/۶	کاستاریکا	۴۹
۴	۵۰	۲۶/۹	رژیم اشغالگر قدس	۵۰
۵	۵۱	۲۵/۷	ایران	۵۱
	۵۲	۲۵/۳	شیلی	۵۲
	۵۳	۲۵/۱	پلینزی	۵۳
	۵۴	۲۴/۳	بلغارستان	۵۴
	۵۵	۲۴/۲	بوسنی و هرزگوین	۵۵
۶	۵۶	۲۳/۴	لبنان	۵۶
	۵۷	۲۲/۸	اروگوئه	۵۷
	۵۸	۲۲/۵	برزیل	۵۸
	۵۹	۲۲/۱	پرو	۵۹
۷	۶۰	۲۱/۳	بحرین	۶۰
	۶۱	۲۰/۹	آرژانتین	۶۱
	۶۲	۲۰/۸	جمهوری دومینیکن	۶۲
	۶۳	۲۰/۰	مراکش	۶۳
۸	۶۴	۱۹/۸	عربستان سعودی	۶۴
	۶۵	۱۹/۰	مولداوی	۶۵
	۶۶	۱۸/۷	سائوتومه و پرنسپ	۶۶
	۶۷	۱۸/۴	یونان	۶۷
	۶۸	۱۸/۰	روسیه	۶۸
	۶۹	۱۷/۵	ویتنام	۶۹
۹	۷۰	۱۶/۸	ترکیه	۷۰

رتبه‌بندی		تعداد کاربران اینترنت در هر ۱۰۰ نفر جمعیت	نام کشورها یا مناطق	ردیف
رتبه در منطقه	رتبه جهانی			
	۷۱	۱۵/۳	ونزوئلا	۷۱
	۷۲	۱۴/۹	آلبانی	۷۲
	۷۳	۱۴/۷	کلمبیا	۷۳
	۷۴	۱۴/۵	جزیره موریس	۷۴
	۷۵	۱۴/۵	میکرونزی	۷۵
۱۰	۷۶	۱۴/۴	اردن	۷۶
	۷۷	۱۳/۳	تایلند	۷۷
	۷۸	۱۳/۲	مقدونیه	۷۸
	۷۹	۱۲/۸	تونس	۷۹
۱۱	۸۰	۱۲/۵	عمان	۸۰
	۸۱	۱۱/۹	اوکراین	۸۱
	۸۲	۱۱/۷	اکوادور	۸۲
	۸۳	۱۱/۴	بلیز	۸۳
	۸۴	۱۰/۴	چین	۸۴
	۸۵	۱۰/۱	گواتمالا	۸۵
۱۲	۸۶	۹/۸	آذربایجان	۸۶
	۸۷	۹/۶	فیجی	۸۷
	۸۸	۹/۳	سودان	۸۸
	۸۹	۹/۲	زیمبابوه	۸۹
۱۳	۹۰	۸/۱	قزاقستان	۹۰
۱۴	۹۱	۸/۱	مصر	۹۱
	۹۲	۸/۰	بنین	۹۲
۱۵	۹۳	۷/۷	سوریه	۹۳
	۹۴	۷/۶	کنیا	۹۴
۱۶	۹۵	۷/۵	پاکستان	۹۵
۱۷	۹۶	۷/۵	گرجستان	۹۶
	۹۷	۷/۴	الجزایر	۹۷
	۹۸	۷/۰	نوار غزه	۹۸
	۹۹	۶/۹	هائیتی	۹۹
	۱۰۰	۶/۷	پاناما	۱۰۰
۱۸	۱۰۱	۶/۴	ازبکستان	۱۰۱
	۱۰۲	۶/۲	بولیوی	۱۰۲
	۱۰۳	۶/۲	گابن	۱۰۳
۱۹	۱۰۴	۵/۷	ارمنستان	۱۰۴
۲۰	۱۰۵	۵/۷	قرقیزستان	۱۰۵
	۱۰۶	۵/۵	نیجریه	۱۰۶
	۱۰۷	۵/۴	سنگال	۱۰۷

رتبه‌بندی		تعداد کاربران اینترنت در هر ۱۰۰ نفر جمعیت	نام کشورها یا مناطق	ردیف
رتبه در منطقه	رتبه جهانی			
	۱۰۸	۵/۰	توگو	۱۰۸
	۱۰۹	۴/۸	هندوراس	۱۰۹
	۱۱۰	۴/۶	بوتان	۱۱۰
	۱۱۱	۴/۳	پاراگوئه	۱۱۱
	۱۱۲	۴/۳	ساموآ	۱۱۲
	۱۱۳	۴/۳	زامبیا	۱۱۳
	۱۱۴	۳/۴	مجمع الجزایر قمر	۱۱۴
	۱۱۵	۳/۴	جزایر مارشال	۱۱۵
	۱۱۶	۳/۳	موریتانی	۱۱۶
	۱۱۷	۳/۱	تونگا	۱۱۷
	۱۱۸	۲/۸	نیکاراگوئه	۱۱۸
	۱۱۹	۲/۷	غنا	۱۱۹
	۱۲۰	۲/۵	اوگاندا	۱۲۰
	۱۲۱	۲/۲	گینه بیسائو	۱۲۱
	۱۲۲	۲/۲	سريلانكا	۱۲۲
	۱۲۳	۲/۱	اریتره	۱۲۳
	۱۲۴	۲/۱	کوبا	۱۲۴
۲۱	۱۲۵	۲/۱	افغانستان	۱۲۵
	۱۲۶	۲/۰	کامرون	۱۲۶
	۱۲۷	۲/۰	کیریباتی	۱۲۷
	۱۲۸	۱/۹	جمهوری کنگو	۱۲۸
	۱۲۹	۱/۸	پاپوآ گینه نو	۱۲۹
	۱۳۰	۱/۷	جزایر سلیمان	۱۳۰
	۱۳۱	۱/۶	گینه استوایی	۱۳۱
	۱۳۲	۱/۶	ساحل عاج	۱۳۲
	۱۳۳	۱/۳	جیبوتی	۱۳۳
۲۲	۱۳۴	۱/۳	ترکمنستان	۱۳۴
۲۳	۱۳۵	۱/۲	یمن	۱۳۵
	۱۳۶	۱/۱	سومالی	۱۳۶
	۱۳۷	۰/۹	نپال	۱۳۷
	۱۳۸	۰/۷	بروندی	۱۳۸
	۱۳۹	۰/۷	روآندا	۱۳۹
	۱۴۰	۰/۶	مالی	۱۴۰
	۱۴۱	۰/۶	ماداگاسکار	۱۴۱
	۱۴۲	۰/۶	چاد	۱۴۲
	۱۴۳	۰/۶	بورکینافاسو	۱۴۳
	۱۴۴	۰/۵	گینه	۱۴۴

رتبه جهانی	رتبه بندی		تعداد کاربران اینترنت در هر ۱۰۰ نفر جمعیت	نام کشورها یا مناطق	ردیف
	رتبه در منطقه	رتبه جهانی			
		۱۴۵	۰/۴	مالاوی	۱۴۵
		۱۴۶	۰/۳	آفریقای مرکزی	۱۴۶
		۱۴۷	۰/۳	جمهوری دموکراتیک کنگو	۱۴۷
		۱۴۸	۰/۳	نیجر	۱۴۸
		۱۴۹	۰/۳	بنگلادش	۱۴۹
		۱۵۰	۰/۲	میانمار	۱۵۰
۱۴/۷	۲۲/۵			میانگین جهانی و منطقه‌ای	

۱۱-۲. دانشمندان و پژوهشگران شاغل در تحقیق و توسعه

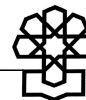
تعداد دانشمندان و پژوهشگران شاغل در تحقیق و توسعه به‌ازای هر ۱,۰۰۰,۰۰۰ نفر جمعیت یکی از شاخص سنجش سرمایه‌های انسانی در اقتصاد کشورها به‌شمار می‌رود. این نوع سرمایه‌ها، به پتانسیل توانایی‌ها، دانش و مهارت نیروی انسانی یک کشور اطلاق می‌شود.

امروزه نقش دولت‌های ساخت‌آفرین در تشکیل سرمایه انسانی^۱ و مهمتر از آن در انباشت سرمایه‌های انسانی^۲ (یعنی افزایش مستمر موجودی سرمایه‌های انسانی) به‌عنوان یکی از اصول مسلم زیرساختی،^۳ نقشی کاملاً پذیرفته شده تلقی شده است.

تشکیل سرمایه‌های انسانی و انباشت سرمایه‌های انسانی، زمانی محقق خواهد شد که دولت، شرایط مساعد و بسترسازی مناسب برای بروز و ظهور شش اهرم اصلی زیر را فراهم آورده باشد:

۱. ایجاد زمینه‌های رشد و پرورش استعدادها (با توجه به تفاوت‌های موجود در ظرفیت‌های انسانی، تفاوت در استعدادها و تفاوت در علایق انسانی)،
۲. بهره‌مندی هر چه بیشتر از توان علمی، فنی، سطح دانش، معرفت و شناخت انسان،
۳. برخورداری همه آحاد انسانی از توان کار و تلاش برای عملی ساختن و کاربردی کردن دانش، مهارت و آموزه‌های کسب شده در صحنه‌های کار و تولید و عملیات،
۴. ایجاد زمینه وجود انسان‌های برخوردار از «امید» و «انگیزش» و واجد فرهنگ کار و تلاش،
۵. وجود انسان‌های برخوردار از قدرت تأمین سطح عادلانه‌ای از معاش زندگی و تأمین نیازهای اساسی،

1. Human Capital Formation
2. Human Capital Accumulation
3. Infrastructure

۶. وجود جامعه‌ای مرکب از انسان‌های برخوردار از اعتماد به نفس.^۱

با توجه به مراتب فوق تعداد دانشمندان و پژوهشگران شاغل در تحقیق و توسعه (به‌ازای هر ۱,۰۰۰,۰۰۰ نفر جمعیت) یکی از شاخص‌های سنجش سرمایه‌های انسانی به حساب می‌آید.

۱-۱۱-۲. در سطح جهان

۱. ده کشور برتر جهان از منظر تعداد دانشمندان و پژوهشگران شاغل در تحقیق و توسعه به‌ازای هر یک میلیون نفر جمعیت که در گزارش توسعه انسانی سال ۲۰۰۸ منتشر شده است، عبارتند از: فنلاند (۷۸۳۲ نفر)، ایسلند (۶۸۰۷ نفر)، سوئد (۵۴۱۶ نفر)، ژاپن (۵۲۸۷ نفر)، دانمارک (۵۰۱۶ نفر)، سنگاپور (۴۷۴۵ نفر)، نروژ (۴۵۸۷ نفر)، آمریکا (۴۴۸۴ نفر)، لوکزامبورگ (۴۳۰۱ نفر) و استرالیا (۳۶۷۰ نفر).
۲. پایین‌ترین رتبه‌های جهانی نیز متعلق به کشورهای نظیر برزیل (۳۴۴ نفر)، ترکیه (۳۴۱ نفر)، ایران (۳۳۶ نفر)، مالزی (۲۹۹ نفر)، تایلند (۲۸۶ نفر)، مکزیک (۲۶۸ نفر)، ونزوئلا (۲۳۶ نفر)، کویت (۶۹ نفر)، اکوادور (۵۰ نفر) و سرانجام السالوادور (۴۷ نفر) است.

۲-۱۱-۲. در سطح کشورهای منطقه

در سطح کشورهای منطقه، تعداد دانشمندان و پژوهشگران شاغل در تحقیق و توسعه به‌ازای هر یک میلیون نفر جمعیت عبارتند از:

گرجستان (۲۶۰۰ نفر)، ارمنستان (۱۵۳۷ نفر)، ایران (۱۲۷۹ نفر)، آذربایجان (۱۲۳۶ نفر) و ترکیه (۳۴۱ نفر).

ایران از منظر این شاخص در بین کشورهای جهان، رتبه (۴۱) و در بین کشورهای منطقه، رتبه (۳) را داراست.

میانگین جهانی این شاخص (۲۱۳۴ نفر) و میانگین منطقه‌ای آن (۱۰۹۸ نفر) است و به‌گونه‌ای ملاحظه می‌شود کشور ایران با ۱۲۷۹ نفر دانشمند و پژوهشگر شاغل در تحقیق و توسعه به‌ازای هر یک میلیون نفر جمعیت فاصله زیادی تا میانگین جهانی و ۱۸۱ نفر بالاتر از میانگین منطقه‌ای است.

جدول ۲۶ اطلاعات تفصیلی‌تر این شاخص را به‌خوبی نشان می‌دهد.

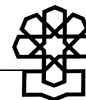
۱. برای وقوف تفصیلی از مفهوم اعتماد به نفس به‌عنوان یکی از شاخص‌های سرمایه‌های انسانی از دو منظر (شرایط سیاسی حاکم بر جامعه، مناسبات اقتصادی حاکم بر جامعه) رجوع کنید به توانمندسازی دولت، طرح پژوهشی نظریه حکمرانی خوب، گزارش شماره ۶، شماره مسلسل ۶۹۴۷، مرکز پژوهش‌ها، ۱۳۸۳.

جدول ۲۶. تعداد دانشمندان و پژوهشگران شاغل در تحقیق و توسعه به‌ازای هر یک میلیون نفر جمعیت (۲۰۰۷)^۱

ردیف	نام کشورها یا مناطق	تعداد پژوهشگران شاغل در تحقیق و توسعه (در هر میلیون نفر)	رتبه‌بندی	
			رتبه جهانی	رتبه در منطقه
۱	فنلاند	۷۸۳۲	۱	
۲	ایسلند	۶۸۰۷	۲	
۳	سوئد	۵۴۱۶	۳	
۴	ژاپن	۵۲۸۷	۴	
۵	دانمارک	۵۰۱۶	۵	
۶	سنگاپور	۴۷۴۵	۶	
۷	نروژ	۴۵۸۷	۷	
۸	آمریکا	۴۴۸۴	۸	
۹	لوکزامبورگ	۴۳۰۱	۹	
۱۰	استرالیا	۳۶۷۰	۱۰	
۱۱	سوئیس	۳۶۰۱	۱۱	
۱۲	کانادا	۳۵۹۷	۱۲	
۱۳	بلژیک	۳۴۷۸	۱۳	
۱۴	نیوزیلند	۳۴۰۵	۱۴	
۱۵	روسیه	۳۳۱۹	۱۵	
۱۶	آلمان	۳۲۶۱	۱۶	
۱۷	فرانسه	۳۲۱۳	۱۷	
۱۸	کره	۳۱۸۷	۱۸	
۱۹	اتریش	۲۹۶۸	۱۹	
۲۰	انگلستان	۲۷۰۶	۲۰	
۲۱	ایرلند	۲۶۷۴	۲۱	
۲۲	گرجستان	۲۶۰۰	۲۲	۱
۲۳	اسلونی	۲۵۴۳	۲۳	
۲۴	استونی	۲۵۲۳	۲۴	
۲۵	هلند	۲۴۸۲	۲۵	
۲۶	اسپانیا	۲۱۹۵	۲۶	
۲۷	لیتوانی	۲۱۳۶	۲۷	
۲۸	اسلواکی	۱۹۸۴	۲۸	
۲۹	پرتغال	۱۹۴۹	۲۹	
۳۰	اردن	۱۹۲۷	۳۰	
۳۱	بلاروس	۱۸۷۱	۳۱	
۳۲	اوکراین	۱۷۷۴	۳۲	
۳۳	جمهوری چک	۱۵۹۴	۳۳	

1. world Bank: "Human Development Report", (2007/8); <http://www.HDR.Undp.org/hdr2008.pdf> page 274-276. table. 13.

رتبه‌بندی		تعداد پژوهشگران شاغل در تحقیق و توسعه (در هر میلیون نفر)	نام کشورها یا مناطق	ردیف
رتبه در منطقه	رتبه جهانی			
	۲۵	۱۵۸۱	لهستان	۳۴
	۲۶	۱۵۶۴	هنگ‌کنگ	۳۵
۲	۲۷	۱۵۲۷	ارمنستان	۳۶
	۲۸	۱۴۷۲	مجارستان	۳۷
	۲۹	۱۴۳۴	لاتویا	۳۸
	۴۰	۱۴۱۳	یونان	۳۹
۳	۴۱	۱۲۷۹	ایران	۴۰
	۴۲	۱۲۶۳	بلغارستان	۴۱
۴	۴۳	۱۲۳۶	آذربایجان	۴۲
	۴۴	۱۲۱۳	ایتالیا	۴۳
	۴۵	۱۰۱۳	تونس	۴۴
	۴۶	۹۷۶	رومانی	۴۵
	۴۷	۷۲۰	آرژانتین	۴۶
	۴۸	۶۹۴	مالتا	۴۷
	۴۹	۶۶۳	چین	۴۸
۵	۵۰	۶۲۹	قزاقستان	۴۹
	۵۱	۵۶۳	قبرس	۵۰
	۵۲	۴۴۴	شیلی	۵۱
	۵۳	۳۹۹	ترینیداد و توباگو	۵۲
	۵۴	۳۶۸	کاستاریکا	۵۳
	۵۵	۳۶۶	مجارستان	۵۴
		۳۶۱	لیبی	۵۵
	۵۶	۳۴۴	برزیل	۵۶
۶	۵۷	۳۴۱	ترکیه	۵۷
	۵۹	۲۹۹	مالزی	۵۸
	۶۰	۲۸۶	تایلند	۵۹
	۶۱	۲۶۸	مکزیک	۶۰
	۶۲	۲۳۶	ونزوئلا	۶۱
۷	۶۳	۶۹	کویت	۶۲
	۶۴	۵۰	اکوادور	۶۳
	۶۵	۴۷	السالوادور	۶۴
۱۰۹۸	—	۲۱۳۴	میانگین جهانی و منطقه‌ای	

۱۲-۲. هزینه‌های تحقیق و توسعه (به‌عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی کشورها) یکی از شاخصه‌های مهم در سنجش دانش‌بری اقتصاد کشورها، میزان هزینه‌های R&D به‌عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی کشورهای جهان است.

۱-۱۲-۲. در سطح جهان

۱. ده کشور برتر جهان که دارای بالاترین هزینه R&D به‌عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی هستند به‌ترتیب عبارتند از:

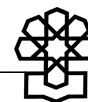
سوئد رتبه اول (۴ درصد)، فنلاند رتبه دوم (۳/۵ درصد)، ایسلند رتبه سوم (۳/۱ درصد) و همچنین رتبه‌های چهارم به بعد جهانی عبارتند از: سوئیس (۲/۶ درصد)، کره (۲/۶ درصد)، آمریکا (۲/۶ درصد)، آلمان (۲/۵ درصد)، دانمارک (۲/۵ درصد)، بلژیک (۲/۳ درصد) و فرانسه (۲/۲ درصد).
۲. پایین‌ترین رتبه‌های جهانی نیز متعلق به جامائیکا، پاراگوئه، اکوادور و پرو با ۰/۱ درصد از تولید ناخالص داخلی است.

۲-۱۲-۲. در سطح کشورهای منطقه

این شاخص (هزینه‌های تحقیق و توسعه) به‌عنوان درصدی از GDP در سطح کشورهای منطقه، ایران با ۰/۹ درصد رتبه اول و ترکیه با ۰/۷ درصد در رتبه دوم قرار دارد.
میانگین جهانی این شاخص بالغ بر ۱ درصد و میانگین منطقه‌ای آن ۰/۴ درصد است و به این ترتیب ایران با دارا بودن هزینه‌های تحقیق و توسعه به میزان ۰/۹ درصد از تولید ناخالص داخلی تا حدودی پایین‌تر از میانگین جهانی، اما در مقایسه با میانگین منطقه‌ای، ۲/۲ برابر بالاتر بوده و در وضعیت مناسب‌تری قرار دارد.

جدول ۲۷ نمایش تفصیلی اطلاعات مربوط به این شاخص را در مورد کشورهای مورد مطالعه،

ارائه می‌دهد.

جدول ۲۷. هزینه‌های R&D به‌عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی کشورها^۱

رتبه جهانی	رتبه‌بندی		نام کشورها یا مناطق	ردیف
	رتبه در منطقه	هزینه‌های R&D به‌عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی		
۱	۱	۴	سوئد	۱
۲	۲	۳/۵	فنلاند	۲
۳	۳	۳/۱	ایسلند	۳
۴	۴	۲/۶	سوئیس	۴
۵	۴	۲/۶	کره	۵
۶	۴	۲/۶	آمریکا	۶
۷	۵	۲/۵	آلمان	۷
۸	۵	۲/۵	دانمارک	۸
۹	۶	۲/۳	بلژیک	۹
۱۰	۷	۲/۲	فرانسه	۱۰
۱۱	۷	۲/۲	سنگاپور	۱۱
۱۲	۷	۲/۲	اتریش	۱۲
۱۳	۸	۱/۹	کانادا	۱۳
۱۴	۸	۱/۹	انگلستان	۱۴
۱۵	۹	۱/۸	هلند	۱۵
۱۶	۹	۱/۸	لوکزامبورگ	۱۶
۱۷	۱۰	۱/۷	نروژ	۱۷
۱۸	۱۱	۱/۶	استرالیا	۱۸
۱۹	۱۲	۱/۵	اسلوانی	۱۹
۲۰	۱۳	۱/۳	جمهوری چک	۲۰
۲۱	۱۳	۱/۳	روسیه	۲۱
۲۲	۱۳	۱/۳	چین	۲۲
۲۳	۱۴	۱/۲	اوکراین	۲۳
۲۴	۱۴	۱/۲	ایتالیا	۲۴
۲۵	۱۵	۱/۱	اسپانیا	۲۵
۲۶	۱۵	۱/۱	ایرلند	۲۶
۲۷	۱۶	۱	برزیل	۲۷
۲۸	۱۷	۰/۹	مجارستان	۲۸
۲۹	۱۷	۰/۹	پرتغال	۲۹
۳۰	۱۸	**۰/۹	ایران*	۳۰
۳۱	۱۹	۰/۷	لیتوانی	۳۱
۳۲	۱۹	۰/۷	ترکیه	۳۲
۳۳	۲۰	۰/۶	هنگ‌کنگ	۳۳

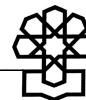
1. World Bank. (2006) "Human Development Report" (2007), <http://www.HDR.Undp.org/hdr2008.pdf?page 274-276>. table. 13.

رتبه بندی		هزینه های R&D به عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی	نام کشورها یا مناطق	ردیف
رتبه در منطقه	رتبه جهانی			
	۲۱	۰/۶	یونان	۳۴
	۲۲	۰/۶	لهستان	۳۵
	۲۳	۰/۶	شیلی	۳۶
	۲۴	۰/۶	اسلواکی	۳۷
	۲۵	۰/۶	کوبا	۳۸
	۲۵	۰/۶	بلاروس	۳۹
	۲۵	۰/۶	تونس	۴۰
	۲۵	۰/۵	بلغارستان	۴۱
	۲۵	۰/۵	مالزی	۴۲
	۲۶	۰/۴	آرژانتین	۴۳
	۲۶	۰/۴	لاتویا	۴۴
	۲۶	۰/۴	کاستاریکا	۴۵
	۲۶	۰/۴	مکزیک	۴۶
	۲۶	۰/۴	رومانی	۴۷
	۲۶	۰/۴	موریتوس	۴۸
	۲۷	۰/۳	قبرس	۴۹
	۲۷	۰/۳	مالتا	۵۰
	۲۷	۰/۳	اروگوئه	۵۱
	۲۷	۰/۳	ونزوئلا	۵۲
۳	۲۷	۰/۳	ارمنستان	۵۳
۴	۲۷	۰/۳	گرجستان	۵۴
۴	۲۷	۰/۳	آذربایجان	۵۵
	۲۷	۰/۳	پاناما	۵۶
	۲۸	۰/۲	کلمبیا	۵۷
۵	۲۸	۰/۲	قزاقستان	۵۸
۵	۲۸	۰/۲	کویت	۵۹
	۲۹	۰/۱	جامائیکا	۶۰
	۲۹	۰/۱	پاراگوئه	۶۱
	۲۹	۰/۱	اکوادور	۶۲
	۲۹	۰/۱	پرو	۶۳
	۲۹	۰/۱	ترینیداد و توباگو	۶۴
۰/۴ درصد	—	۱ درصد	میانگین هزینه های R&D (درصدی از GDP)	

* این شاخص در برنامه چهارم معادل ۰/۸۷ است که با توجه به یک رقمی بودن عدد اعشاری مطالعات بین المللی به صورت (۰/۹) رند شده است.

** اطلاعات ایران از قانون برنامه چهارم توسعه (۱۳۸۳)، جدول ۱.

۱۳-۲. رتبه‌بندی جهانی و منطقه‌ای دانشگاه‌ها

ایران در رتبه‌بندی جهانی هزار دانشگاه برتر جهان که در سال ۲۰۰۹ منتشر شده است تنها توانسته است توسط دانشگاه تهران که در رتبه ۹۸۷ قرار دارد، جایگاهی را به خود اختصاص دهد. این رتبه‌بندی توسط مجامع علمی غیروابسته متنوع و متعدد دانشگاهی صورت می‌گیرد و دارای سابقه تاریخی زیادی است.^۱

بقیه دانشگاه‌های ایران در ردیف‌های پس از ۱۰۰۰ دانشگاه برتر جهان قرار دارند، به‌عنوان مثال دانشگاه علوم پزشکی اصفهان (رتبه ۱۰۳۵)، دانشگاه علوم پزشکی تهران (رتبه ۱۱۳۵)، دانشگاه تکنولوژی اصفهان (رتبه ۱۹۲۴)، دانشگاه فردوسی مشهد (رتبه ۱۹۳۲)، دانشگاه صنعتی شریف (رتبه ۱۹۷۷)، دانشگاه علوم پزشکی شیراز (رتبه ۲۰۳۵)، دانشگاه شیراز (رتبه ۲۱۶۰)، دانشگاه علوم پزشکی مشهد (رتبه ۲۳۵۰)، دانشگاه صنعتی امیرکبیر (رتبه ۲۳۶۴)، دانشگاه تربیت مدرس (رتبه ۲۴۳۸)، دانشگاه علوم و فنون ایران (رتبه ۲۴۶۸)، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی (رتبه ۲۴۷۰) و دانشگاه علوم پزشکی ایران (رتبه ۲۴۷۸) را در میان ۲۵۰۰ دانشگاه جهان که مورد بررسی قرار گرفته‌اند، به خود اختصاص داده‌اند.

دانشگاه‌های آمریکایی در این رده‌بندی ۲۱ دانشگاه صدر جدول را به خود اختصاص داده‌اند. از جمله مؤسسه فنی ماساچوست (MIT) با رتبه نخست در این جدول توانسته است از دانشگاه‌های هاروارد و استنفورد پیشی بگیرد، دانشگاه هاروارد در جایگاه دوم و دانشگاه استنفورد در جایگاه سوم قرار گرفته‌اند.

بیست‌ودومین دانشگاه برتر جهان، دانشگاه کمبریج انگلستان و پس از آن دانشگاه ایالتی پنسیلوانیا، دانشگاه توکیو و مجدداً دانشگاهی از آمریکا به نام آریزونا قرار دارند.

در رتبه‌بندی‌های ۱۰۰ دانشگاه برتر قاره آسیا نیز نام هیچ دانشگاهی از ایران دیده نمی‌شود. اما دانشگاه‌هایی از کشورهای ژاپن، تایوان، کره و هنگ‌کنگ در زمره دانشگاه‌های برتر قاره آسیا شناخته شده‌اند، مثلاً دانشگاه توکیو ژاپن که مقام ۲۴ جهانی را دارا شده است، اولین دانشگاه برتر قاره آسیا معرفی شده و دومین دانشگاه برتر آسیایی دانشگاه ملی تایوان است.^۲

شایان ذکر است که ۶۰ درصد ضریب وزنی رتبه‌بندی دانشگاه‌های جهان به اعضای هیئت علمی آنها داده می‌شود و به عبارت بهتر به اعضای هیئت علمی ضریب وزنی سنگینی (بالغ بر ۶۰ درصد) تعلق می‌گیرد و پس از آن به داده‌ها، ستانده‌های ضرایب مورد نظر تخصیص می‌یابد.

۱. هر یک از مجامع مذکور دارای متدولوژی و روش رتبه‌بندی مشخصی هستند که در اینجا آخرین رده‌بندی براساس ماه جولای سال ۲۰۰۹، با مراجعه به پایگاه: <http://www.webometrics.info/top6000.asp> این رتبه‌بندی ارائه شده است.

http://www.webometrics.info/top100_continent.asp?cont=asia

۲. مراجعه شود به سایت:

ستاندها شامل امکانات و تسهیلات فیزیکی و منابع مالی و دانشجویان هستند و داده‌های خروجی آن به فارغ‌التحصیلان، تولیدات مکتوب شده، اختراعات و ابداعات، تعداد مراجعات به سایت فایل‌های P.D.F، پاورپوینت قابل دسترس، تعداد سایت‌های دانشگاه (تعداد صفحات پایگاه اینترنتی)، حجم انتشارات، تعداد ارجاعاتی که این مقاله‌ها داشته است، تعداد بینندگان وبسایت مقالاتی که در ده سال گذشته داشته‌اند، تعداد لینک‌های خارجی پایگاه اینترنتی از جمله معیارهای رتبه‌بندی هستند و به این ترتیب در رتبه‌بندی جهانی، سعی می‌شود از شاخص کیفی با برد جهانی برای رتبه‌بندی دانشگاه‌ها استفاده شود.^۱

به نظر می‌رسد چنانچه دانشگاه‌های ایران درخصوص سایت‌های خود و قرار دادن مقالات اعضای هیئت برنامه‌ریزی دقیقی نمایند مقدار رتبه دانشگاه‌های ایران در جهان افزایش خواهد یافت زیرا برخی از شاخص‌ها در رتبه‌بندی دانشگاه‌ها به میزان صفحات پایگاه اینترنتی و تعداد مراجعات به این پایگاه‌ها مربوط می‌شود. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می‌تواند به این امر نظارت نماید و دانشگاه‌های کشور را در این مورد رتبه‌بندی کند.

باید اشاره داشت اگر اعضای هیئت علمی یا فارغ‌التحصیلان هر دانشگاهی برنده جایزه نوبل شوند، سبب تغییرات شدیدی در رتبه آن دانشگاه خواهد شد که البته نباید اهداف سیاسی نهفته در پشت اهدای جوایز نوبل را فراموش کرد.

در برخی مواقع نیز جوایز خاص برخی از کشورها که معمولاً کشورهای توسعه‌یافته غربی به اعضای علمی دانشگاه‌های خود هدیه می‌کنند سبب جابه‌جایی زیادی در رتبه‌بندی دانشگاه‌های دنیا می‌شود.

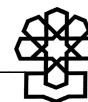
از طرف دیگر چاپ مقالات در برخی از نشریات معتبر بین‌المللی^۲ موجب کسب امتیازات بالایی برای برخی از دانشگاه‌ها می‌شود.

شایان ذکر است که یکی از مهمترین مؤلفه‌های رتبه‌بندی دانشگاه‌های جهان این است که فارغ‌التحصیلان آنها کجا و در چه رشته‌ای فعالیت می‌کنند، بسیاری از دانشگاه‌های برتر جهان، دارای جایگاه‌های اطلاعاتی نیرومندی در این خصوص هستند و می‌توانند با دادن آدرس‌های دقیق وضعیت فارغ‌التحصیلان خود را در مشاغل مختلف از طریق تشکل‌های فارغ‌التحصیلان در همه رشته‌ها، روشن کنند. قاعدتاً نبود چنین پایگاه‌های اطلاعاتی به نزول رتبه‌بندی دانشگاه‌های زیربسط، کمک خواهد کرد.

۱. جهت اطلاع از منابع و متدولوژی انجام این تحلیل مقایسه‌ای، مراجعه شود به:

<http://www.webometrics.info/comparative-methodology.html>

۲. نظیر Science یا Nature.

رتبه‌بندی دانشگاه‌های کشورهای اسلامی

رتبه‌بندی‌های پایین و ضعیف دانشگاه‌های برخی از کشورهای خاورمیانه و آسیایی، به‌خصوص کشورهای مسلمان واقع در این منطقه، سبب شده است که برخی از مجامع علمی این‌گونه کشورها، رتبه‌بندی دانشگاه‌های کشورهای مسلمان را انجام دهند.^۱

الف) به‌طوری که جدول ۲۸ نشان می‌دهد در میان ۲۰ دانشگاه برتر کشورهای مسلمان، ایران با دارا بودن ۷ دانشگاه (رتبه اول)، ترکیه با ۶ دانشگاه (رتبه دوم) و پس از آن مالزی با دارا بودن ۲ دانشگاه برتر (رتبه سوم) کشورهای مسلمان را به‌خود اختصاص داده‌اند. کشورهای مصر، عربستان سعودی و کویت در رتبه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

ب) چنانچه رتبه‌بندی، به‌صورت کشورهای مسلمان دارای ۵۰ دانشگاه برتر تغییر داده شود ترکیه با دارا بودن ۲۶ دانشگاه (رتبه اول - با ۵۲ درصد سهم از مجموع ۵۰ دانشگاه) ایران با ۹ دانشگاه (رتبه دوم - با ۱۸ درصد سهم) و کشورهای مالزی و مصر هر کدام با ۳ دانشگاه (رتبه سوم - با ۶ درصد سهم) قرار دارند.

جدول ۲۹ نام هر یک از ۲۰ دانشگاه برتر کشورهای مسلمان را به تفکیک نشان می‌دهد. به‌طوری که از جدول مزبور ملاحظه می‌شود دانشگاه رازی (رتبه سوم)، تربیت مدرس (رتبه چهارم)، دانشگاه تبریز (رتبه پنجم)، دانشگاه صنعتی امیرکبیر (رتبه ششم)، دانشگاه بوعلی‌سینا (رتبه هفتم)، دانشگاه شیراز (رتبه هشتم) و سرانجام دانشگاه تهران (رتبه نوزدهم) را کسب کرده‌اند.

قابل اشاره است که در صدر رتبه‌بندی ۲۰ دانشگاه برتر کشورهای مسلمان، دانشگاه قانداغ (پاکستان) و دانشگاه کائوسی (ترکیه) رتبه‌های اول و دوم را به‌خود اختصاص داده‌اند.

جدول ۲۸. کشورهای مسلمان دارای ۵۰ دانشگاه برتر یا ۲۰ دانشگاه برتر از نظر تعداد^۲

نام کشور	۵۰ دانشگاه برتر		۲۰ دانشگاه برتر	
	تعداد	درصد سهم از ۵۰ تا	تعداد	درصد سهم از ۲۰ تا
ترکیه	۲۶	۵۲	۶	۳۰
ایران	۹	۱۸	۷	۳۵
مصر	۳	۶	۱	۵
مالزی	۳	۶	۲	۱۰
پاکستان	۲	۴	۱	۵
اردن	۱	۲	—	—
کویت	۱	۲	۱	۵
لبنان	۱	۲	۱	۵

۱. جهت اطلاع بیشتر مراجعه شود به:

Academic Ranking of Universities in OIC; <http://www.Sesrticic.org/imga/news/Rankuniv.ppt>.

2. Statistical Economic and Social Research And Training Center For Islamic Countries, Ankara Center 2007.

نام کشور	۵۰ دانشگاه برتر		۲۰ دانشگاه برتر	
	تعداد	درصد سهم از ۵۰ تا	تعداد	درصد سهم از ۲۰ تا
عمان	۱	۲	-	-
عربستان سعودی	۱	۲	-	-
امارات متحده عربی	۱	۲	۱	۵
اوگاندا	۱	۲	-	-

جدول ۲۹. رتبه‌بندی ۲۰ دانشگاه برتر کشورهای مسلمان از بعد شاخص‌های (CI)^۱

نام کشور	رتبه*	دانشگاه برتر
پاکستان	۱	دانشگاه قائداعظم - اسلام‌آباد
ترکیه	۲	دانشگاه کائوسی
ایران	۳	دانشگاه رازی
ایران	۴	دانشگاه تربیت مدرس
ایران	۵	دانشگاه تبریز
ترکیه	۶	دانشگاه Hacetepe
ترکیه	۷	دانشگاه استانبول
لبنان	۸	دانشگاه آمریکایی بیروت
امارات متحده عربی	۹	دانشگاه امارات متحده عربی
مصر	۱۰	دانشگاه کانال سوئز
کویت	۱۱	دانشگاه کویت
مالزی	۱۲	دانشگاه کپانگسان
ترکیه	۱۳	دانشگاه اینونو
مالزی	۱۴	دانشگاه مالزی
ترکیه	۱۵	دانشگاه CUKUROVA
ایران	۱۶	دانشگاه صنعتی امیرکبیر
ایران	۱۷	دانشگاه بوعلی سینا
ایران	۱۸	دانشگاه شیراز
ایران	۱۹	دانشگاه تهران
ترکیه	۲۰	دانشگاه تکنولوژی خاورمیانه

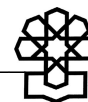
Source: SESRTCIC, (2007).

* برای وقوف از شاخص‌های ترکیبی (CI) به مأخذ مندرج در ذیل جدول مراجعه فرمایید.

۱۴-۲. شاخص ضمنی تولید ناخالص داخلی (GDI)^۲

شاخص تعدیل‌کننده تولید ناخالص داخلی، یکی از شاخص‌های اقتصادی است که برای محاسبه آن به این صورت عمل می‌شود که ابتدا تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری را بر تولید ناخالص داخلی

1. Composit Index (CI)
2. GDP Deflator Index

به قیمت ثابت تقسیم کرده و سپس عدد حاصل را در ۱۰۰ ضرب می‌کنیم. عدد حاصل، شاخص تعدیل‌کننده تولید ناخالص داخلی نام دارد که آمار مربوط به این شاخص برای ۸۴ کشور جهان در جدول ۳۰ ارائه شده است.

همان‌طور که جدول ۳۰ نشان می‌دهد، کشورهای سورینامی، تاجیکستان و ازبکستان با شاخص‌های GDI برابر با ۱۲۷۰۱۵، ۱۲۱۳۵ و ۶۲۰۳ دارای بالاترین شاخص GDI در جهان هستند. مطابق همین جدول، ایران در منطقه از نظر شاخص GDI با رقمی برابر با ۶۴۸ در رتبه ۷ منطقه و رتبه ۱۵ جهان قرار دارد. در مورد ایران لازم به اشاره است که شاخص GDI ایران ۵۴/۴ درصد پایین‌تر از متوسط شاخص GDI منطقه و ۷۰/۷ درصد پایین‌تر از متوسط جهانی قرار دارد. در ضمن ملاحظه می‌شود که در منطقه، کشورهای ارمنستان، پاکستان و افغانستان با شاخص‌های GDI برابر با ۱۸۷، ۱۸۴ و ۱۸۲/۱ در رتبه‌های آخر منطقه قرار دارند.

جدول ۳۰. شاخص ضمنی تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۰۸

رتبه‌بندی		شاخص GDI	نام کشورها یا مناطق	رتبه‌بندی		شاخص GDI	نام کشورها یا مناطق
رتبه در منطقه*	رتبه جهانی*			رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی		
	۲۱	۴۷۶	جمهوری دومینیکن		۱	۱۲۷۰۱۵	سورینامی
	۲۲	۴۶۹	میانمار	۱	۲	۱۲۱۳۵	تاجیکستان
	۲۳	۴۱۹	غنا	۲	۳	۶۲۰۳	ازبکستان
	۲۴	۴۰۴	مالاوی		۴	۳۸۸۹	هائیتی
	۲۵	۳۹۸	بولیوی		۵	۳۷۷۴	گویان
	۲۶	۳۸۴	رومانی		۶	۲۶۳۲	آنگولا
	۲۷	۳۷۷	پاراگوئه	۳	۷	۱۸۲۳	قزاقستان
	۲۸	۳۷۶	جامائیکا	۴	۸	۱۵۴۲	یمن
	۲۹	۳۶۱	زامبیا		۹	۱۵۰۱	جمهوری دمکراتیک کنگو
	۳۰	۳۵۲	نیکاراگوئه		۱۰	۱۱۷۷	ونزوئلا
	۳۱	۳۰۱	ویتنام	۵	۱۱	۹۲۹	ترکیه
۹	۳۲	۲۹۶	عراق	۶	۱۲	۷۷۵	لبنان
	۳۳	۲۹۰	اریتره		۱۳	۷۴۶	کاستاریکا
	۳۴	۲۶۹	آرژانتین		۱۴	۶۷۴	مولداوی
۱۰	۳۵	۲۶۷	قطر	۷	۱۵	۶۴۸	ایران
	۳۶	۲۶۵/۲	چین		۱۶	۶۴۵	باربادوس
	۳۷	۲۶۵/۲	وانواتو	۸	۱۷	۶۰۲	قرقیزستان
	۳۸	۲۵۶	نیجریه		۱۸	۵۵۰	جزایر سلیمان
	۳۹		سائوتومه و پرنسیپ		۱۹	۵۲۳	فیلیپین
	۴۰	۲۴۵	لیبی		۲۰	۴۹۰	سودان

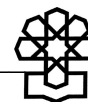
رتبه‌بندی		شاخص GDI	نام کشورها یا مناطق	رتبه‌بندی		شاخص GDI	نام کشورها یا مناطق
رتبه در منطقه*	رتبه جهانی*			رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی		
	۶۳	۲۰۳/۸	دومینیکن		۴۱	۲۳۷	اندونزی
	۶۴	۲۰۳/۳	گینه استوایی		۴۲	۲۳۴	السالوادور
	۶۵	۲۰۰	تونس		۴۳	۲۳۲	اکوادور
	۶۶	۱۹۸	فیجی		۴۴	۲۲۹	ماداگاسکار
	۶۷	۱۹۶	سنت وینست و گرناداین		۴۵	۲۲۶/۶	پاپوآ گینه‌نو
	۶۸	۱۹۵/۹	لاتویا		۴۶	۲۲۶/۱	گامبیا
۱۶	۶۹	۱۹۵/۸	سوریه		۴۷	۲۲۴	موریتانی
	۷۰	۱۹۴/۶	پرو		۴۸	۲۲۲	گینه
	۷۱	۱۹۴/۷	الجزایر		۴۹	۲۱۷	بوتسوانا
	۷۲	۱۹۲/۷	جیبوتی	۱۱	۵۰	۲۱۶	کویت
	۷۳	۱۹۲/۲	موزامبیک	۱۲	۵۱	۲۱۵	آذربایجان
	۷۴	۱۹۱	سیرالئون	۱۳	۵۲	۲۱۵	امارات
	۷۵	۱۸۹	چاد	۱۴	۵۳	۲۱۳/۵	عمان
۱۷	۷۶	۱۸۷	ارمنستان		۵۴	۲۱۳/۴	گرنادا
	۷۷	۱۸۶	سريلانکا		۵۵	۲۱۳/۱	برزیل
۱۸	۷۸	۱۸۴	پاکستان		۵۶	۱۲۱	بروندی
	۷۹	۱۸۳	سوازیلند		۵۷	۲۱۱/۵	اتیوپی
	۸۰	۱۸۲/۶	آلبانی		۵۸	۲۱۱/۴	کیریباتی
	۸۱	۱۸۲/۳	لسوتو		۵۹	۲۰۸	تایلند
۱۹	۸۲	۱۸۲/۱	افغانستان	۱۵	۶۰	۲۰۷	عربستان سعودی
	۸۳	۱۸۲/۰	اوکراین		۶۱	۲۰۶	صربستان
	۸۴	۱۸۱	نامیبیا		۶۲	۲۰۵	روآندا
۱۴۲۲	۲۲۱۲						میانگین جهانی و منطقه‌ای

Source: :International Monetary Fund (2008);
http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/01_weodata/weoreport.aspx

* رتبه‌بندی جهانی و منطقه‌ای: محقق.

۱۵-۲. شاخص ادراک فساد (CPI)^۱

شاخص ادراک فساد در هر کشور نشان‌دهنده درجه فساد بخش عمومی آن کشور است که به‌وسیله اهالی کسب‌وکار و تحلیلگران آن کشور درک شده و این شاخص دارای مقداری بین صفر و یک است، که عدد صفر نشان‌دهنده وجود فساد در بالاترین سطح و عدد ۱۰ نشان‌دهنده وجود

فساد در پایین‌ترین سطح می‌باشد.^۱

جدول ۳۱ نشان‌دهنده شاخص ادراک فساد برای کشورهای جهان می‌باشد. همان‌طور که جدول ۳۱ نشان می‌دهد، کشورهای دانمارک، سوئد و نیوزیلند با دارا بودن شاخص ادراک فساد یکسان و برابر با ۹/۳ مشترکاً در رتبه اول جهانی قرار داشته و دارای کمترین سطح از فساد بخش عمومی هستند. در انتهای رتبه‌بندی جهانی نیز کشورهای ازبکستان، ترکمنستان، زیمبابوه، کامبوجیا و قرقیزستان با شاخص ادراک فساد یکسان با هم و برابر با ۱/۸ در آخرین رتبه کشورهای دنیا قرار داشته و دارای بالاترین سطح از فساد بخش عمومی هستند. در رتبه‌بندی منطقه‌ای نیز، ایران در رتبه نازل ۱۶ منطقه (۱۴۱ جهانی) قرار دارد، به‌طوری‌که شاخص ادراک فساد ایران با مقداری برابر با ۲/۳ در مقایسه با متوسط شاخص ادراک فساد منطقه، ۳۴/۳ درصد پایین‌تر از متوسط منطقه قرار دارد.

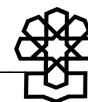
جدول ۳۱. شاخص ادراک فساد برای کشورهای جهان و منطقه در سال ۲۰۰۸

رتبه‌بندی		شاخص ادراک فساد	نام کشورها یا مناطق	رتبه‌بندی		شاخص ادراک فساد	نام کشورها یا مناطق
رتبه در منطقه*	رتبه جهانی*			رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی		
	۲۱	۷/۱	سنت لوئیس		۱	۹/۳	دانمارک
	۲۲	۷/۰	باربادوس		۱	۹/۳	سوئد
	۲۳	۶/۹	فرانسه		۱	۹/۳	نیوزیلند
	۲۳	۶/۹	شیلی		۴	۹/۲	سنگاپور
	۲۳	۶/۹	اروگوئه		۵	۹/۰	فنلاند
	۲۶	۶/۷	اسلوانی		۵	۹/۰	سوئیس
	۲۷	۶/۶	استونی		۷	۸/۹	ایسلند
	۲۸	۶/۵	اسپانیا		۷	۸/۹	هلند
۱	۲۸	۶/۵	قطر		۹	۸/۷	استرالیا
	۲۸	۶/۵	سنت وینسنت و گرنادینس		۹	۸/۷	کانادا
	۳۱	۶/۴	قبرس		۱۱	۸/۳	لوکزامبورگ
	۳۲	۶/۱	پرتغال		۱۲	۸/۱	اتریش
۲	۳۳	۶/۰	رژیم اشغالگر قدس		۱۲	۸/۱	هنگ‌کنگ
	۳۳	۶/۰	دومینیکا		۱۴	۷/۹	آلمان
۳	۳۵	۵/۹	امارات		۱۴	۷/۹	نروژ
	۳۶	۵/۸	بوتسوانا		۱۶	۷/۷	ایرلند

۱. ذکر این نکته ضروری است که نظر به اینکه مؤسسه شفافیت بین‌الملل صرفاً بر جنبه‌های خاصی از فساد تمرکز نموده و البته مقوله فساد دارای تعابیر متفاوتی است برخی منتقدان بر صحت آن و نیز معیارها و اندازه‌گیری ایراد وارد می‌کنند. جهت اطلاع بیشتر مراجعه شود به: مرکز پژوهش‌ها، «نقدی بر شاخص‌های سنجش فساد، شاخص ادراک فساد»، شماره مسلسل ۹۰۱۹، خردادماه ۱۳۸۷.

رتبه بندی		شاخص ادراک فساد	نام کشورها یا مناطق	رتبه بندی		شاخص ادراک فساد	نام کشورها یا مناطق
رتبه در منطقه*	رتبه جهانی*			رتبه منطقه ای	رتبه جهانی		
	۳۶	۵/۸	پورتوریکو		۱۶	۷/۷	انگلستان
	۳۶	۵/۸	مالتا		۱۸	۷/۳	آمریکا
	۳۹	۵/۷	تایوان		۱۸	۷/۳	ژاپن
	۴۰	۵/۶	کره جنوبی		۱۸	۷/۳	بلژیک
	۷۲	۳/۶	پرو		۴۱	۵/۵	موریتانی
	۷۲	۳/۶	مکزیک	۴	۴۱	۵/۵	عمان
	۷۲	۳/۶	چین		۴۳	۵/۴	ماکائو
	۷۲	۳/۶	سورینامی	۵	۴۳	۵/۴	بحرین
	۷۲	۳/۶	ترینیداد و توباگو		۴۵	۵/۲	بوتان
	۷۲	۳/۶	سوازیلند		۴۵	۵/۲	جمهوری چک
	۸۰	۳/۵	بورکینافاسو		۴۷	۵/۱	مالزی
	۸۰	۳/۵	برزیل		۴۷	۵/۱	کاستاریکا
۱۰	۸۰	۳/۵	عربستان سعودی		۴۷	۵/۱	مجارستان
	۸۰	۳/۵	تایلند	۶	۴۷	۵/۱	اردن
	۸۰	۳/۵	مراکش		۴۷	۵/۱	کیپ ورد
	۸۵	۳/۴	سنگال		۵۲	۵/۰	اسلواکی
	۸۵	۳/۴	پاناما		۵۲	۵/۰	لاتویا
	۸۵	۳/۴	صربستان		۵۴	۴/۹	آفریقای جنوبی
	۸۵	۳/۴	مونتنگرو		۵۵	۴/۸	سیشل
	۸۵	۳/۴	ماداگاسکار		۵۵	۴/۸	ایتالیا
	۸۵	۳/۴	آلبانی		۵۷	۴/۷	یونان
	۸۵	۳/۴	هند	۷	۵۸	۴/۶	ترکیه
	۹۲	۳/۲	الجزایر		۵۸	۴/۶	لیتوانی
	۹۲	۳/۲	بوسنی و هرزگوین		۵۸	۴/۶	لهستان
	۹۲	۳/۲	سریلانکا		۶۱	۴/۵	نامیبیا
	۹۲	۳/۲	لسوتو		۶۲	۴/۴	ساموآ
	۹۶	۳/۱	گابون		۶۲	۴/۴	کرواسی
	۹۶	۳/۱	مالی		۶۲	۴/۴	تونس
	۹۶	۳/۱	جامائیکا	۸	۶۵	۴/۳	کویت
	۹۶	۳/۱	گواتمالا		۶۵	۴/۳	کوبا
	۹۶	۳/۱	بنین		۶۷	۳/۹	غنا
	۹۶	۳/۱	کیریباتی	۹	۶۷	۳/۹	گرجستان
	۱۰۲	۳/۰	تانزانیا		۶۷	۳/۹	السالوادور
۱۱	۱۰۲	۳/۰	لبنان		۷۰	۳/۸	رومانی
	۱۰۲	۳/۰	رواندا		۷۰	۳/۸	کلمبیا
	۱۰۲	۳/۰	جیبوتی		۷۲	۳/۶	بلغارستان

رتبه‌بندی		شاخص ادراک فساد	نام کشورها یا مناطق	رتبه‌بندی		شاخص ادراک فساد	نام کشورها یا مناطق
رتبه در منطقه*	رتبه جهانی*			رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی		
	۱۰۲	۳/۰	مونگولیا		۷۲	۳/۶	مقدونیه
	۱۳۸	۲/۴	لیبریا		۱۰۲	۳/۰	جمهوری دومینیکن
	۱۳۸	۲/۴	تونگو	۱۲	۱۰۹	۲/۹	ارمنستان
	۱۴۱	۲/۳	کامرون		۱۰۹	۲/۹	بلیز
۱۶	۱۴۱	۲/۳	ایران		۱۰۹	۲/۹	آرژانتین
	۱۴۱	۲/۳	فیلیپین		۱۰۹	۲/۹	وانواتو
۱۷	۱۴۵	۲/۲	قزاقستان		۱۰۹	۲/۹	جزایر سلیمان
	۱۴۵	۲/۲	تی‌مور شرقی		۱۰۹	۲/۹	مولداوی
۱۸	۱۴۷	۲/۱	سوریه		۱۱۵	۲/۸	موریتانی
	۱۴۷	۲/۱	بنگلادش		۱۱۵	۲/۸	مالدیو
	۱۴۷	۲/۱	روسیه		۱۱۵	۲/۸	نیجر
	۱۴۷	۲/۱	کنیا		۱۱۵	۲/۸	مالاوی
	۱۵۱	۲/۰	لائوس		۱۱۵	۲/۸	زامبیا
	۱۵۱	۲/۰	اکوادور	۱۳	۱۱۵	۲/۸	مصر
	۱۵۱	۲/۰	بابوا گینه‌نو		۱۲۱	۲/۷	توگو
۱۹	۱۵۱	۲/۰	تاجیکستان		۱۲۱	۲/۷	ویتنام
	۱۵۱	۲/۰	آفریقای مرکزی		۱۲۱	۲/۷	نیجریه
	۱۵۱	۲/۰	ساحل عاج		۱۲۱	۲/۷	سائوتومه‌و پرنسیپ
	۱۵۱	۲/۰	بلاروس		۱۲۱	۲/۷	نپال
۲۰	۱۵۹	۱/۹	آذربایجان		۱۲۶	۲/۶	اندونزی
	۱۵۹	۱/۹	بروندی		۱۲۶	۲/۶	هندوراس
	۱۵۹	۱/۹	جمهوری کنگو		۱۲۶	۲/۶	اتیوپی
	۱۵۸	۱/۹	سیرالئون		۱۲۶	۲/۶	اوگاندا
	۱۵۹	۱/۹	ونزوئلا		۱۲۶	۲/۶	گویان
	۱۵۹	۱/۹	گینه بیسائو		۱۲۶	۲/۶	لیبی
	۱۵۹	۱/۹	آنگولا		۱۲۶	۲/۶	اریتره
	۱۵۹	۱/۹	گامبیا		۱۲۶	۲/۶	موزامبیک
۲۱	۱۶۶	۱/۸	ازبکستان		۱۳۴	۲/۵	نیکاراگوئه
۲۲	۱۶۶	۱/۸	ترکمنستان	۱۴	۱۳۴	۲/۵	پاکستان
	۱۶۶	۱/۸	زیمبابوه		۱۳۴	۲/۵	جزایر قمر
	۱۶۶	۱/۸	کامبوجیا		۱۳۴	۲/۵	اوکراین
۲۳	۱۶۶	۱/۸	قرقیزستان		۱۳۸	۲/۴	پاراگوئه
				۱۵	۱۴۱	۲/۳	یمن
۳/۵	۴/۲			میانگین جهانی و منطقه‌ای			

Source: http://www.supbanco.gov.do/main/pdf/lavado/CPI Score o Niveles de Corrupcion en 180 Paises 2008_.pdf

* رتبه‌بندی جهانی و منطقه‌ای: محقق.

۱۶-۲. شاخص ریسک^۱

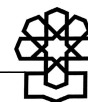
امروزه در اقتصاد جهانی، سرمایه‌گذاران توجه خاص و ویژه‌ای به ریسک کشورهای هدف سرمایه‌گذاری دارند. در این بین شاخص ریسک کلی کشورها یک معیار مهم برای ارزیابی میزان ریسک کشورهای دنیا می‌باشد. مجله اقتصادی یورومانی^۲ به صورت ماهانه ارقام مربوط به ریسک کلی کشورهای دنیا را اعلام می‌کند. ریسک کلی ارائه شده توسط مجله یورومانی برپایه ۹ معیار تهیه می‌شود که عبارتند از: ریسک سیاسی (۲۵ درصد)، عملکرد اقتصادی (۲۵ درصد)، شاخص دیون (۱۰ درصد)، دیون عقب‌افتاده (۱۰ درصد)، ریسک اعتباری (۱۰ درصد)، دستیابی به منابع مالی (۵ درصد)، دستیابی به تأمین مالی کوتاه‌مدت (۵ درصد)، دستیابی به اقتصادهای بازار (۵ درصد) و زیان‌ها (۵ درصد).

جدول ۳۲ نشان‌دهنده شاخص ریسک ۱۴۳ کشور جهان در ماه مارس ۲۰۰۸ است. همان‌طور که اطلاعات جدول نشان می‌دهد، کشورهای لوکزامبورگ، نروژ و سوئیس با شاخص‌های ریسک برابر با ۹۹/۸۸، ۹۷/۴۷ و ۹۶/۲۱ به ترتیب کشورهای دارای کمترین شاخص ریسک در جهان هستند. در همین رتبه‌بندی، کشورهای ازبکستان، نپال و بولیوی در رتبه‌های آخر جهانی قرار دارند. در منطقه خاورمیانه و آسیای میانه نیز همان‌طور که جدول ۳۲ نشان می‌دهد، کشورهای کویت، امارات و بحرین با شاخص‌های ریسک برابر با ۷۸/۱۴، ۷۶/۲۹ و ۷۲/۴۴ در رتبه اول منطقه قرار دارند.

ایران با شاخص ریسکی برابر با ۳۷/۶۵ در رتبه نازل ۱۶ منطقه و ۱۲۴ جهانی قرار دارد، که این عدد نشان‌دهنده بالا بودن ریسک کلی کشور است. باید اضافه کرد که شاخص ریسک ایران (۳۷/۶۵) در مقایسه با متوسط شاخص ریسک منطقه ۲۷/۷ درصد پایین‌تر است.

جدول ۳۲ جزئیات بیشتر در مورد شاخص ریسک کشورهای جهان را نشان می‌دهد.

1. Risk Index
2. Euromoney

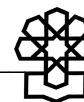

جدول ۳۲. شاخص ریسک کشورهای جهان و منطقه در ماه مارس ۲۰۰۸

رتبه‌بندی		شاخص ریسک کلی	نام کشورها یا مناطق	رتبه‌بندی		شاخص ریسک کلی	نام کشورها یا مناطق
رتبه در منطقه*	رتبه جهانی*			رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی		
۴	۲۵	۷۲/۳۷	قطر		۱	۹۹/۸۸	لوکزامبورگ
۵	۲۶	۷۱/۱۸	عربستان سعودی		۲	۹۷/۴۷	نروژ
۶	۳۷	۷۱/۰۶	رژیم اشغالگر قس		۳	۹۶/۲۱	سوئیس
	۳۸	۷۰/۶۷	جمهوری چک		۴	۹۳/۳۹	دانمارک
	۳۹	۶۹/۸۷	کره جنوبی		۵	۹۲/۹۶	سوئد
	۴۰	۶۹/۰۴	مجارستان		۶	۹۲/۳۶	ایرلند
	۴۱	۶۸/۳۲	لهستان		۷	۹۲/۲۵	اتریش
	۴۲	۶۷/۹۰	شیلی		۸	۹۱/۹۵	فنلاند
	۴۳	۶۷/۳۷	اسلواکی		۹	۹۱/۹۵	هلند
	۴۴	۶۷/۱۷	باربادوس		۱۰	۹۱/۲۷	آمریکا
	۴۵	۶۵/۲۹	برونئی		۱۱	۹۱/۰۲	انگلستان
	۴۶	۶۵/۲۷	لیتوانی		۱۲	۹۰/۳۷	آلمان
	۴۷	۶۵/۲۲	بوتسوانا		۱۳	۹۰/۱۷	کانادا
	۴۸	۶۳/۸۰	مالزی		۱۴	۸۹/۶۶	فرانسه
	۴۹	۶۳/۵۸	استونی		۱۵	۸۹/۵۹	استرالیا
	۵۰	۶۳/۵۲	مکزیک		۱۶	۸۹/۴۰	ایسلند
	۵۱	۶۳/۲۹	ترینیداد و توباگو		۱۷	۸۹/۳۹	بلژیک
	۵۲	۶۲/۷۶	لاتویا		۱۸	۸۷/۶۲	سنگاپور
	۵۳	۶۰/۴۸	چین		۱۹	۸۷/۱۳	نیوزیلند
	۵۴	۶۰/۴۶	آفریقای جنوبی		۲۰	۸۷/۰۴	ژاپن
	۵۵	۵۹/۶۲	کرواسی		۲۱	۸۶/۳۹	اسپانیا
	۵۶	۵۸/۱۹	تایلند		۲۲	۸۴/۲۵	ایتالیا
	۵۷	۵۸/۱۶	بلغارستان		۲۳	۸۲/۶۰	هنگ‌کنگ
	۵۸	۵۷/۷۸	هند		۲۴	۸۲/۴۳	پرتغال
	۵۹	۵۷/۳۹	رومانی		۲۵	۸۱/۱۴	اسلونی
	۶۰	۵۶/۶۳	روسیه		۲۶	۸۰/۲۹	یونان
	۶۱	۵۶/۵۳	تونس	۱	۲۷	۷۸/۱۴	کویت
	۶۲	۵۶/۳۱	برزیل		۲۸	۷۷/۴۸	مالتا
	۶۳	۵۶/۲۶	موریس		۲۹	۷۶/۳۹	تایوان
۷	۶۴	۵۴/۵۷	قزاقستان	۲	۳۰	۷۶/۲۹	امارات
	۶۵	۵۴/۲۸	مراکش		۳۱	۷۵/۸۵	قبرس
	۶۶	۵۲/۵۹	آنتیگوا و باربودا		۳۲	۷۴/۲۶	برمودا
۸	۶۷	۵۲/۱۴	مصر		۳۳	۷۴/۰۰	باهاماس
۹	۶۸	۵۱/۹۵	ترکیه	۳	۳۴	۷۲/۴۴	بحرین

رتبه بندی		شاخص ریسک کلی	نام کشورها یا مناطق	رتبه بندی		شاخص ریسک کلی	نام کشورها یا مناطق
رتبه در منطقه *	رتبه جهانی *			رتبه منطقه ای	رتبه جهانی		
	۱۰۴	۴۰/۳۹	نیجریه		۶۹	۵۱/۸۸	پاناما
	۱۰۵	۴۰/۲۷	بوسنی هرزگوین		۷۰	۵۰/۹۰	کلمبیا
	۱۰۶	۴۰/۰۱	بلاروس		۷۱	۵۰/۴۱	پرو
	۱۰۷	۳۹/۹۶	سیشل		۷۲	۴۹/۹۷	کاستاریکا
	۱۰۸	۳۹/۸۷	مالدیو	۱۰	۷۳	۴۹/۲۹	اردن
	۱۰۹	۳۹/۶۳	گینه استوایی	۱۱	۷۴	۴۸/۰۵	آذربایجان
	۱۱۰	۳۹/۵۸	اوگاندا		۷۵	۴۷/۶۴	اوکراین
	۱۱۱	۳۹/۳۵	سنگال		۷۶	۴۷/۴۷	فیلیپین
	۱۱۲	۳۹/۳۰	ونزوئلا		۷۷	۴۷/۳۱	ویتنام
۱۴	۱۱۳	۳۹/۱۹	یمن		۷۸	۴۷/۲۴	مقدونیه
	۱۱۴	۳۹/۰۵	تانزانیا		۷۹	۴۶/۸۹	الجزایر
	۱۱۵	۳۸/۴۰	کامرون		۸۰	۴۶/۷۶	اندونزی
	۱۱۶	۳۸/۳۸	کنیا		۸۱	۴۶/۶۳	گواتمالا
	۱۱۷	۳۸/۳۳	وانواتو		۸۲	۴۶/۵۲	السالوادور
۱۵	۱۱۸	۳۸/۲۸	سوریه		۸۳	۴۶/۱۶	ماکائو
	۱۱۹	۳۸/۲۲	فیجی		۸۴	۴۴/۱۸	سنت وینسنت و گرنادینس
	۱۲۰	۳۸/۰۹	پاراگوئه		۸۵	۴۳/۹۹	اروگوئه
	۱۲۱	۳۸/۰۰	سوازیلند		۸۶	۴۳/۹۵	آلبانی
	۱۲۲	۳۷/۹۱	تونگا		۸۷	۴۳/۵۴	صربستان
	۱۲۳	۳۷/۸۷	گرنادا		۸۸	۴۲/۹۷	غنا
۱۶	۱۲۴	۳۷/۶۵	ایران		۸۹	۴۲/۷۳	دومینیک
۱۷	۱۲۵	۳۷/۳۲	گرجستان		۹۰	۴۲/۵۸	آرژانتین
۱۸	۱۲۶	۳۷/۰۳	لبنان		۹۱	۴۲/۴۸	سنت لویس
۱۹	۱۲۷	۳۶/۵۴	ترکمنستان	۱۲	۹۲	۴۲/۳۱	ارمنستان
	۱۲۸	۳۶/۳۴	دومینیکا		۹۳	۴۲/۲۵	هندوراس
	۱۲۹	۳۶/۳۲	آنگولا		۹۴	۴۲/۰۰	مونگولیا
	۱۳۰	۳۶/۲۸	بورکینافاسو		۹۵	۴۱/۸۴	گابون
	۱۳۱	۳۶/۲۰	زامبیا		۹۶	۴۱/۸۳	سريلانكا
	۱۳۲	۳۶/۱۱	بنگلادش	۱۳	۹۷	۴۱/۰۹	پاکستان
	۱۳۳	۳۶/۰۸	مالی		۹۸	۴۰/۸۳	موزامبیک
	۱۳۴	۳۵/۹۴	ساموآ		۹۹	۴۰/۸۰	کیپ ورد
	۱۳۵	۳۵/۸۲	بنین		۱۰۰	۴۰/۷۱	جامائیکا
	۱۳۶	۳۵/۶۳	کامبوج		۱۰۱	۴۰/۶۲	لسوتو
	۱۳۷	۳۵/۵۸	جیبوتی		۱۰۲	۴۰/۴۸	پاپوا گینه نو
	۱۳۸	۳۵/۲۸	ماداگاسکار		۱۰۳	۴۰/۴۱	بوتان

رتبه بندی		شاخص ریسک کلی	نام کشورها یا مناطق	رتبه بندی		شاخص ریسک کلی	نام کشورها یا مناطق
رتبه در منطقه*	رتبه جهانی*			رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی		
	۱۴۲	۳۴/۳۰	نپال		۱۳۹	۳۴/۷۴	بلیز
	۱۴۳	۳۴/۰۷	بولیوی		۱۴۰	۳۴/۵۹	مولداوی
				۲۰	۱۴۱	۳۴/۴۱	ازبکستان
۵۲/۱	۵۶/۷			میانگین جهانی و منطقه‌ای			

Source : <http://www.euromoney.com/Article/1898962/Country-risk-March-2008-overall-results-index-table.html>

* رتبه‌بندی جهانی و منطقه‌ای: محقق.

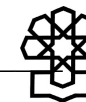
جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

جدول ۳۳ تصویر کاملاً شفاف و روشنی از موقعیت و رتبه شاخص‌های کلیدی اقتصادی ایران در جهان و منطقه را نشان می‌دهد. هرچند رتبه شاخص‌های مزبور در بین کشورهای منطقه در موقعیت مناسبی قرار ندارد، اما بی‌تردید با اصلاح جهت‌گیری‌ها و بازسازی رسالت‌ها، اندیشه‌ها، راهبردها و نیز نهادها و اصلاح ابزارهای سازمانی با محوریت سرمایه‌های انسانی و تهیه برنامه‌های عملیاتی در قالب چهار برنامه پنج‌ساله، با اطمینان بسیار زیادی این امید وجود دارد که هدف سند چشم‌انداز در دستیابی به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری را در سطح کشورهای منطقه می‌توان تحصیل کرد. اما آنچه مسلم است اینکه تلاش مضاعف، همت مستمر و عزم مصمم پیش‌نیاز اصلی هر اقدامی در جهت نیل به اهداف عالی سند چشم‌انداز محسوب می‌شود.

جدول ۳۳. رتبه شاخص‌های کلیدی اقتصادی و علمی ایران در جهان و منطقه (آسیای میانه و خاورمیانه)

سال مورد مطالعه (منتشره در سال ۲۰۰۹)	میزان شکاف تا میانگین منطقه‌ای	میانگین شاخص		رتبه‌بندی بین‌المللی		عدد شاخص	شاخص	ردیف
		میانگین منطقه‌ای	میانگین جهانی (درصد)	رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی			
۲۰۰۸	۴/۱ برابر بالاتر از میانگین	۱۹۷/۲ میلیارد دلار	—	۲	۱۷	۸۰۵/۴ میلیارد دلار	ارزش تولید ناخالص داخلی (PPP)	۱
۲۰۰۸	۲/۴ برابر بالاتر از میانگین	۱۳۷/۹ میلیارد دلار	—	۳	۳۰	۲۳۵/۲ میلیارد دلار	ارزش تولید ناخالص داخلی به دلار آمریکا به قیمت‌های جاری	۲
۲۰۰۸	۳۷/۳ درصد پایین‌تر از میانگین	۱۷۶۴۸ دلار	—	۱۱	۷۴	۱۱۰۵۲ دلار	تولید ناخالص داخلی سرانه (برحسب برابری قدرت خرید)	۳
۲۰۰۸	۶۷ درصد پایین‌تر از میانگین	۱۴۲۲۷ دلار	—	۱۲	۸۸	۴۶۰۰ دلار	تولید ناخالص داخلی سرانه (برحسب نرخ ارز)	۴
۲۰۰۸	۳/۸ واحد درصد پایین‌تر از میانگین	۶/۳ درصد	—	۲۰	۱۲۱	۲/۵ درصد	رشد اقتصادی	۵
۲۰۰۸	۱۱/۲ واحد درصد بالاتر از میانگین	۱۴/۲ درصد	—	۲۱	۱۷۵	۲۵/۴ درصد	نرخ تورم	۶
۲۰۰۸	۱/۴ واحد درصد بالاتر از میانگین	۹/۶ درصد	۷/۹	۱۳	۱۲۵	۱۱ درصد	نرخ بیکاری	۷
۲۰۰۹	—	—	—	۱۸	۱۳۷	مجموعه ۱۰ شاخص	شاخص سهولت انجام کسب‌وکار	۸
۲۰۰۸	۰/۰۲ واحد بالاتر از میانگین	۰/۳۶۷	—	۱۲	—	۰/۳۹۷	ضریب جینی	۹
۲۰۰۸	۲/۶۷ واحد بالاتر از میانگین	۱۰/۲	—	۱۱	—	۱۲/۸۷	نسبت ده درصد ثروتمندترین به ده درصد فقیرترین	۱۰
۲۰۰۷	۱/۳ واحد بالاتر از میانگین	۶/۲	—	۱۰	—	۷/۵	نسبت بیست درصد ثروتمندترین به بیست درصد فقیرترین	۱۱
۲۰۰۸	۰/۰۰۷ واحد بالاتر از میانگین	۰/۷۷۵	—	۱۱	۸۸	۰/۷۸۲	شاخص توسعه انسانی HDI	۱۲
۲۰۰۸	۳۴/۳ درصد پایین‌تر از میانگین	۱۰/۲ میلیارد دلار	۴۹/۷ میلیارد دلار	۵	۵۰	۶/۷ میلیارد دلار	مخارج فناوری اطلاعات و ارتباطات	۱۳
۲۰۰۸	۲/۹۳ واحد درصد پایین‌تر از میانگین	۵/۲۵	۶/۳۳	۷	۷۲	۲/۳۲	مخارج ICT از GDP	۱۴
۲۰۰۸	۱/۷ واحد پایین‌تر از میانگین	۴/۸۸	۶/۳۸	۱۰	۷۰	۳/۱۸	شاخص آمادگی الکترونیکی	۱۵
۲۰۰۶	۰/۰۵ واحد بالاتر از میانگین منطقه	۰/۳۲	۰/۴۹	۱۱	۸۹	۰/۳۷	شاخص فرصت دیجیتالی DOI	۱۶
۲۰۰۵	۴ واحد کمتر از میانگین	۹۴/۷	۱۶۱/۴۲	۹	۶۹	۸۹/۷۴	شاخص دستیابی به فناوری اطلاعات و ارتباطات	۱۷
۲۰۰۶	۱۱ نفر بالاتر از میانگین	۱۴/۷	۲۲/۵	۵	۵۱	۲۵/۷ نفر	کاربران اینترنت در هر ۱۰۰ نفر جمعیت	۱۸
۲۰۰۶	۱۸۱ نفر بالاتر از میانگین	۱۰۹۸	۲۱۴۳	۳	۴۱	۱۲۷۹ نفر	دانشمندان و پژوهشگران شاغل در R&D به‌ازای هر ۱,۰۰۰,۰۰۰ نفر جمعیت	۱۹

سال مورد مطالعه (منتشره در سال ۲۰۰۹)	میزان شکاف تا میانگین منطقه‌ای	میانگین شاخص		رتبه‌بندی بین‌المللی		عدد شاخص	شاخص	ردیف
		میانگین منطقه‌ای	میانگین جهانی (درصد)	رتبه منطقه‌ای	رتبه جهانی			
۲۰۰۶	۲/۲ برابر بالاتر از میانگین منطقه	۰/۴ واحد درصد	٪۱	۱	۱۸	۰/۹ واحد درصد	هزینه‌های تحقیق و توسعه به‌عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی	۲۰
۲۰۰۶	۳۵ درصد سهم از دانشگاه	—	—	۱	—	۷ دانشگاه برتر	رتبه‌بندی ۲۰ دانشگاه برتر کشورهای اسلامی	۲۱
۲۰۰۶	۱۸ درصد سهم از دانشگاه	—	—	۲	—	۹ دانشگاه برتر	رتبه‌بندی ۵۰ دانشگاه برتر کشورهای اسلامی	۲۲
۲۰۰۸	۱۱/۹ واحد درصد پایین‌تر از میانگین	۱۷/۱ درصد	۳/۶ درصد	۱۱	۳۲	۵/۲ درصد	تراز حساب جاری به‌عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی	۲۳
۲۰۰۸	۵۴/۴ درصد پایین‌تر از میانگین	۱۴۲۲	۲۲۱۲	۷	۱۵	۶۴۸	شاخص تعدیل‌کننده ضمنی قیمت GDP	۲۴
۲۰۰۸	۳۴/۳ درصد پایین‌تر از میانگین	۳/۵	۴/۲	۱۶	۱۴۱	۲/۳	شاخص ادراک فساد (CPI)	۲۵
۲۰۰۸	۲۷/۷ درصد پایین‌تر از میانگین	۵۲/۱	۵۶/۷	۱۶	۱۲۴	۳۷/۶۵	شاخص ریسک کلی	۲۶

مأخذ: محاسبات و رتبه‌بندی پژوهش.

منابع و مأخذ

۱. سند چشم‌انداز بیست‌ساله جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۸۳.
۲. تصدیقی، بهروز، «توانمندسازی دولت، نظریه حکمرانی خوب»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۶۹۴۷، طرح پژوهشی، گزارش شماره ۶، ۱۳۸۳.
۳. حیدرپور، افشین، «بررسی تطبیقی نحوه آمارگیری نیروی کار، محاسبه جمعیت شاغل و فعال اقتصادی در ایران»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، شماره مسلسل ۸۲۸۱، اسفندماه ۱۳۸۵.
۴. تودارو، مایکل، ترجمه غلامعلی فرجادی، «فرهنگ واژه‌ها و اصطلاحات، توسعه اقتصادی در کشورهای جهان سوم»، انتشارات سازمان برنامه و بودجه، ۱۳۶۴.
5. <http://www.econstats.com/weo/vob,vo11,vo19,vo15/htm>
6. <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/01/data/weorept.aspx>
7. <http://econostats.com/weo/vo25.htm>
8. [http://laborsta.ilo.org/cgi-bin/brokely8.exe\(2007_emp\)](http://laborsta.ilo.org/cgi-bin/brokely8.exe(2007_emp))
9. world Bank: www.doingbusiness/EconomyRanding/Default.aspx/2008
10. http://hdr.undp.org/en/media/hdr_2009_tables.pdf
11. world Band, Human Development Report, 2007/2008.
12. Statistical Economic And Social Research and Training Center for Islamic Countries, Ankara Center, Academic ranking of Universities in OIC, <http://www.sesrtic.org>, 2007.
13. <http://www.webometrics.info/top6000.asp>.
14. <http://www.sjtu.edu.cn/rank/2007/ARWU2007/top500list.htm>
15. www.worldBank/html/prdph/ISMS/research/povline/No3.pdf.
16. <http://web.worldBank.org/WBSITE> (Poverty Analysis – Choosing & Estimating a Poverty Line).
17. <http://Subileescotland.org.uk/dollaraDay.htm>.
18. <http://web.worldBank.org/WBSITE/External/Topics/ExtPoverty.aspx>.
19. http://www.photius.com/rankings/economy/unemployment_rate_2008_0.html
20. Mac Millan Dictionary of Modern Economics, Third Edition, David Pearce, 1986.
21. WITSA(World Information Technology and Services Alliance) 2006.
22. <http://www-935.ibm.com/services/us/index.ws?ibvstudy/gbs/a1031418?cntxt=a1005266>
23. http://www.supbanco.gov.do/main/pdf/lavado/CPI_Score_o_Niveles_de_Corrupcion_en_180_Paises_2008_.pdf
24. http://www.euromoney.com/Article/1898962/Country-risk_March-2008-overall-results-index-table.html
25. World Development Indicators(WDI)2008

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۹۹۹۴

عنوان گزارش: موقعیت شاخص‌های اقتصادی ایران در اقتصاد جهان و کشورهای منطقه در سال ۲۰۰۸

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه اقتصاد کلان)

تهیه و تدوین: افشین حیدرپور

همکار: موسی خوش‌کلام خسروشاهی

ناظر علمی: رؤیا طباطبائی یزدی

متقاضی: معاونت پژوهشی

سروراستار: حسین صدری‌نیا

واژه‌های کلیدی:

۱. ضریب جینی	۱۰. نابرابری توزیع درآمد یا هزینه
۲. ده درصد ثروتمندترین	۱۱. ده درصد فقیرترین
۳. شاخص توسعه انسانی	۱۲. شاخص سهولت انجام کسب‌وکار
۴. شاخص فرصت دیجیتالی	۱۳. انباشت سرمایه انسانی
۵. تراز حساب جاری	۱۴. بیکاری
۶. تورم	۱۵. سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران
۷. خط فقر غذایی (خط بقا)	۱۶. خط فقر نسبی
۸. تحقیق و توسعه	۱۷. فناوری اطلاعات و ارتباطات
۹. ادراک فساد	۱۸. ریسک

تاریخ انتشار: ۱۳۸۸/۹/۱۴